

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

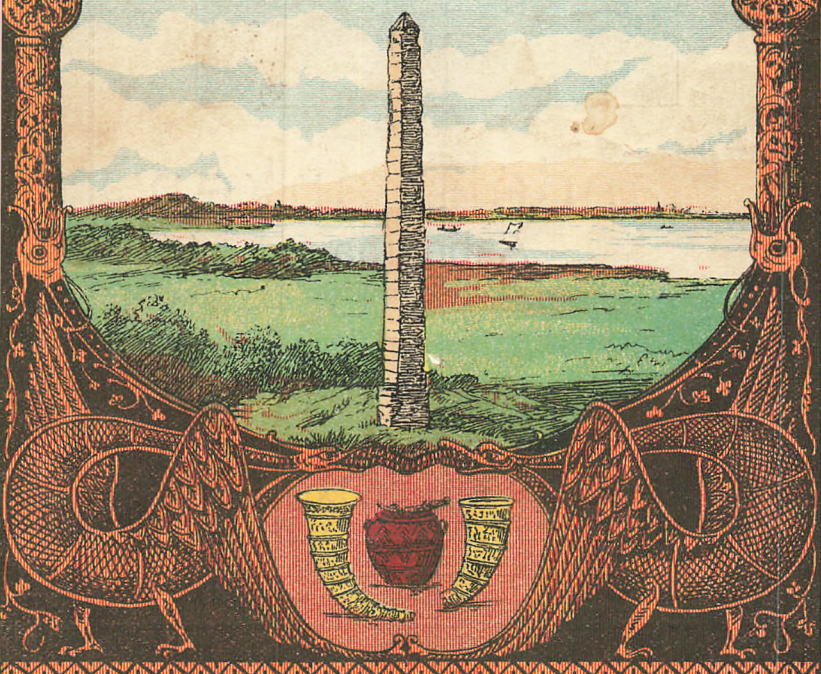
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

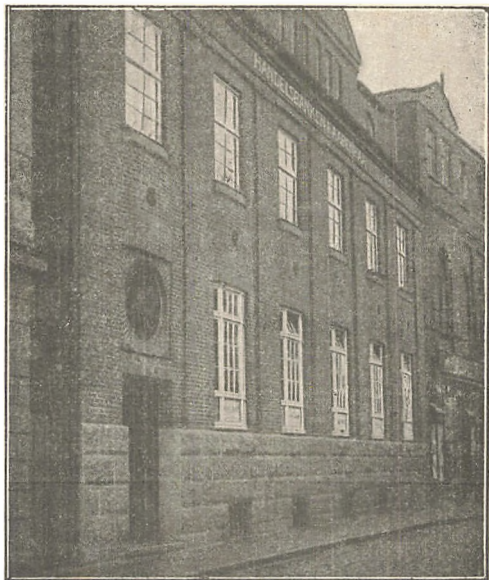
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1933

Udgivet af Sprogforeningen

Handelsbanken Aabenraa

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank
— Stiftet 1873 —

Kontortid: 9—12 og 2—4. Lørdag 9—1
Telefoner 401—402

med Omstilling til samtlige Afdelinger.
Kontorer i

**Bolderslev, Bovrup, Felsted, Hjordkær og Hellevad
og paa Aabenraa Eksportmarked**

Aktiekapital og Reserver ialt ca. 72 Mill. Kroner

tjener til Sikkerhed for Indskud.

Alle Bankforretninger udføres.

Sprogforeningens
M l m a n a k

for

• • 1933 • •

40. Aargang.

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen

Nabenaa.
Trykt i „Højmbal“s Trykkeri.

Formørkelser i Aaret 1933.

1) Ringformet Solformørkelse den 24. Februar, usynlig i København. Den er ringformet for et smalt Bælte, der begynder i det Stille Ocean, gaar gennem Sydamerika, den sydlige Del af det Atlantiske Ocean og Afrika og ender i det Indiske Ocean. Den ses som partiel Formørkelse i den sydlige Halvdel af Sydamerika, i den sydlige Del af det Atlantiske Ocean, i Afrika, i Grækenland og Vestasien.

2) Ringformet Solformørkelse den 21. August, ses som partiel Formørkelse i København. Formørkelsen begynder i København før Solopgang og ender Kl. 5,55'. Ved Solopgang omfatter den $\frac{10}{100}$ af Soldiameteren. Den er paa sit højeste Kl. 5.15' og omfatter da $\frac{23}{100}$ af Soldiameteren. Formørkelsen er ringformet for et smalt Bælte, der begynder ved Afrikas Nordkyst og gaar gennem Arabien, Persien Indien og Borneo og ender ved Australiens Østkyst. Den ses som partiel Formørkelse i Mellem- og Østeuropa, i den nordøstlige Del af Afrika, i Asien undtagen den nordøstlige Del, i den nordlige Del af det Indiske Ocean, paa Sunda-Øerne, i Australien og i den sydvestlige Del af det Stille Ocean.

Planeterne i Aaret 1933.

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øjne. Den 6. Marts, 2. Juli og 28. Oktober er den længst øst for Solen og gaar omkring disse Dage i København ned henholdsvis 2 Timer, $1\frac{1}{4}$ Time og $\frac{1}{3}$ Time efter Solen. Den 20. April, 17. August og 6. December er den længst vest for Solen og staar omkring disse Dage i København op henholdsvis $\frac{1}{3}$ Time, $1\frac{1}{4}$ Time og $2\frac{1}{4}$ Time før Solen.

Venus staar i Begyndelsen af Aaret vest for Solen. Den 21. April er den i øvre Konjunktion med Solen. Den 25. November er den længst øst for Solen og gaar ved denne Tid i København ned $2\frac{1}{4}$ Time efter Solen. Venus lyser stærkest den 31. December.

Mars opholder sig første Halvdel af Aaret i Løven. Den vandrer derefter gennem Jomfruen, Vægten, Skorpionen, Slangeholderen og Skytten ind i Stenbukken, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning. Mars er den 1. Marts i Opposition med Solen. Den staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. $4\frac{1}{2}$, i Begyndelsen af Marts ved Midnat, i Slutningen af April Kl. 20, i Slutningen af September Kl. 15 og ved Aarets Slutning Kl. 14.

Jupiter staar ved Aarets Begyndelse i Jomfruen. Den bevæger sig først i retrograd Retning ind i Løven, hvor den vender og derefter vandrer tilbage ind i Jomfruen, hvor den opholder sig til Aarets Slutning. Den 9. Marts er Jupiter i Opposition med Solen. Den staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. 5, i Begyndelsen af Marts Kl. 1, i Begyndel-

sen af Maj Kl. 20½, i Begyndelsen af August Kl. 15, i Begyndelsen af November Kl. 10 og ved Aarets Slutning Kl. 7.

Saturn opholder sig hele Aaret i Stenbukken. Den er den 5. August i Opposition med Solen. Den staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. 14, i Begyndelsen af Marts Kl. 10½, i Slutningen af Juni Kl. 3, i Begyndelsen af September Kl. 22, i Begyndelsen af November Kl. 18 og ved Aarets Slutning Kl. 15.

Uranus og Neptun er ikke synlige for blotte Øjne. Uranus opholder sig hele Aaret i Fiskene. Den er den 19. Oktober i Opposition med Solen og staar da omkring Midnat i Syd 43½° over Københavns Horisont. Neptun opholder sig hele Aaret i Løven. Den er den 27. Februar i Opposition med Solen og staar da omkring Midnat i Syd 43⅓° over Københavns Horisont.

Flod og Ebbe.

Flod og Ebbe skyldes som bekendt Maanens Tiltrækningskraft, men dog ogsaa til Dels Solens. Maanen er ganske vist den lille, men da den er Jorden saa nær, tager den et rigelig dobbelt saa stærkt Tag i vor Havflade som Solen. Stærkest løfter Sol og Maane naturligvis Havet, naar de begge trækker samme Vej, mindst derimod, naar de trækker hver sin Vej. Samme Vej trækker de bedst, naar Maanen staar lige imellem Jorden og Solen. Det gør den hver Gang det er Nymaane. Men de gør det næsten lige saa stærkt, naar Jorden staar lige imellem Solen og Maanen, nemlig ved Fuldmaane. Ved Nymaane og Fuldmaane faar vi saaledes det højeste Højvande, men ogsaa det laveste Lavvande. Dette stærke Højvande kaldes Springflod. Det er dog ikke ved selve Ny- og Fuldmaane, den indtræder. Her paa vore Egne kommer den gerne en eller halvanden Dag senere. Springflodens Højde beror ikke alene paa det, at Solen og Maanen lægger deres Trækkraft sammen, saaledes at de trækker samme Vej. Den øges til visse Tider ved, at Solen eller Maanen er nærmere ved Jorden og mindskes ved, at de fjerner sig fra den. Stærkest virker dette Forhold ved Jævndøgnstid, svagest ved Solhverv.

Efter Ny- og Fuldmaane sætter Maanen stadig bagud i Forhold til Solen. For hver Dag naar den gennemsnitlig omtrent 50 Minutter senere end Solen til Højdepunktet paa Himlen. Som Følge deraf indtræder Floden stadig noget senere fra Dag til Dag, da den hovedsagelig retter sig efter Maanen. Denne Forsinkelse er dog ikke altid lige stor. I de Dage, da Floden her indtræder mellem Kl. 8 og Kl. 1, er Forsinkelsen i Almindelighed 1 Time — 1 Time 20 Minutter, mens den i den øvrige Tid plejer at være under en Time og ved 3—4-Tiden kan gaa helt ned til en halv Time. I disse Dage er det ikke sjældent, at Natfloden indtræder til samme Klokkeslet som den foregaaende Eftermiddagsflod.

1. Uge. **Kristi Omskærelse.** Luk. 2, 21.

2. Række: Matth. 6, 5—13.

		N.		Fm.	Em.
S.	1	Nytaar	22 31		5,30 6,00
M.	2	Abel	23 50	☉ 1. Kv. 17. 24' Solen nærmest Jorden Sol. op 8. 41' n. 15. 48' Tusmørket varer 52'	6,10 6,40
Ti.	3	Enoch	—		6,45 7,20
O.	4	Methusalem	1 8		7,30 8,05
T.	5	Simeon	2 26		8,20 9,05
F.	6	H. 3 Konger	3 45		9,25 10,10
L.	7	Knud Hertug	5 3	☾ fjernest Jorden	10,30 11,15

2. Uge. **Da Jesus var 12 Aar gammel.** Luk. 2, 42 til Enden.

2. Række, Mark. 10, 13—16.

S.	8	1.S.e.h.3.Kong.	6 21	Erhardt	11,35 —
M.	9	Julianus	7 30		12,15 12,40
Ti.	10	Paul Eremit	8 23	☉ f. M. 21. 36' Sol. op 8. 36' n. 15 59' Tusmørket varer 51'	1,10 1,35
O.	11	Hyginus	9 0		2,00 2,20
T.	12	Reinhold	0.		2,40 3,05
F.	13	Marie	17 55	Hilarius	3,15 3,40
L.	14	Felix	19 24		3,50 4,20

3. Uge. **Brylluppet i Kana.** Johs.2, 1-11, 2.Række: Luk. 19, 1-10

S.	15	2.S.e.h.3.Kong.	20 47	Maurus	4,25 4,55
M.	16	Marcellus	22 12		5,00 5,30
Ti.	17	Antonius	23 39	Prisca Sol. op 8. 29' n. 16. 12' Tusmørket varer 49'	5,35 6,05
O.	18	Vilh. Marie	—		6,15 6,50
T.	19	Pontianus	1 10		☾ s. Kv. 7. 15'
F.	20	Fab. og Sebast.	2 46		7,50 8,30
L.	21	Agnes	4 25		8,50 9,40

4. Uge. **Jesus gik ned af Bjerget.** Matth. 8, 1—13.

2. Række, Luk. 17, 5—10.

S.	22	3.S.e.h.3.Kong.	6 1	Vincentius	10,05 10,50
M.	23	Emerentius	7 20	☾ nærmest Jorden	11,30 —
Ti.	24	Timotheus	8 11	Sol. op 8. 18' n. 16. 26' Tusmørket varer 48'	12,15 12,50
O.	25	Pauli Omv.	8 39		1,20 1,55
T.	26	Polycarpus	N.		☉ n. M. 0. 20'
F.	27	Chrysostomus	18 36		3,10 3,20
L.	28	Fred. 6. Føds.	20 4	Carolus Magnus	3,55 4,25

5. Uge. **Jesus traadte i Skibet.** Matth. 8, 23—27.

2. Række: Matth. 14, 22—33.

S.	29	4.S.e.h.3.Kong.	21 27	Chr. 7. Fødsel. Valerius	4,30 5,05
M.	30	Lovise	22 47	Adelgunde	5,05 5,35
Ti.	31	Vigilius	—		5,40 6,15

Februar 1933

O. C. N.

Blidemaaned. 28 Dage

Se Anm. 3. S.
Højbande

		N.		Fm.	Em.	
O.	1	Brigida	0 6	Sol. op 8. 6' n. 16. 41'	6,15	6,50
T.	2	Kyndelmisse	1 26	Tusmørket varer 46'	6,55	7,30
F.	3	Blasius	2 46	☉ f. Kv. 14. 16'	7,35	8,10
L.	4	Veronica	4 5	☾ fjernest Jorden	8,25	9,00

6. Uge. **Klinton iblandt Hveden.** Matth. 13, 24—30.

2. Række: Matth. 13, 44—52.

S.	5	5.S.e.h.3Kong.	5 17	Agathe	9,25	10,10
M.	6	Dorothea	6 17		10,45	11,35
Ti.	7	Richard	7 0		—	12,00
O.	8	Corintha	7 28	Sol. op 7. 53' n. 16. 56'	12,35	1,05
T.	9	Apollonia	7 46	Tusmørket varer 45'	1,30	2,05
F.	10	Scholastica	7 58	☉ f. M. 14. 1'	2,10	2,45
L.	11	Euphrosyne	0.		2,55	3,30

7. Uge. **Arbejderne i Vingarden.** Matth. 20, 1—16.

2. Række: Matth. 25, 14—30.

S.	12	Septuagesima	19 57	Eulalia	3,30	4,00
M.	13	Benignus	21 25		4,05	4,40
Ti.	14	Valentinus	22 55	Sol. op. 7. 38' n. 17. 11'	4,45	5,15
O.	15	Faustinus	—	Tusmørket varer 44'	4,20	5,55
T.	16	Juliane	0 30	☾ s. Kv. 15. 8'	6,00	6,35
F.	17	Findanus	2 8	☾ Concordia	6,45	7,20
L.	18	JulianeSoph.	3 44	☾ nærmest Jorden	7,30	8,10

8. Uge. **De fire Slags Sædejord.** Luk. 8, 4—15.

2. Række: Mark. 4. 26—32.

S.	19	Sexagesima	5 8	Ammon	8,30	9,10
M.	20	Eucharis	6 7		9,50	10,35
Ti.	21	Samuel	6 42	Sol. op 7. 21' n. 17. 26'	11,25	—
O.	22	Peders Stol	7 2	Tusmørket varer 43'	12,05	12,40
T.	23	Papias	7 14		1,10	1,45
F.	24	Matthias	N.	☉ n. M. 13. 44'	2,05	2,45
L.	25	Victorinus	19 0		2,50	3,25

9. Uge. **Kristi Daab,** Matth. 3, 13 til Enden. 2' Række,
Luk. 18, 31 til Enden.

S.	26	Fastelavn	20 22	Quinquagesima. Estø	3,30	4,00
M.	27	Leander	21 43	Inger [mihi	4,05	4,35
Ti.	28	Hvide Tirsd.	23 4	Neptun i Opp. m. Solen	4,40	5,10
				Øllegaard		

Marts 1933

D. ☾ R.

Tordmaaned. 31. Dage.

Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.		Fm.	Em.
O.	1 Aske Onsdag	—	Albinus Mars i Opp. m. Solen Sol. op 7. 4' n. 17. 41'	5,15	5,40
T.	2 Simplicius	0 24	Tusmørket varer 42'	5,40	6,10
F.	3 Kunigunde	1 46	☾ fjernest Jorden	6,15	6,45
L.	4 Adrianus	3 1	☽ f. Kv. 11. 23'	6,55	7,25

10. Uge. **Jesus fristes af Djævelen**, Matth. 4, 1—11.
2' Række, Luk. 22, 24—32.

S.	5 1. S. i Fasten	4 6	Quadragesima. Invoca- Theophilus [vit	7,40	8,10
M.	6 Gotfred	4 56	Merkur størst østlig	8,40	9,15
Ti.	7 Perpetua	5 30	Beata [Elong.	10,09	10,35
O.	8 Tamperdag.	5 51	Sol. op 6. 46' n. 17. 56' Tusmørket varer 42'	11,25	11,55
T.	9 40 Riddere	6 5	Jupiter i Opp. m. Solen	—	12,35
F.	10 Ædel	6 15		12,55	1,35
L.	11 Krpr. Frederik	6 23	Thala	1,45	2,20

11. Uge. **Den kananæiske Kvinde**, Matth. 15, 21—28.
2. Række. Mark. 9, 17—29.

		O.			
S.	12 2. S. i Fasten	19 1	Reminiscere. Gregorius	2,25	3,00
M.	13 Macedonius	20 33	☉ f. M. 3. 46'	3,05	3,40
Ti.	14 Eutychius	22 9	☾ nærmest Jorden	3,45	4,15
O.	15 Zacharias	23 49	Sol. op 6. 28' n. 18. 10'	4,20	4,55
T.	16 Gudmund	—	Tusmørket varer 42'	5,00	5,35
F.	17 Gertrud	1 28		5,45	6,15
L.	18 Alexander	2 58	☾ s. Kv. 22. 5'	6,30	7,00

12. Uge. **Jesus drev en Djævel ud**, Luk. 11. 14—28.
2. Række. Joh. 8, 42—51.

S.	19 3. S. i Fasten	4 4	Oculi, Joseph	7,15	7,45
M.	20 Gordius.	4 45		8,20	9,00
Ti.	21 Benedictus	5 9	Jævendøgn	9,50	10,30
O.	22 Paulus	5 22	Sol. op 6. 10' n. 18. 24'	11,20	11,55
T.	23 Fidelis	5 32	Tusmørket varer 42'	—	12,40
F.	24 Ulrica	5 39		1,00	1,35
L.	25 Mariæ Bebud.	5 45		1,45	2,20

13. Uge. **Jesus bespiser 5000 Mand**, Joh. 6, 1—15.
2. Række. Joh. 6, 35—51.

S.	26 Midfaste	N.	Lætare. Gabriel	2,30	3,00
M.	27 Kastor	20 42	☉ n. M. 4. 20'	3,05	3,35
Ti.	28 Eustachius	22 3	Sol. op 5. 52' n. 18. 38'	3,40	4,10
O.	29 Jonas	23 24	Tusmørket varer 42'	4,10	4,40
T.	30 Qvirinus	—	Balbina	4,40	5,10
F.	31 Fred. 5. Føds.	0 42	☾ fjernest Jorden	5,10	5,35

April 1933

O.C.N.

Faaremaaned. 30 Dage.

Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.			Fm.	Em.
L.	1 Hugo	1	53		5,45	6,10

14. Uge. **Gabriel Engel udsendes.** Luk. 1, 26—38.

2. Række, Luk. 1, 46—56.

S.	2	5. S. i Fasten	2	49	Judica. Theodosius	6,25	6,45
M.	3	Nicetas	3	28	☉ f. Kv. 6. 56'	7,10	7,30
Ti.	4	Ambrosius	3	54	Sol. op 5. 34' n. 18. 53'	8,05	8,35
O.	5	Irene	4	11		9,25	9,55
T.	6	Sixtus	4	22	Tusmørket varer 43'	10,45	11,15
F.	7	Egesippus	4	31		—	12,00
L.	8	Chr. 9. Føds.	4	38	Janus	12,20	1,00

15. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matth. 21, 1—9.

2. Række. Mark. 14, 3—9.

S.	9	Palmesøndag	4	45	Procopius	1,10	1,50
M.	10	Ezechiel	4	52	☉ f. M. 14. 38'	1,55	2,30
Ti.	11	Leo	0.		☾ nærmest Jorden	2,35	3,10
O.	12	Julius	23	0	Sol. op 5. 16' n. 19. 7'	3,15	3,50
						Tusmørket varer 45'	
T.	13	Skærtorsdag	—		Justinus	3,55	4,30
F.	14	Langfredag	0	38	Tiburtius	4,40	5,15
L.	15	Chr. 5. Føds.	1	56	Olympia	5,20	6,00

16. Uge. **Kristi Opstandelse.** Mark. 16, 1—7,

2. Række: Matth. 28, 1—8.

S.	16	Paaskedag	2	46	Mariane	6,15	6,45
M.	17	2. Paaskedag	3	14	Anicetus	7,05	7,35
Ti.	18	Eleutherius	3	30	☾ s. Kv. 5. 17'	8,15	8,55
O.	19	Daniel	3	41	Sol. op 4. 58' n. 19. 21'	9,45	10,15
						Tusmørket varer 46'	
T.	20	Flyttedag	3	49	Sulpicius	11,05	11,35
F.	21	Florentius	3	55	Mercur st. vestl. Elong.	—	12,20
L.	22	Cajus	4	0		12,30	1,10

17. Uge. **Jesus kom ind ad lukte Døre.** Johs. 20, 19 til Enden.

2. Række: Johs. 21, 15—19.

S.	23	1. S. e. Paaske	4	6	Quasimodo. Georgius	1,20	1,55
M.	24	Albertus	N.		☉ n. M. 19. 38'	2,05	2,35
Ti.	25	Mark. Evang.	21	6	Sol. op 4. 42' n. 19. 35'	2,35	3,05
O.	26	Cletus	22	25		Tusmørket varer 48'	3,10
T.	27	Charl. Aml.	23	39	Ananias	3,45	4,10
F.	28	Vitalis	—		☾ fjernest Jorden	4,15	4,35
L.	29	Peter Martyr	0	40		4,50	5,05

18. Uge. **Jesus er en god Hyrde.** Joh. 10, 11—16.

2. Række: Joh. 10, 22—30.

S.	30	2. S. e. Paaske	1	25	Misericordia Domini	5,25	5,40
					Severus		

Maj 1933

O.C.N

Majmaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.		Fm.	Em.
M.	1 Philip og Jakob	1 55	Voldermisse	6,00	6,15
Ti.	2 Athanasius	2 15	☽ f. Kv. 23. 39'	6,45	7,05
O.	3 Korsmisse	2 28	Sol. op 4. 26' n. 19. 48' Tusmørket varer 50'	7,40	8,00
T.	4 Florian	2 38		8,45	9,10
F.	5 Gothard	2 46	De lyse Nætter begynder	10,00	10,25
L.	6 Joh. a. Port.	2 52		11,20	11,35

19. Uge. Kristi Bortgang til Faderen. Joh. 16, 16—22.

2. Række: Joh. 14, 1—11.

S.	7 3. S. e. Paaske	2 59	Jubilate. Flavia	—	12,20
M.	8 Stanislaus	3 7		12,30	1,10
Ti.	9 Caspar	3 18	☺ f. M. 23. 4'	1,15	1,55
O.	10 Gordianus	O.	☾ nærmest Jorden Sol. op 4. 11' n. 20. 2' Tusmørket varer 53'	2,05	2,40
T.	11 Mamertus	23 35		2,50	3,25
F.	12 Bededag	—	Pancratius	3,40	4,10
L.	13 Ingenuus	0 39		4,25	4,55

20. Uge. Den Helligaands Sendelse, Joh. 16, 5—15.

2. Række, Joh. 8, 28—36.

S.	14 4. S. e. Paaske	1 15	Cantate. Kristian	5,20	5,45
M.	15 Sophie	1 36		6,10	6,30
Ti.	16 Sara	1 49	☾ s. Kv. 13. 50'	7,00	7,20
O.	17 Bruno	1 57	Sol. op 3. 58' n. 20. 15' Tusmørket varer 57'	8,05	8,25
T.	18 Erik	2 4		9,15	9,40
F.	19 Potentiana	2 10		10,30	10,50
L.	20 Angelica	2 16		11,40	11,55

21. Uge. Beder i Jesu Navn. Joh. 16, 23—23.

2. Række, Joh. 17, 1—11.

S.	21 5. S. e. Paaske	2 23	Rogate. Helene	—	12,35
M.	22 Castus	2 31		12,45	1,20
Ti.	23 Desiderius	2 44	☺ n. M. 11. 7'	1,25	2,05
O.	24 Esther	N.	Sol. op 3. 47' n. 20. 26' Tusmørket varer 60'	2,05	2,35
T.	25 Kr. Himmelf.	22 32		Urbanus	2,45
F.	26 Beda	23 23	☾ fjernest Jorden	3,25	3,45
L.	27 Lucian	23 57		4,00	4,15

22. Uge. Naar Trøsteren kommer. Joh. 15, 26 til Enden og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.

S.	28 6. S. e. Paaske	—	Exaudi. Vilhelm	4,35	4,45
M.	29 Maximinus	0 19		5,10	5,15
Ti.	30 Vigand	0 34	Sol. op: 3. 38' n. 20. 37' Tusmørket varer 64'	5,45	5,55
O.	31 Petronella	0 45		6,25	6,35

Juni 1933		D.C.N	Skærsommer. 30 Dage	Se Anm. J.S. Højvande	
		N.		Fm.	Em.
T.	1 Nikomedes	0 53	☽ f. Kv. 12. 53'	7,10	7,20
F.	2 Marcellinus	1 0		8,00	8,20
L.	3 Fred. 8. Føds.	1 7	Erasmus	9,10	9,35
23. Uge. Hvo mig elsker. Joh. 14, 23 til Enden					
2. Række, Joh. 14, 15—21.					
S.	4 Pinsedag	1 14	Optatus	10,25	10,45
M.	5 2. Pinsedag	1 23	Grundlovsdag	11,35	11,50
Ti.	6 Norbertus	1 36	Bonifacius	—	12,30
O.	7 Tamperdag	1 57	Jeremias		
			Sol. op 3. 32' n. 20. 45'	12,45	1,25
			Tusmørket varer 67'		
T.	8 Medardus	2 33	☼ f. M. 6. 5'	1,40	2,20
F.	9 Primus	0.	☾ nærmest Jorden	2,35	3,10
L.	10 Onuphrius	23 38		3,30	3,55
24. Uge. Kristus og Nikodemus. Joh. 3, 1—15.					
2. Række, Matth. 28, 18 til Enden.					
S.	11 Trinitatis	23 54	Barnab. Apost.	4,20	4,45
M.	12 Basilius	—		5,10	5,20
Ti.	13 Cyrillus	0 4	Sol. op 3. 28' n. 20. 51'	6,00	6,15
O.	14 Rufinus	0 12	Tusmørket varer 69'	6,50	7,00
			Vitus		
T.	15 Genforeningsd.	0 19	☾ s. Kv. 0. 26'	7,35	7,45
F.	16 Tycho	0 25		8,30	8,50
L.	17 Botolphus	0 32		9,25	9,55
25. Uge. Den rige Mand. Luk. 16, 19 til Enden.					
2. Række: Luk. 12, 13—21.					
S.	18 1.S.e.Trinitat.	0 40	Leontius	10,40	11,00
M.	19 Gervasius	0 51		11,45	—
Ti.	20 Sylverius	1 5	Solhverv, længste Dag	12,00	12,40
O.	21 Albanus	1 29	☾ fjernest Jorden	12,55	1,30
			Sol. op 3. 28' n. 20. 54'		
T.	22 10,000 Mart.	2 4	Tusmørket varer 70'	1,45	2,10
F.	23 Paulinus	N.	☼ n. M. 2. 22'	2,30	2,50
L.	24 St. Hansdag	22 25		3,10	3,25
26. Uge. Den store Nadvere. Luk. 14, 16—24.					
2. Række: Luk. 14, 25 til Enden.					
S.	25 2.S.e.Trinitat.	22 42	Prosper	3,45	4,00
M.	26 Pelagius	22 54		4,25	4,30
Ti.	27 7 Sovere	23 2	Eleonora	4,55	5,00
O.	28 Caroline Am.	23 9	Sol. op 3. 31' n. 20. 54'	5,30	5,30
T.	29 Petrus Paulus	23 15	Tusmørket varer 70'	6,05	6,10
F.	30 Lucina	22 22	☽ f. Kv. 22. 41'	6,45	6,50

Juli 1933

D.C.N

Ormemaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højuande

		N.			
L.				Fm.	Em
1	Theobaldus	23	30	7,30	7,40

27. Uge. **Det fortabte Faar.** Luk. 15, 1—10.

2. Række: Luk. 15, 11 til Enden.

S.	2	3.S.e.Trinitat.	23	40	} Mariae Besøgelse Merkur st. østl. Elong.	8,25	8,40
M.	3	Cornelius	23	56		} Solen fjernest Jorden	9,30
Ti.	4	Ulricus	—		} Sol. op. 3. 36' n. 20. 51' Tusmørket varer 67'	10,45	11,10
O.	5	Anshelmus	0	23		—	—
T.	6	Dion	1	9	☾ nærmest Jorden	12,25	1,05
F.	7	LoviseAugusta	2	28	} Villebaldus ☉ f. M. 12. 51'	1,30	2,05
L.	8	Kjeld		0.			2,35

28. Uge. **Værer barmhjertige.** Luk. 6, 36—42.

2. Række: Matth. 5, 43 til Enden.

S.	9	4.S.e.Trinitat.	22	11	} Sostrata Knud Konge	3,25	3,50
M.	10	Vilhm. Carolino	22	20			4,15
Ti.	11	Josva	22	27	} Sol. op 3. 44' n. 20. 45' Tusmørket varer 64'	5,05	5,15
O.	12	Henrik	22	33			5,45
T.	13	Margarethe	22	40	☾ s. Kv. 13. 24'	6,25	6,30
F.	14	Bonaventura	22	48		7,05	7,10
L.	15	Apostl. Deling	22	57		7,50	8,00

29. Uge. **Jesus lærer af Skibet.** Luk. 5, 1—11.

2. Række: Matth. 16, 13—26.

S.	16	5.S.e.Trinitat.	23	11	} Susanne	8,35	8,50
M.	17	Alexius	23	31			9,40
Ti.	18	Arnolphus	—		} ☾ fjernest Jorden Sol. op. 3. 54' n. 20. 36'	10,45	11,15
O.	19	Justa	0	2			11,55
T.	20	Elias	0	48	Tusmørket varer 61'	12,25	12,55
F.	21	Evenus	1	50		1,20	1,45
L.	22	Maria Magd.		N.	☉ n. M. 17. 3'	2,10	2,25

30. Uge. **Farisæernes Retfærdighed.** Matth. 5, 20—26

2. Række. Matth. 19, 16—26.

S.	23	6.S.e.Trinitat.	21	2	} Apollinaris Hundredagene begynder	2,55	3,05
M.	24	Christina	21	11			3,30
Ti.	25	Jacobus	21	19	} Sol. op 4. 6' n. 20. 25' Tusmørket varer 57'	4,05	4,10
O.	26	Anna	21	25			4,40
T.	27	Martha	21	31		5,15	5,15
F.	28	Aurelius	21	38		5,50	5,55
L.	29	Oluf	21	47		6,25	6,30

31. Uge. **Jesus bespiser 4000 Mand.** Mark. 8, 1—9.

2. Række: Matth. 10, 24—31.

S.	30	7.S.e.Trinitat.	22	0	} Abdon ☉ f. Kv. 5. 44'	7,10	7,20
M.	31	Germanus	22	21			7,55

August 1933		O.C.N.	Høstmaaned · 31 Dage	Se Anm. 3.S. Højvande	
		N.		Fm.	Em.
Ti.	1 Peders Fængs.	22 57	Sol. op 4. 18' n. 20. 12' Tusmørket varer 54'	8,55	9,25
O.	2 Hannibal	23 59		10,10	10,45
T.	3 Nikodemus	—	☾ nærmest Jorden	11,35	—
F.	4 Dominicus	1 28	☼ f. M. 20. 32' Saturn i Opp. m. Solen	12,15	12,50
L.	5 Osvaldus	3 8		1,25	1,55
32. Uge. De falske Profeter. Matth. 7,15—21.					
2. Række: Matth. 7, 22 til Enden.					
		O.			
S.	6 8.S.e.Trinitat.	20 27	Kristi Forklarelse	2,30	2,45
M.	7 Donatus	20 35		3,20	3,30
Ti.	8 Ruth	20 42	De lyse Nætter ophører	4,05	4,10
O.	9 Romanus	20 49	Sol. op 4. 31' n. 19. 58' Tusmørket varer 51'	4,45	4,50
T.	10 Laurentius	20 56		5,20	5,25
F.	11 Herman	21 4		5,55	6,00
L.	12 Clara	21 16		6,35	6,40
33. Uge. Den utro Husfoged. Luk. 16, 1—9.					
2. Række: Luk. 12, 32—48.					
S.	13 9.S.e.Trinitat.	21 84	Hippolytus	7,10	7,15
M.	14 Eusebius	22 0	☾ s. Kv. 4. 49'	7,50	8,05
Ti.	15 Mariæ Himlf.	22 40	☾ fjernest Jorden	8,45	9,15
O.	16 Rochus	23 37	Sol. op 4. 45' n. 19. 42' Tusmørket varer 48'	9,55	10,30
T.	17 Anastatius	—		Merkur st. vestl. Elong.	11,10
F.	18 Agapetus	0 48		—	12,20
L.	19 Sebaldus	2 8		12,55	1,15
34. Uge. Jesus græder over Jerusalem. Luk. 19, 41 til Enden.					
2. Række: Matth. 11, 16—24.					
S.	20 10.S.e.Trinitat.	3 31	Bernhard	1,50	2,00
M.	21 Salomon	N.	☼ n. M. 6. 48'	2,35	2,40
Ti.	22 Symphorian	19 35	Partiel Solformørkelse	3,10	3,15
O.	23 Zachæus	19 42	Hundredagene ender Sol. op 4. 58' n. 19. 25' Tusmørket varer 46'	3,45	3,60
T.	24 Sophie Fr.	19 49		Bartholomæus	4,20
F.	25 Ludvig	19 57		4,50	4,55
L.	26 Irenæus	20 8		5,25	5,35
35. Uge. Farisæeren og Tolderen. Luk. 18, 9—14.					
2. Række: Luk. 7, 36 til Enden.					
S.	27 11.S.e.Trinitat.	20 26	Gebhardus	6,05	6,15
M.	28 Lovise	20 55	Augustinus	6,50	7,00
Ti.	29 Johs. Halsh.	21 46	☼ f. Kv. 11. 23'	7,35	7,55
O.	30 Benjamin	23 3	Sol. op 5. 11' n. 19. 8' Tusmørket varer 45'	8,35	9,10
T.	31 Bertha	—		☾ nærmest Jorden	9,55

September 1933

D.C. 2

Fiskemaaned. 30 Dage

Se Anm 3.S.
Højvande

		N.		F.m.	Em.	
F.	1	Ægidius	0	37	11,30	—
L.	2	Elisa	2	17	12,10	12,40

36. Uge. **Den Døve og Stumme.** Mark. 7, 31 til Enden.

2. Række: Matth. 12, 31—42.

S.	3	12.S.e.Trinitat.	3	53	Seraphia	1,20	1,40
M.	4	Juliane Maria.	5	24	Theodosia	2,15	2,25
Ti.	5	Regina.	0.		☉ f. M. 6. 4'	3,00	3,10
O.	6	Magnus	19	4	Sol. op 5. 25' n. 18. 50'	3,40	3,45
					Tusmørket varer 44'		
T.	7	Louise.	19	12	Robert	4,20	4,20
F.	8	Mariæ Fødsel	19	23		4,50	4,55
L.	9	Gorgonius	19	38		5,25	5,30

37. Uge. **Samaritaneren og Leviten.** Luk. 10, 23—37.

2. Række: Matth. 20, 20—28.

S.	10	13.S.e.Trinitat.	20	1	Burchardt	6,00	6,05
M.	11	Hillebert	20	35	☾ s. Kv. 22. 30'	6,35	6,45
Ti.	12	Guido	21	25	☾ fjernest Jorden	7,10	7,30
					Sol. op 5. 38' n. 18. 32'	7,55	8,30
O.	13	Cyprianus	22	30	Tusmørket varer 43'	9,10	9,55
T.	14	† Ophøjelse	23	47		10,30	11,15
F.	15	Eskild	—			11,45	—
L.	16	Euphemia	1	9			

38. Uge. **De 10 Spedalske.** Luk. 17, 11—19.

2. Række: Johs. 5, 1—15.

S.	17	14.S.e.Trinitat.	2	32	Lambertus	12,25	12,40
M.	18	Chr. 8. Fødsel	3	56	Titus	1,20	1,30
Ti.	19	Constantia	N.		☉ n. M. 19. 21'	2,05	2,10
					Tobias		
O.	20	Tamperdag	17	58	Sol. op 5. 52' n. 18. 14'	2,40	2,45
T.	21	Matthæus	18	7	Tusmørket varer 42'	3,15	3,20
F.	22	Mauritius	18	17		3,50	3,55
L.	23	Linus	18	33	Jævendøgn	4,30	4,35

39. Uge. **Ingen kan tjene to Herrer.** Matth. 6, 24 til Enden.

2. Række: Luk. 10, 38 til Enden.

S.	24	15.S.e.Trinitat.	18	58	Tecla	5,05	5,15
M.	25	Cleophas	19	42	☾ nærmest Jorden	5,50	6,00
Ti.	26	Chr. 10. Føds.	20	50	Adolph	6,30	6,50
					☽ f. Kv. 16. 36'		
O.	27	Cosmus	22	19	Sol. op 6. 5' n. 17. 55'	7,20	7,45
T.	28	Venceslaus	23	54	Tusmørket varer 42'	8,25	9,10
F.	29	St. Michael	—			9,55	10,45
L.	30	Hieronymus	1	29		11,20	—

Oktober 1933

O. ☉ N

Sædemaaned. 31 Dage

Se Anm. J.S.
Højvande**40. Uge. Enkens Søn af Nain.** Luk. 7, 11—17.

2. Række: Johs. 11, 19—45.

		N.		Fm.	Em.
S.	1	16.S.e.Trinitat.	3 0	Remigius	12,05 12,25
M.	2	Ditlev	4 27		1,05 1,20
Ti.	3	Mette	5 52	☉ f. M. 18. 8'	2,00 2,05
O.	4	Franciscus	0.	{ Sol. op 6. 19' n. 17. 37'	2,40 2,40
T.	5	Placidus	17 31	{ Tusmørket varer 42'	3,10 3,15
F.	6	Fred. 7. Føds.	17 44	Broderus	3,45 3,50
L.	7	Amalia	18 3		4,20 4,25

41. Uge. Den Vatersottige. Luk. 14, 1—11.

2. Række: Mark. 2, 14—22.

S.	8	17.S.e.Trinitat.	18 33	Ingeborg	4,50 5,00
M.	9	Dionysius	19 16		5,20 5,35
Ti.	10	Gereon	20 16	☾ fjernest Jorden	5,55 6,10
O.	11	Fred. 4. Føds.	21 28	{ ☾ s. Kv. 17. 46'	6,30 6,55
				{ Sol. op 6. 33' n. 17. 19'	
				{ Tusmørket varer 42'	
T.	12	Pr. Frederik	22 47	Maximilian	7,20 8,00
F.	13	Angelus	—		8,25 9,15
L.	14	Calixtus	0 8		7,45 10,35

42. Uge. Hvis Søn er Kristus? Matth. 22, 34 til Enden.

2. Række: Johs. 15, 1—11.

S.	15	18.S.e.Trinitat.	1 30	Hedevig	11,00 11,45
M.	16	Gallus	2 53		— 12,00
Ti.	17	Flyttedag	4 18	Florentinus	12,45 12,50
O.	18	Lukas Evangel.	5 46	{ Sol. op 6. 47' n. 17. 1'	1,30 1,35
				{ Tusmørket varer 42'	
T.	19	Balthasar	N.	{ ☉ n. M. 6. 45'	2,10 2,15
F.	20	Felicianus	16 38	{ Uranus i Opp. m. Solen	2,45 2,50
L.	21	11000 Jomfruer	17 1		3,25 3,30

43. Uge. Den Værkbrudne. Matth. 9, 1—8.

2. Række: Joh. 1, 35 til Enden.

S.	22	19.S.e.Trinitat.	17 39	Cordula	4,05 4,15
M.	23	Søren	18 41	☾ nærmest Jorden	4,45 5,00
Ti.	24	Proclus	20 5	☽ f. Kv. 23. 21'	5,30 5,50
O.	25	Crispinus	21 40	{ Sol. op 7. 2' n. 16. 45'	6,15 6,40
T.	26	Amandus	23 15	{ Tusmørket varer 43'	7,05 7,45
F.	27	Pr. Valdemar	—	Sem	8,20 9,10
L.	28	Caroline	0 45	{ Simon og Judas	9,40 10,35
				{ Marie Soph. Frederikke	
				{ Merk. størst østl. Elong.	

44. Uge. Bryllupsklæderne, Matth. 22, 1—14.

2. Række: Matth. 21, 28—44.

S.	29	20.S.e.Trinitat.	2 12	Narcissus	11,00 11,45
M.	30	Louise Charl.	3 35	Absalon	— 12,05
Ti.	31	Reform. Beg.	4 57		12,45 12,50

November 1933

O.C.N.

Slagtemaaned. 30 Dage

Se Anm 3.S.
Højvande

		N.		Fm.	Em.	
O.	1	Alle Helgen	6 20	Sol. op 7. 16' n. 16. 29 Tusmørket varer 45'	1,30	1,40
T.	2	Alle Sjæle	7 42	☉ f. M. 8. 59'	2,10	2,45
F.	3	Hubertus	O.		2,45	2,50
L.	4	Otto	16 34		3,20	3,25

45. Uge. Jesus prædiker om Salighed. Matth. 5, 1—12.

2. Række: Matth. 5, 13—16.

S.	5	21.S.e.Trinitat.	17 12	Malachias	3,50	4,00
M.	6	Leonhardus	18 5		4,20	4,35
Ti.	7	Engelbrecht	19 13	☾ fjernest Jorden	4,55	5,10
O.	8	Claudius	20 29	Sol. op 7. 32' n. 16. 15'	5,25	5,50
T.	9	Theodor	21 48	Tusmørket varer 46'	6,05	6,35
F.	10	Luther	23 8	☾ s. Kv. 13. 18'	6,50	7,25
L.	11	Morten Bisp	—		7,40	8,30

46. Uge. De 10,000 Pund. Matth. 18, 23 til Enden.

2. Række, Matth. 18, 1—14.

S.	12	22.S.e.Trinitat.	0 28	Torkild	8,50	9,40
M.	13	Arcadius	1 50		10,00	10,60
Ti.	14	Frederik	3 14	Sol. op 7. 46' n. 16. 2'	11,15	11,55
O.	15	Leopold	4 43	Tusmørket varer 47'	—	12,10
T.	16	Othenius	6 19		12,60	12,55
F.	17	Anianus	N.	☉ n. M. 17. 24'	1,30	1,40
L.	18	Hesychius	15 32		2,15	2,25

47. Uge. Skattens Mønt. Matth. 22, 15—22.

2. Række: Mark. 12, 41 til Enden.

S.	19	23.S.e.Trinitat.	16 25	Elisabeth	3,00	3,15
M.	20	Volkmarus	17 45	☾ nærmest Jorden	3,45	4,05
Ti.	21	Mariæ Oftring	19 20	Cecilia	4,30	4,55
O.	22	Fred. Ferd.	20 58	Sol. op 8. 0' n. 15. 51'	5,20	5,45
T.	23	Clemens	22 32	Tusmørket varer 49'	6,05	6,35
F.	24	Chrysogonus	—	☽ f. Kv. 8. 38'	6,50	7,30
L.	25	Catharina	0 0	Venus størst østl. Elong.	7,55	8,40

48. Uge. Den blodsottige Kvinde. Matth. 9, 18—26.

2. Række: Joh. 5, 17—29.

S.	26	24.S.e.Trinitat.	1 24	Conradus	9,05	9,55
M.	27	Facundus	2 45		10,15	11,05
Ti.	28	Soph. Magd.	4 6	Sol. op 8. 14' n. 15. 42'	11,25	—
O.	29	Saturninus	5 28	Tusmørket varer 50'	12,05	12,20
T.	30	Chr. 6. Føds.	6 49	Andreas	1,00	1,10

December 1933

O.C.N.

Kristmaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.				Fm.	Em.
F.	1	Arnold	8	8		1,40	1,50
L.	2	Bibiana	9	19	☉ f. M. 2. 31'	2,20	2,30

49. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matth. 21, 1—9.

2. Række: Luk. 4, 16—30.

S.	3	1. S. i Advent	15	58	Svend	2,55	3,10
M.	4	Charlotte Fred.	17	2	Barbara	3,30	3,45
Ti.	5	Sabina	18	15	☾ fjernest Jorden	4,05	4,25
O.	6	Nikolaus	19	33	Merk. størst vestl. Elong.	4,35	4,55
T.	7	Agathon	20	52	Sol. op 8. 25' n. 15. 37'	5,05	5,30
F.	8	Mariæ Undf.	22	10	Tusmørket varer 52'	5,40	6,10
L.	9	Rudolph	23	29		6,15	6,50

50. Uge. **Tegn i Sol og Maane.** Luk. 21, 25—36.

2. Række: Matth. 25, 1—13.

S.	10	2. S. i Advent	—	—	Judith	7,00	7,40
M.	11	Damasus	0	49	☾ s. Kv. 7. 24'	7,50	8,35
Ti.	12	Epimachus	2	13		8,55	8,45
O.	13	Lucia	3	42	Sol. op 8. 33' n. 15. 34'	10,05	10,55
T.	14	Crispus	5	18	Tusmørket varer 53'	11,15	—
F.	15	Nikatus	6	58		12,05	12,20
L.	16	Lazarus	8	32		12,55	1,15

51. Uge. **Johannes i Fængsel.** Matth. 11, 2—10.

2. Række: Luk. 1, 67 til Enden.

S.	17	3. S. i Advent	N.	—	Albina	1,50	2,15
M.	18	Lovise	16	46	☉ n. M. 3. 53'	2,45	3,10
Ti.	19	Nemesius	18	28	☾ nærmest Jorden	3,35	4,00
O.	20	Tamperdag	20	7	Abraham	4,20	4,50
T.	21	Thomas	21	41	Sol. op 8. 39' n. 15. 35'	5,10	5,40
F.	22	Japetus	23	9	Tusmørket varer 53'	6,50	6,25
L.	23	Torlacus	—	—	Solhverv, korteste Dag	6,35	7,10
					☽ f. Kv. 21. 9'		

52. Uge. **Johannes's Vidnesbyrd.** Johs. 1, 19—28.

2. Række: Johs. 3, 25 til Enden.

S.	24	4. S. i Advent	0	33	Dronning Alexandrine	7,20	8,00
M.	25	Juledag	1	55	Adam	8,15	9,00
Ti.	26	St. Stephan	3	16		9,20	10,10
O.	27	Johs. Ev.	4	37	Sol. op 8. 42' n. 15. 39'	10,30	11,15
T.	28	Børnedag	5	56	Tusmørket varer 53'	11,35	—
F.	29	Noah	7	10		12,05	12,35
L.	30	David	8	12		1,10	1,30

53. Uge. **Simeon og Anna.** Luk. 2, 33—40.

2. Række: Luk. 2, 25—32.

S.	31	S. imel. Jul og Nytaar	8	58	Sylvester	1,55	2,20
					☉ f. M. 21. 54'		
					Venus lyser stærkest		
					☾ fjernest Jorden		

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.**, født 26. September 1870, tiltraadte 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med Dronning **Alexandrine** Auguste, født 24. December 1879.

Sønner: 1) Kronprins Christian **Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, født 11. Marts 1899. 2) **Knud** Christian Frederik Michael, født 27. Juli 1900.

Søskende: 1) **Haakon VII.**, Norges Konge, født 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud**, Datter af Kong Edvard VII. af England, født 26. Nov. 1869. 2) **Harald**, født 8. Oktbr. 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena**, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1. Juni 1888. Børn: a) **Feodora**, født 3. Juli 1910. b) **Caroline-Mathilde**, født 27. April 1912. c) **Alexandrine-Louise**, født 12. December 1914. d) **Gorm**, født 24. Februar 1919. e) **Oluf**, født 10. Marts 1923. 3) **Ingeborg**, født 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med **Carl**, Prins af Sverige, Hertug af Vestgothland, født 27. Febr. 1861. 4) **Thyra**, født 14. Marts 1880. 5) **Gustav**, født 4. Marts 1887. 6) **Dagmar**, født 23. Maj 1890, formælet 23. Novbr. 1922 med Hofjægermester **Jørgen** Castenskiold til Kongstedlund, født 30. Novbr. 1893.

Faders Søskende: 1) **Thyra**, født 29. Septbr. 1853, formælet 21. Decbr. 1878 med **Ernst August**, Hertug af Cumberland og Brunsvig-Lüneborg, Enke 14. Novbr 1923. 2) **Valdemar**, født 27. Oktbr. 1858, formælet 22. Oktbr. 1855 med **Marie**, Prinsesse af Orléans, død 4. Decbr. 1909. Børn: a) **Aage**, født 10. Juni 1887, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 17. Jan. 1914 med Grev Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 17. Septbr. 1885. b) **Axel**, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margaretha**, Prinsesse af Sverige, født 25. Juni 1899. Børn: **Georg**, født 16. April 1920, og **Flemming**, født 9. Marts 1922. c) **Erik**, født 8. Novbr. 1890, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 11. Febr. 1924 med Mr. Fred. Booth's Datter **Lois**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 2. Aug. 1897. d) **Viggo**, født 25. Decbr. 1893, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 10. Juni 1924 med Dr. med. James O. Green's Datter **Eleanor** Margaret, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 5. Novbr. 1895. e) **Margrethe**, født 17. Septbr. 1895, formælet 9. Juni 1921 med **René**, Prins af Bourbon-Parma, født 17. Oktbr. 1894.

Atten Aar efter.

Af **Erich Erichsen.**

Det maa være nok at sige, at denne Historie foregaar i en lille Provinsby. Nærmere at stedfæste den, vilde være halsløs Gerning. Vi nøjes med at kalde den Lillekøbing. Og derefter gaar vi over til selve Historien, der drejer sig om Overretssagfører Madsen og hvad der hændte ham en Sommerdag i Ferietiden....

Overretssagfører Madsen — hans fulde Navn var Esben Hansen Madsen — var barnefødt i Lillekøbing, hvor Faderen havde været Købmand. En af Byens Førstemænd og en af dens mest velhavende. Nu var han død for adskillige Aar siden, men han havde efterladt den eneste Søn og Arving en Formue, der gjorde ham det muligt at leve, ganske som det passede ham. Han holdt Villa udenfor Byen, Bil og en lille Lystyacht paa Fjorden. Det eneste, han ikke havde, var en Kone. Maaske var det dog ikke hans Skyld. I hvert Fald havde han ingenlunde været uden Anfægtelse i Kærlighedssager. Tværtimod. Han havde navnlig her sin Historie. Den kunde oven i Købet kaldes interessant, for saa vidt som den forløb ganske anderledes, end han havde tænkt sig.

Det var den Gang han var Student og lige ved at blive Kandidat, at han gjorde Bekendtskab med en ung Dame i et Hattemagasin i Hovedstaden. Hun var køn, munter og klog. Og desuden var hun dødeligt forelsket i Esben Madsen, som han i hende. Men gamle Madsen vidste ikke noget om det. Unge Madsen nærrede i det hele taget en stadig Angst for at fortælle gamle Madsen noget, som ikke vilde passe denne. Og at en ung Dame fra et Hattemagasin ikke vilde passe gamle Madsen, var paa Forhaand gi-

vet. Skulde unge Madsen giftes, skulde det i hvert Fald være noget ganske andet fornemt end et Pigebarn fra et Hattemagasin. Gamle Madsen havde Fornemhedsfornemmelser.

Desværre fik den dødelige Forelskelse mellem de to Følger. Følgen var et lille, lyslokket Pigebarn, hvem gamle Madsen heller ikke vidste noget om, eller kendte noget til. Unge Madsen turde simpelt hen ikke fortælle Faderen noget om den Historie. Og den unge Pige fra Hattemagasinet — hun hed forøvrigt Else Møller — gav ham ganske Ret. Der skulde med hendes gode Vilje ikke gaa Splinter i noget, gamle og unge Madsen imellem for hendes Skyld. Hun holdt nu alligevel for meget af ham til det. Og for Resten bedyrede unge Madsen hende, at den Dag nok skulde komme, da han trodsede den gamle og førte hende hjem som Brud.

Else Møller smilede lidt af hans Bedyrelse. Hun var nemlig ikke helt dum. Hun forlangte bare, at han skulde sørge pænt for det lille, lyslokkede Pigebarns Opdragelse og selv vilde hun saa se Tiden an. Maaske var der alligevel noget sandt og oprigtigt i det, unge Madsen saa varmt bedyrede.

Og den Ros skal unge Madsen have: Han sørgede paa den fineste Maade for sin lille Datter. Han ofrede alt, hvad han kunde af sin Fuldmægtiggage paa hende, da han først var blevet Kandidat. Og da han havde begyndt sin egen Sagførerforretning hjalp han Else Møller til en Forretning i en mindre Provinsby, saaledes at hun kunde leve hyggeligt og sorgfrit og kalde sig Enkefru Møller.

Men Tiden gik og det blev ikke til noget mellem unge Madsen og Else Møller. Han var i Løbet af nogle faa Aar blevet en Betydelighed i det lille, snævertsindede Lillekøbing, og en Betydelighed i en Lillekøbing har ikke Lov til at reparere en Ungdomsforvildelse. Saa er han ikke læn-

gere en Betydelighed, men udleveret til Kaffeselskabernes og al anden sagkyndig Ransagning....

Glemme Else Møller og den lille, lyslokkede Pige kunde han dog ikke. Det var oven i Købet ikke saa sjældent i de senere Aar, at han tænkte paa at tage Tyren ved Hornene. Men han turde alligevel ikke, naar det kom til Stykket. Han syntes det løb ham koldt ned ad Ryggen ved Tanken. Og saa blev det stadigvæk kun ved Tanken.

Men Hjælpen blev stadigt ved at flyde rundeligt til Else Møller og den lyslokkede, der blev holdt i den bedste Skole og havde faaet den Ide, at hun vilde være Student. I Sagfører Madsens Kassebog fandtes der hver Maanedes sidste Dag en Post der hed: Bidrag til Foreningen til Hjælp til Børn af Forældre, der har kendt bedre Dage, og Bidraget afsendtes i Check til en Ungdomsven i Hovedstaden, der lod Pengene gaa videre til en Enkefru Møller. Det gjaldt jo om, at der ikke sivede noget ud, der kunde rokke ved Madsens borgerlige og samfundsmæssige Betydning i Lillekøbing.

Sagfører Madsen var efterhaanden blevet en forhærdet og tilsyneladende uhelbredelig Ungkarl paa et Stykke oppe i Fyrerne. Der var mange unge Piger i Lillekøbing og Omegn, der havde sendt ham venlige Blikke og sukret ham ind i søde Ord. Men det havde aldrig hjulpet. Madsen var bombesikker. Han passede sin Forretning, sin Bil og sin Lystyacht og lod forøvrigt Fiolen sørge. Han havde Penge nok. Flere end han kunde overkomme at bruge. Han havde en Kreds af gode Venner, der spiste hans Mad, drak hans gode Vin og røg hans fortræffelige Cigarer, og hvis Fruer overfor Mændene fremhævede ham som et Eksempel værdigt til Efterfølgelse, kaldte ham kære Onkel Madsen og kyssede ham paa Kinden, naar Stemningen var naaet over det normale.

Han havde det altsaa som Blommen i et Æg.

Sin Forretning passede han, men han tog sig ikke meget af det daglige Arbejde. Det lod han sin Fuldmægtig om. En Slider, der krøb for ham, saa godt han kunde, i Haab om en Gang med Tiden at blive hans Kompagnon. Madsen forstod ham forøvrigt saa udmærket og kunde godt unde ham at have Held med sig med Tiden.

Foruden en Fuldmægtig havde Madsen en ung Mand siddende helt alene paa det yderste Kontor. Han gik under Navnet F o d b r e m s e n og passede paa, at der ikke kom andre ind til Madsen selv i det allerhelligste end dem, han vidste, der maatte komme. Det var ikke særlig mange, allerhøjest de øverste fem og tyve i Skattelisten. Resten blev henvist til Fuldmægtigens Omsorg og Elskværdighed.

Fodbremsen havde forøvrigt den Opgave at skrive af. Det vil sige, han læste Knaldromaner, der laa i Pultskuffen, som han trak ud, naar Dørene ind til Fuldmægtigen og det allerhelligste var lukket. Madsen kendte Tricket. Men han undte Fodbremsen den Fornøjelse. Han havde saamænd ikke for mange i Forvejen.

Madsens væsentligste Beskæftigelse, fra han om Formiddagen ved Titiden kom paa Kontoret og til han gik hjem ved Femtiden, med et Par Timers Frokostpavse ind imellem, var at ryge Cigarer og kigge ud af Vinduet, slaa ud med Haanden til Mændene, der gik forbi og sende glade Nik til Damerne. Undtagen naar han en Gang imellem faldt hen i Drømmerier. Saa lukkede han Døren ind til Fodbremsen og Døren ind til Fuldmægtigen i Laas og saa trak han en af Skrivebordsskufferne ud, der var laaset med en ganske særlig Nøgle. Den Skuffe indeholdt Madsens Livs Hemmelighed. . . . Historien om Else Møller og den lyslokkede. En Historie i Billeder, det vil sige et Album, hvor man først saa Else Møller fra d e n g a n g, og

derefter et Billede af den lille lyslokkede for hvert Aar der var gaaet siden da. Nu var der atten. Og Madsen saa hver Gang med Henrykkelse paa de atten Billeder, thi hvert Aar, der gik, gav ham det sikre Indtryk, at den lyslokkede — hun var blevet døbt Sigrid — voksede sig kønnere og kønnere. Og nu, som attenaarig, lignede hun paa en Prik Moderen fra den Gang i Hattemagasinet.

Det var i saadanne Timer, at Madsen tænkte paa at reparere Ungdomsforvildelsen. Saa tænkte han sig Else Møller som Hustru paa »Sweet home« — saadan hed Villaen — og Sigrid ved Rattet eller ved Roret paa »Pilen« . . det var Lystyachtens Navn. Men det var ogsaa i saadanne Øjeblikke, at det løb ham koldt ned ad Ryggen, og at han laasede Historien i Billeder ned i Skrivebordsskuffen med et langt og byrdefuldt Suk.

Det var ikke helt let at være Sagfører Madsen i den Situation.

Saa skete det en Dag i Ferietiden, at der, da Madsen om Formiddagen kom paa Kontoret, laa et uaabnet Brev til ham paa hans Skrivebord. Det var anbefalet og der stod »Privat« paa det. Altsaa et af den Slags Breve, som man først kigger nysgerrigt paa, inden man aabner det. Det gjorde Madsen ogsaa. Men da han først havde aabnet det og læst det, afløstes hans Nysgerrighed af stum Forfærdelse. Brevet, der var skrevet med en sirlig Damehaand, lød nemlig i al sin foruroligende Knaphed saaledes:

»Kære Far.

Jeg kommer i Morgen Formiddag til Lillekøbing for at hilse paa dig. Jeg haaber, du glæder dig til det. Derefter synes jeg vi skulde køre sammen ned til Fakkestrand for at hilse paa Mor. Vi har et Par Dages Ferie og bor der.

Kærlig Hilsen fra Mor og din hengivne

Sigrid.«

At tale om, at Madsen blegnede, da han læste Brevet, giver intet som helst Udtryk for, hvad han følte. Han var simpelt hen lammet. Alle Rædslerne var over ham, og han anede ikke, hvad han skulde stille op. Nu ramlede aabenbart det hele.

Og Rædslen blev ved at følge ham Dagen lang. Han havde intet blivende Sted. Paa Kontoret sad han snart her, snart der eller stod stille med Haanden presset mod Panden for at finde paa noget. Og hjemme var han paa Fart gennem alle Stuer, oppe og nede, ude og inde i en ustandselig, rastløs Uro. Hans Husholderske, Jomfru Corneliusen, som han havde arvet efter Faderen, saa paa ham med yderst bekymrede Miner. Hun anede det forfærdeligste, men turde ikke sige noget som helst. Hun turde i det hele taget aldrig sige noget som helst, uden at hun blev spurgt. Det var hun vant til fra gamle Madsens Tid.

Og Natten var et Mareridt for Madsen. Han fik saa godt som ikke Søvn i Øjnene, og da han hen paa Formiddagen gik ind til Kontoret, syntes han, at alle dem han mødte, nidstirrede ham med skadefro Miner og hvislede frem mellem Tænderne: Naa, saa blev du da endelig afsløret, din Hykler. Selv Fuldmægtig Busse, som ellers plejede at hilse ham med den dybeste Alvor og Ærbødighed over Trækkene, syntes han, smilede besk og underfundigt. Og Fodbremsen var ét stort, aabent Grin. Men det var han maaske ogsaa de andre Dage. Madsen kunde ikke rigtig huske det. Men Drengen var i hvert Fald en stor Gavflab, det vidste han.

Han havde paa Fornemmelsen, at han burde liste sig ind paa sit eget Kontor. Og da han kom derind, satte han sig hen ved Skrivebordet med Haand under Kind og ventede paa, hvad der nu skulde komme.

Det blev henad Frokosttid, uden der kom noget. Men saa hørte han med et en lys, kvidrende Kvindestemme ude paa Kontoret og nogle bistre Ord fra Fodbremsen. Han var altsaa aabenbart i Færd med at sende den lyse og kvidrende Stemme ind til Fuldmægtigen. Men det lykkedes ikke. Kvindestemmen blev efterhaanden noget skarp og bydende og til sidst gik Døren op og der stod en ung, lyshaaret Dame paa Tærskelen med hvid Studenterhue paa de glade Lokker.

— Undskyld, sagde hun leende. Men den unge Herre dér vilde ikke lade mig slippe ind. Og det maa vist være en Fejltagelse. Jeg har jo i Forvejen meldt min Ankomst til Overretssagføreren. De sidste to Ord kom med Streg under, og Madsen følte sig lettet. Hun havde altsaa dog Barmhjertighed nok til ikke straks at slaa ham i Gulvet ved at kalde ham Far.

— Bevares, svarede Madsen med et Knæk i Ryggen. Bevares. Maa jeg ikke bede Frøkenen komme indenfor, saa skal jeg meget straks være Frøkenen til Tjeneste. Meget straks.

Frøken Sigrid traadte imidlertid ind i det allerhelligste, og derefter laasede Madsen Døren i Laas, baade ind til Fuldmægtigen og ind til Fodbremsen. Han skulde ikke have noget af, at de maaske pludselig kom rendende midt under det hele.

Saa stillede han sig op midt paa Gulvet og saa paa Frøken Sigrid, der smilede ham i Møde med et stort og lyst Sommersmil. Ja, nydelig er hun, foer det pludselig gennem hans Hjerne. Moderen op af Dage fra den Gang .... Men ....

Videre kom han ikke i Tankerækken, for straks derefter sagde Sigrid:

— Jo Tak. Jeg vil gerne sidde lidt ned og sludre med

dig. Her er jo egentlig ganske hyggeligt og du ser saa dejligt overrasket ud.

Madsen følte sig skaaret ned til Anklerne og satte sig ved Skrivebordet. Sigrid tog ogsaa Plads og sad lidt og saa paa ham, indtil Madsen blev urolig. Han var ved at blive hundeanngst for det Pigebarn. Hun lod til ikke at være forknyt for noget som helst.

Sigrid tog Plads og sad lidt og saa paa ham.

— Æ .. hem .... sagde Madsen saa og forsøgte et Smil, der skulde være velvilligt.

Frøken Sigrid smilede.

— Fuldkommen rigtigt, sagde hun, mens Smilet gled over i Latter. Fuldkommen rigtigt. Jeg sad netop og tænkte paa det samme.

Madsen forsøgte igen et Smil. Det var noget forlegent.

— Undskyld De.. Du.. De.. Du.. er vist et lille Pigebarn med Ben i Næsen, ligesom Din Mor.

— Absolut, lo Frøken Sigrid. Ellers sad jeg saamænd ikke her i selve Løvens Hule.. Er Du for Resten ked af at se mig. Skal jeg hellere gaa min Vej med det samme.

Hun gjorde Mine til at rejse sig, men Madsen strakte Haanden ud mod hende.

— Nej. Nej. Endelig ikke, svarede han. Nej, endelig ikke. Jeg synes vi har det saa hyggeligt sammen.

— Det synes jeg ogsaa, svarede Sigrid.

Saa var der en lille Pavse. Madsen følte sig fuldkommen tom, baade for Ord og for Tanker.

Derefter rejste Frøken Sigrid sig og gik hen til Madsen, lagde en Arm om hans Nakke og strøg ham gennem Haaret. Det foer gennem ham som en varm Bølge, da han mærkede Trykket af Armen og Strøget af Haanden. Han syntes egentlig det var saa lykkeligt.

Saa sagde hun med et varmt Smil:

— Sig mig, Far, er Du nu alligevel ikke glad ved at have saadan en køn, stor Datter lige paa en Gang. Og kunde Du ikke tænke dig at beholde mig.. Maa jeg sige dig, for Resten, at jeg kommer her ganske paa egen Haand. Mor ved det ikke, for jeg har ikke talt til hende om det.. Og jeg kan gaa, ligesaa frit som jeg er kommen.

Madsen havde faaet fat i hendes ene Haand og trykkede den varmt i sin og hun gengældte Trykket.

— Aa nej, sagde han stille. Det maa Du ikke.. Ikke endnu.

Han havde saadan en Lyst til at trykke det kønne og glade Pigebarn ind til sig og sige, at nu skulde hun blive hos ham altid. Men Ordene blev borte for ham.

Derefter fortsatte hun:

— Ser Du, Far. Jeg er kommen, ikke for min egen Skyld, for jeg klarer mig nok uden dig. Det er jeg nemlig

vant til. Men det er anderledes med Mor. Nu har hun maattet længes efter dig i atten Aar. Synes Du egentlig ikke, at det er længe nok, Du. Hun er saa god og saa tap- per og saa omsorgsfuld, Mor. Og saa er hun saa køn og saa glad endnu.. Hun fortjener alt det bedste, man kan give hende..

Madsen nikkede. Han mindedes i et lykkeligt Strejf sin Ungdom.

— Det gør hun, svarede han. Det ved jeg godt, at hun gør.

Frøken Sigrid havde sluppet ham og stod nu foran ham, mens hun saa alvorligt paa ham. Derefter sagde hun stille og indtrængende:

— Saa tag med mig ud til Fakkestrand og hils paa hende. Husk paa, at I ikke har set hinanden i atten Aar. Tænk, hvad I har spildt for hinanden i alle de mange Aar. Og hvis Du synes, saa tag hende med dig og gør hende til det, hun har Krav paa at være: Din Hustru..... Og tag mig med paa Slæbetov.

Det sidste kom gennem et Smil.

Saa krøb det pludselig gennem Madsen som en Kulde- gysning:

— Jamen, hvad vil Folk sige.

Frøken Sigrid saa paa ham med et hastigt Blik. Der var noget ringeagtende i det, syntes Madsen. Saa sagde hun:

— Naa, Du er ikke andet end af den Slags.. Ja, saa Farvel, Hr. Overretssagfører. Saa har vi to ikke mere at tale med hinanden om.. Jeg troede min Far var et Mand- folk....

Hun gik hen mod Døren. Men saa kunde Madsen hel- ler ikke mere. Han rejste sig med et Sæt og brede Ar- mene ud:

— Sigrid, min lille, dejlige Pige, sagde han. Vi tager

hen til din Mor. Straks. Straks, Du. Og hvad hun og Du vil, det vil jeg ogsaa. Kan Du forlange mere af en Kryster som mig.

Han knugede hende ind til sig og kyssede hende i en lykkelig Omfavnelse.... Du godeste, hvor var hun dejlig. Akkurat ligesom Moderen.... den Gang. Hun tog ogsaa saa velsignet haandfast paa Tingene.

— Saa følges vi ad hjem og henter min Vogn, sagde han derefter. Og saa kører vi.. alt hvad Motoren kan trække.

Han tog hende om Livet og kyssede hende en Gang til. For nu haster det, Du....

Da de fulgtes ud gennem Kontoret aabnede han Døren ind til Fuldmægtigen og sagde:

— Ja, jeg er desværre ikke hjemme mere i Dag, Busse. Jeg har lovet denne unge Dame at tage med ud til Fakkestrand for at konferere med hende om en meget indviklet Familieaffære.. Der er en hel Del Dokumenter, der skal gennemgaaes.. De passer nok selv det hele, saa længe....

Saa gik de, mens Busse bukkede ærbødigst og højtideligt og Fodbremsen aabnede Pultskuffen med den sidste Knaldroman.... Sikken en dejlig Eftermiddag han kunde faa sig....

Fjorten Dage efter blev Madsen gift med en ukendt Enkefru Møller med en voksen Datter. Han var pludselig blevet forelsket i hende en Sommereftermiddag paa Fakkestrand, fortalte han Vennerne og deres nysgerrige Hustruer. Og denne Enkefru Møller havde ingen nogen som helst Anelse om før nu, forsikrede de allesammen.

Det troede han da.

Men Lillekøbing havde saamænd kendt hende i atten Aar.

De kvalte Klokker taler igen.

Af Niels Hansen.

*Billedet, der benyttedes
ved Agitationen for Indsamlingen.*

Det er nu 10 Aar siden, at Kirkeklokkerne, som under Verdenskrigen var taget ned og støbt om til Kanoner og Granater, atter blev hængt op i de sønderjydske Kirker, for at deres Røst ved Gry og Kveld, ved Glæde og Sorg, Søgn og Hellig atter kunde runge ud over dansk Land.

En storslaaet og stor-sindet symbolsk Gave fra det danske Folk til det genvundne Land. En Gave blandt mange

andre. Det er værd at mindes, ikke mindst nu, hvor det under Tidens haarde økonomiske Tryk har været vanskeligt nok for nogle at huske, hvad vi — ogsaa for vor egen Skyld — aldrig bør glemme: at sige Tak. Og vi kan trænge til at mindes om, hvad Klokkerne dengang forkyndte.

Det var en Sønderjyde, der først fik Ideen at sætte en Indsamling i Gang for at skaffe det nødvendige Beløb tilveje til at lade støbe de 44 Kirkeklokker i Sønderjylland, som Krigen havde kvalt. Det var Kunstforlægger Jørgen

Jensen i Aarhus, der stammer fra Aabenraa, som allerede den 8. Novbr. 1918, endnu før Kanonerne tav, offentliggjorde en Artikel i Aarhus Stiftstidende, hvori han foreslog, at alle danske »slog sig sammen og sendte Sønderjylland nye Kirkeklokker, der skulde ringe Freden og Genforeningen ind over vort kære Land.«

Og Tanken fandt Tilslutning og Støtte hos gode Mænd og Kvinder. Digteren Valdemar Rørdam skrev sit bekendte pragtfulde Digt »De kvalte Klokker«:

Jørgen Jensen.

Landet taget, Folket tvunget,
Svøben over Altret svunget.
Dog har Slesvigs Klokker runget.

Højt som i Guds Himmel hang de,
Sceptret over Svøben svang de,
Selv naar Voldsdaad bandt dem, sang de.

Stjæl dem! Kvæl dem! — De blev stjaalet,
De blev slængt i Smeltebaalet,
Sammenstøbt med Morderstaalet.

Da tav Kejserens Kanoner,
Da brast alle Tysklands Kroner.
Men de kvalte Klokker toner.

Eders døde under Mulde,
Eders frelste veed tilfulde:
Vi har sunget det, vi skulde.

Vi mindes endnu alle den Stemning, der greb alle i de Dage i Taknemlighed over Krigens Afslutning, Harme over dens Vold og Rædsler, Sorg over de dybe, tunge Tab og Glæde over Fremtiden. Haab og Forvisning om, hvad den vilde bringe. Og i det danske Folk en hjertevarm Vilje

til at hjælpe Landsmændene i Sønderjylland; der havde kæmpet og lidt, men hvis Trofasthed nu skulde blive belønnet.

Der var under denne Stømning god Jordbund for den Tanke, vor Landsmand havde udkastet. En Kreds af Mænd traadte sammen og dannede »Nationalfondet af 1918«, der udsendte et Opraab om Indsamling af et Fond, hvis Midler skulde anvendes til Anskaffelse af Kirkeklokker. Der dannedes Lokalkomiteer rundt om i Landet, ogsaa blandt danske i Udlandet, og Bidragene strømmede ind. Der nedsattes Udvalg til at tage sig af de forskellige Led i Arbejdet til Opgavens Gennemførelse. Imidlertid var ogsaa Sønderjydsk Fond bleven dannet og havde paa-begyndt sin Indsamling. Og for at de to sideløbende Indsamlinger ikke skulde skade hinanden, sluttedes en Overenskomst, hvorefter Sønderjydsk Fond skulde være ene om Indsamlingen imod, at den ydede Nationalfondet et Tilskud paa 200,000 Kr., der senere forhøjedes med 20,000 Kr., saa Nationalfondet fik et Beløb paa godt 353,000 Kr. til Raadighed.

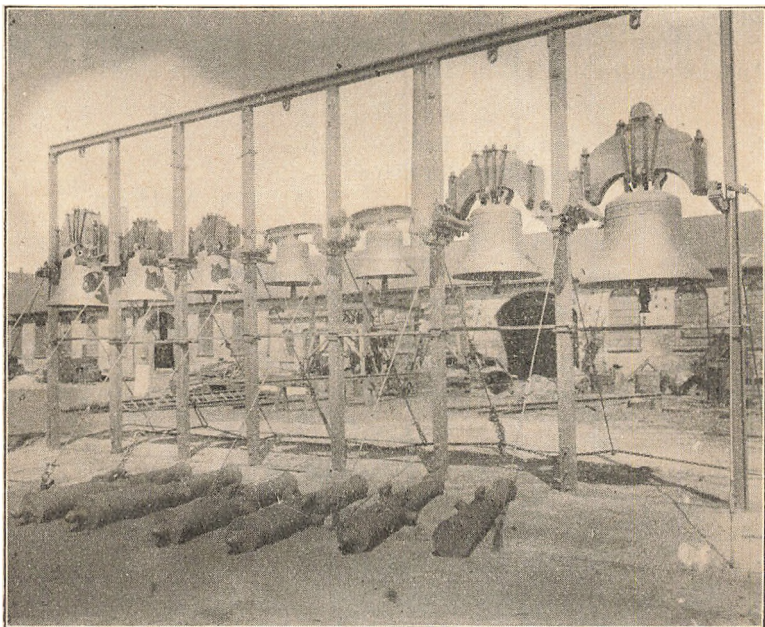
Det var nu bleven undersøgt, hvor mange nye Kirkeklokker det vilde komme til at dreje sig om. Det var ialt 44. Støbningen blev overdraget De Smithske Jernstøberier i Aalborg, og ved Imødekommenhed fra Krigsministeriets Side blev 60 gamle Malmkanoner stillet til Raadighed. Her blev altsaa Kanoner omstøbte til Klokker.

De Smithske Støberier skilte sig overordentlig smukt fra den store Opgave. Den samlede Udgift ved de 44 Klokkers Støbning beløb sig til 275,000 Kr. Danske Kunstnere gav Tegning til Klokkerne og danske Digtere gav dem Mæle i de Indskrifter, der blev støbt paa dem.

Klokkerne taler nu paany. Deres Malmrøst høres af gamle og unge. Men hver enkelt af dem fører ogsaa en

mære lavmælt Tale. Kun faa kender den, kun de, der kommer op i Kirketaarnet og ser Indskriften paa Klokkerne, der oftest er formet, som var det Klokkeren selv der talte.

Hvad har da de 44 nye Klokker, Moderlandets Gave til det genvundne Land, at sige til dem, der skulde høre deres Røst?

Klokkerne til Sognekirkerne i Haderslev. Foran ligger gamle Malmkanoner, der anvendes til Støbning af Klokker til Sønderjylland.

Indskrifterne er forfattede af danske Digtere, og de mange Forslag, der indsendtes, blev bedømt af et Udvalg med Prof. Vilh. Andersen som Formand. Nogle af Indskrifterne er forfattede med gamle Klokkeindskrifter som Grundlag, andre er helt nye. De fortjener at kendes af mange andre end de faa, der naar op i Kirketaarnets Klokkerum. Derfor skal de opbevares ogsaa her:

Aabenraa.

I.

Lover Herren, Gamle, Unge,
Som I sjunge, skal jeg runge,
Løst er nu den danske Tunge.

(Af Vilh. Andersen.)

Denne Indskrift — men uden den midterste Linje — findes ogsaa paa Klokke I i Haderslev Frue Kirke, paa Klokke II i Sønderborg samt Klokken i Tyrstrup. Verset er dannet med Indgangen fra den gamle Lovsangssalme Te deum laudamus.

II.

Saa bøder Fred — 1920 —
Hvad Krig brød ned — 1917.

(Af Vilh. Andersen.)

Aastrup.

Saa lyd nu atter paa den gamle Vis
til Hjertets Trøst og Herrens Pris.

(Af Vilh. Andersen.)

Samme Indskrift findes paa Klokken i Kajnæs, og paa Klokke II i Haderslev Frue Kirke og Gl. Haderslev I.

Abild.

Jeg ringer om Bod for alle Savn,
om Freden og Frelsen i Jesu Navn.

(Af Kirstine Formann.)

Adsbøl.

Af Dybsens Nød
mod Synd og Død.

En rimet Fordanskning af Ps. 130, 1, en af Bodssalmerne, De profundis.

Bov.

Guds Fred i Livets Høst og Vaar!
Guds Fred saa langt min Stemme naar!

(Af Axel Juul.)

Broager.

I.

Paa den gamle Klokke stod: »Samle til mig Folket, saa vil

jeg lade dem høre mine Ord. V. Mos. 4, 5« og »Land! Land!
Jer. 22, 29«. Disse Bibelsprog er bevaret paa de nye Klokker, det
sidste i den fuldstændige Form:

Land! Land! Land! Hør Herrens Ord.

Til Forklaring af Billederne paa Klokkerne er der tilføjet:

Krigsluerne lagde mig øde,
som Phønix i Flammer jeg døde.
Da Landsmænd det broderligt bøde,
opstod jeg igen fra de Døde.

(Af Harald Slott-Møller.)

II.

Sct. Jørgen jog sin Klinge
ved Herrens Naade
i Dragens brede Bringe
os til Baade.

(Af Harald Slott-Møller.)

Brøns.

I.

Giv mig Magt at runge
med mit Malm det tunge
over Verdens Ve:
Din Vilje ske.

(Af Hans Ahlmann.)

II.

Klokker end kime og kalde,
kalde paa Gammel og paa Ung,
mest dog paa Sjælen træt og tung,
syg for den evige Hvile.

(Grundtvig).

Bylderup.

Aar og Liv kan falme.
Evig er min Salme.

(Af Kaj Flor).

Klokken i Bylderup har den Ejendommelighed, at i Stedet
for den almindelige Hankeform til Ophængningen har Kunst-

neren, Arkitekt Poul Holsøe, anbragt de to slesvigske Løver Side om Side med sænkede Hoveder.

Klokken i Bylderup Kirke.

(5)

Døstrup.

Jeg hilser de levendes Kirkegang
og synger de Dødes Vuggesang.

(Af G. V. Blom).

(5)

Egen.

Til at samle danske Sjæle
Gav mit Folk mig atter Mæle.

(Af Vilh. Andersen).

Samme Indskrift findes paa Klokke III i Haderslev Frue Kirke, i Hvidding, Hørup, samt Klokke II i Sønderborg.

(5)

Emmerlev.

I.

Jeg samler Jer i Kirkesale,
nu tør I Dansk med Herren tale.

Jeg kalder Jer til Kirkegang,
kom hid og syng Jer Kirkesang.

(Af Th. Laub).

II.

Ære være Gud i det høje.

Ensted.

Tro og Haab
er mit Raab.

(Af Helge Rode).

(S)

Klokken i Ensted Kirke.

(S)

Felsted.

Jeg ringer Morgen rød,
Jeg ringer Hvilen sød,
Jeg ringer Liv og Død.

(Af Kai Hoffmann).

Tegningen til Klokkens Udsmykning er leveret af Arkitekt
Mørk Hansen, en Søn af Sognets kendte gamle Præst Mørk

Hansen, der blev fordrevet i 1864, og som viede det nationale Arbejde i Sønderjylland sine bedste Kræfter.

(5)

Fjelstrup.

Gæst byder jeg,
Fest pryder jeg,
Død bryder jeg,
Dansk lyder jeg.

Verset er en Omdigtning af den gamle latinske Indskrift paa Mariaklokken i Slesvig Domkirke: »Signum dono choro, fleo funera, festa decoro«, »Tegn jeg giver til Koret, begræder de døde og pryder Festerne«.

Klokken i Fjelstrup blev skænket til Sognet af en Sønesøn af Sognets tidligere Præst, Biskop Boesen, og han bestemte Prosainskriften paa Klokken, der kom til at lyde: »De Smithske Støberier i Aalborg gjorde mig — og jeg blev givet Fjelstrup Kirke til Minde — om Biskop i Slesvig Ulrik Seckmann Boesen, Præst i Fjelstrup 1848—1854 — af hans ældste Sønesøn — i Genforeningsaaret«.

(5)

Hagenbjerg.

Frelser kære,
Tak Dig være
for din Naade mod vor Jord!
Tiden rinder,
Verden svinder,
Evig dog bestaar Dit Ord.

Verset er forsattet af Pastor Th. Oldenburg, der var Præst i Sorterup og døde 1842.

(5)

Gl. Haderslev.

I.

Samme Indskrift som paa Klokken i Aastrup.

II

Langt af Led
og tæt herved,
stands, trætte Fjed.
Jeg bringer Fred.

(Af Axel Juel.)

III.

Helg ringer Jeg,
Fred bringer Jeg.

Verset er en forkortet Form af den gamle latinske Indskrift paa Stormklokken i Roskilde Domkirke.

(5)

Haderslev Frue Kirke.

I.

Indskriften som Klokke I i Aabenraa.

II.

Indskriften som paa Klokken i Aastrup Kirke.

III.

Samme Indskrift som paa Klokken i Egen.

IV.

Synd og Død har Du budt Trods,
Verdens Frelser, frels og os.

(Vilh. Andersen).

Verset er en udvidet Form af Kristusbønnen: Salvator mundi, salva nos!

Haderslev katolske Kirke.

Pulsa rite
Pulsus reddo
Cordis sacratissimi.

Den latinske Indskrift fra den gamle Klokke er blevet beva-
ret. Den er oversat saaledes af Prof. Vilh. Andersen: »Drag
mig ret, og ved hver Drag hør det hellige Hjertes Slag«. Der
er tilføjet en ny paa Dansk:

Dyd jeg skynder til Mod,
Maner hver Synder til Bod.

(Af Pastor Frederiksen, Silkeborg).

(6)

Hvidding.

Jeg kvaltes under Krigens Gny,
Jeg sang igen ved Fredens Gry.

(Af Helge Rode).

Klokken har ogsaa Indskriften fra Klokken i Egen.

(7)

Hygum.

Giv mig Gud en Salmetunge,
Saa for Dig jeg ret kan sjunge.

(Af Grundtvig).

Hørup.

De Levende jeg nævner,
de Døde jeg stævner.

Dansk Oversættelse af Indskriften paa Klokken i Vejle Raadhus, oprindeligt i Sortebrødre-Klosteret: »Excito vivos, voco mortuos«. Klokken bærer ogsaa Indskriften fra Klokken i Egen.

Højst.

Jeg var og bliver. I mit Kvæde mødes
de døde Slægter og den Slægt, der fødes.

(Af Kaj Hofmann.)

Kajnæs.

Samme Indskrift som Klokken i Aastrup.

Løjt.

Alle Tidens store Timer
faar af mig den dybe Klang.
Naar jeg ringer, naar jeg kimer,
er det Evighedens Sang.

(Af Helge Rode).

Rejsby.

Jeg sang ved Kvæld, jeg sang ved Gry,
de kvalte mig i Krigens Gny,
jeg vaagned op til Sang paany.

(Af Helge Rode).

Samme Indskrift findes paa Klokke I i Tønder.

Sottrup.

Her oppe er Lærken min Frænde og Ven,
Hør nu paa mig og hør saa paa den.

(Af Helge Rode.)

Stepping.

Naar Du drages —
Klokke lille!
Gør de haardes Hjerter milde,
styrk de svages.

Verset, der er ejendommeligt ved, at Klokken i Stedet for selv at tale, tiltales i 2. Person, er dannet ved Sammensmeltning af Indskriften paa en af Klokkerne i Frederiksborg Kirke og Verset paa Klokken i Vester Brønderslev Kirke.

Sønderborg.

I.

Jesus Frelser og Forsoner
frels dit Folk ved mine Toner.

II.

Samme Indskrift som paa Klokken i Egen.

Tandslet.

Jeg ringer Haab
ved Dagens Daab.
Jeg ringer Fred,
naar Sol gaar ned.

(Af Helge Rode).

Tyrstrup.

Samme Indskrift som paa Klokke I i Haderslev Frue Kirke.

Tønder.

I.

Samme Indskrift som Klokken i Rejsby.

II.

Kriste kære,
kom herved!
Dig til Ære,
os til Fred!

Verset er dannet efter den gamle latinske Kristusbøn: »O rex
Christe, veni cum pace«, »O Konge Christus, kom med Fred«.

Ullerup.

Dansk var min Sang ved Kvæld og Gry.
De dræbte mig. Jeg sang paany.

(Af Helge Rode.)

Varnæs.

Min Røst lovprise skal vor Gud,
og til hver Kristen har jeg Bud.
Jeg synger om Guds Kærlighed,
det største jeg i Verden ved.

(Af Martin Borch.)

Snurrige Folk i Sundeved.

Erindringer fra gamle Dage.

Af Nik. Ludvigsen, sen., Stenderup.

Naar jeg nu som gammel Mand lader mine Tanker gaa tilbage til min Skoletid og Ungdomsaar hjemme i Aynbøl, undres jeg tit over de mange mærkelige Mennesker, som dengang var i Byen. Gennemgaaende havde de Øgenavne. Jeg nævner i Flæng en Del: Sort Søren, Snøvl Jørgen, Glat Katrin, Skel Hans Lavsen, Gret Marestærk, Jørgen Skrep, Nusselsmed, Karensmed, Peter Sille, Sille Pat, Hans Løgner, Tombe Frederik, Nikkedreng og Nikkepig. De boede for det meste i meget smaa Taghuse, hvoraf flere havde Navn, f. Eks. e Skarhus, Stadt Hamborg, æ Klingaf.

Nu en lille Forklaring.

Sort Søren

var Byens Skolelærer, personlig kan jeg ikke huske ham, men min Moder, hvis Lærer han var, skildrer ham, som en samvittighedsfuld og god Lærer, men de større Drengene kunde han ikke holde Styr paa. Hun fortæller, at Drengene klæbede Papir paa Ryggen af ham, hvorpaa de skrev »Sort Søren« osv.

Snøvl Jørgen

var Byens Prakkefoged, (Stodderkonge). Han skulde holde udenbys Tiggere ude af Byen, og for bedre at sætte sig i Respekt gik han med en lang Stok, paa hvis ene Ende var fastgjort en Morgenstjerne. Tiggere, som han traf paa, transporterede han udenfor Byens Grænser. Han snøvlede, deraf Øgenavnet. Hans Hustru, Glat Katrin, var noget fin af sig, og følte sig som Embedsmandskone. Hendes Hoveddug havde hun bundet under Hagen i en sirlig Sløjfe med brede Silkebaand. Deraf Ordet glat (fin).

Skel Hans Lavsen var der ikke andet at sige om end at han skælede.

Jørgen Skrep

boede i et lille Hus i Klingaden, kaldet æ Klingaf. Som ung havde han været Skytte hos Hertugen paa Augustenborg, drev

som ældre Krybskytteriet i Hertugens Skove og nedlagde jævnlig Raadyr og andet Vildt. Engang Hertugen gennemsøgte sine Skove, fandt han en Lap Papir, der havde været brugt til Forladning. Papiret var ikke bleven mere svedent, end at Skriften var læselig. Hertugen kendte Skriften, og udbrød da han havde læst det: »Store Bogstaver, og vidt mellem Raderne, det har Skreppen skrevet«. Hermed var Jørgen Skrep leveret, og han maatte bøde for det.

Nusselsmeden

boede i et lille Hus paa Avnbølmark. Som ung havde han lært Smedehaandværket og stod og nuslede i en lille Smedie, han havde opført ved Siden af Huset, hvor han lavede Tælleknive og andre Smaating, som han gik omkring og solgte. **Karensmeden** havde en lignende Forretning. Hans Moder havde hedt Karen.

Peter Sille

havde i sine yngre Aar slidt meget paa Teglværkerne og havde derved tjent saa mange Penge, at han paa sine gamle Dage kunde hjælpe sig selv. I Krigstiden kom han sine Sølvpenge i en Jydepotte og gravede den ned i Haven. Han var noget vigtig, og viste mange, hvor Pengene var gemt. Ærligheden har dengang været større end nu. Da Krigen var forbi, kunde han tømme Potten, hvor Pengene var i god Behold. Peter Sille var en lille, noget godtroende Mand, noget skrutrygget, og han løb sædvanlig i Hundetrav hen ad Vejene, iført lange, blankpudsede Støvler, hvis Skafter naaede til Knæerne. Paa Hovedet bar han en Kasket med en meget stor Puld, der var stivet af som en Krenoline, og med vældig stor Læderskygge, der rakte langt frem. Naar Peter var i denne Habit, talte han store Ord.

Engang da jeg var hjemme paa min Fødegård, hvor vi havde Vand-Mejeri, stod jeg en klar Vintermorgen og savede Is paa Bydammen. Imens kom Peter Sille travende hen ad Vejen med Potten i Haanden for at hente Mælk. Da han naaede hen til Dammen, blev han staaende og saa paa mig uden at sige et Ord. Omsider spørger han, hvem er dernede. Jeg var straks klar over Situationen og svarede: »Det er Peder Frost«, saadan hed en Karl, vi dengang havde. Peter blev staaende ganske rolig. Omsider gik han ud paa Isen og nærmede sig saa meget, at han kunde se ned i Vaagen, og udbryder, da han saa min Skygge i Vandet: »Nu kan æ Fa'gal'me se ham!« Paa hans

Spørgsmaal om, hvorlænge han kunde være dernede, svarede jeg: »En halv Time«. Nu begyndte han at forhandle om at faa Pladsen i Vandet næste Gang, og vi enedes om, at han skulde op af Vandet hver halve Time, og hver Gang have en Kaffepunch, noget han satte stor Pris paa, og saa gik han Byen igennem og fortalte Nyheden.

En anden Gang havde en Spøgefugl faact ham til at gaa Byen rundt, Hus for Hus, for at faa Folk til paa en bestemt Dag at møde i Kroen for at stemme, om vi vilde tilbage til Danmark; de, der stemte for det, fik udleveret en Liter Brændevin — han havde faaet sin forud. Paa en saadan Tur fortalte Peter mange Nyheder, ikke af ham selv opdigtede, men bundet ham paa Ærmet af Folk, der havde Morskab af det. Han kom blandt andet ind til en Enke, der havde ondt af det for ham. Hun sagde: »Peter, kan Du da ikke forstaa, at de holder dig for Nar!« Peter svarede: »Din gammel tombe Kvind, troer Du at Du forstaaer dig paa Politik!« hvorefter han vandrede videre.

Ved en saadan Lejlighed var Peter altid i stiveste Puds. Hans egentlige Navn var Volf Petersen Schmidt. Sillenavnet stammede fra, at hans Kone blev kaldt Sille Pat. Ogsaa hun var noget troskyldig, men levede iøvrigt hjemme i Stilhed, mens Peter fartede rundt.

Hans Løgner

var et af de styggeste Mennesker, jeg har set. Han var tynd og spinkel, havde en ualmindelig lang Hals, hvorpaa der sad et Hoved, der var meget smalt, med en Ørnenæse, som næsten naaede nedenfor Munden. Hans rigtige Navn kender jeg ikke, men han bar sit Øgenavn med Rette. Han var en ligefrem Specialist i at lyve, og sagde ikke sandt, saalænge han vidste Løgn. I Grunden var han en skidt Karl, der var ilde set overalt. Vi Børn var bange for ham, han skældte os ud efter Noder og løb undertiden efter os. Han var tinget ind hos en gammel Skrædder, der boede lige ved Skolen, og nægttes skal det ikke, at vi Skoledrenge ofte drillede ham.

Han havde Tilbøjelighed til at løbe bort, og ofte var han forsvunden i flere Dage. Engang drev han det saa vidt, at han kom til Haderslev Amt. Paa Avnbølmark boede en ældre Mand, der havde Slægtninge i Haderslev Amt. Det havde Hans Løgner faaet opsnuset, hvorfor han opsøgte dem og bad dem paa en bestemt Dag at komme til Avnbøl for at deltage i deres Slægt-

nings Begravelse, da han for nogle Dage siden var død, fortalte han. Hans Løgner blev godt opvartet, og de tog hans Indbydelse for gode Varer, og begav sig nævnte Dag pr. Vogn afsted til Avnbøl. Da de holdt for Døren kom den »døde« ud i Døren, og bød sine Slægtinge Velkommen.

Dette blev dog Byens vise Fædre for groft, og Hans Løgner blev »klampet«, idet han fik en Jærnkæde om Fodledet, og i Enden af den en Træklods som han i nogen Tid slæbte rundt med. Omsider blev det forbudt, og Hans Løgner kom i Fattighuset. Ogsaa herfra løb han jævnlig bort.

Om ham kunde jeg fortælle meget mere, men en Del af det er synes mig for grovkornet til at fæstne til Papiret.

Pæ Harre

var en af dem, som jeg i mine Drengenaar var mest optaget af. Hvad hans egentlige Navn var, ved jeg ikke. Som ung var han blevet ved Militæret, og efter at han havde aftjent sin Værnepligt, var bleven forfremmet til Underofficer. Han var iøvrigt tilflyttet Byen, hvorfra ved jeg ikke. Om Søndagen og efter Skoletid samlede han de større Skoledrengene for at lære dem Fægtning og Eksercits. Drengene mødte i hvide Bukser, og med Træsabel, og alt foregik meget militærmæssigt. Ogsaa mine ældre Brødre deltog, og jeg husker, hvor det var mig en Sorg, at jeg ikke var gammel nok til at være med.

Da Pæ Harre mente at have Troppen tilstrækkeligt indøvet, skulde der afholdes en Festlighed med Manøvre paa Smedepladsen tæt ved Skolen. For at optræde standsmæssigt havde Pæ Harre laant en flot Ridehest af Jakob Duus, den hed »Kursmed«. Da Tiden var inde, og Folk fra Byen var samlet, steg Pæ Harre i fuld Udrustning til Hest. Han var iført Uniform, paa Hovedet havde han en Chako og en lang Kavalierisabel ved Siden. For at gøre Effekt manglede heller ikke Karabinen. Efter at der var udført en Del Øvelser, skulde der foretages Parademarch. Toget satte sig under Generalens Kommando i Gang hen mod Hennekes Fort. Under Marchen skød Pæ Harre Karabinen af i Luften, men uheldigvis var »Kursmeden« ikke skudsikker, og den foretog nogle vældige Bukkespring, hvorved Chakoen skred ned til den ene Side og Pæ Harre til den anden, hvis han ikke havde grebet i Sadelen, var han havnet paa Jorden. Først da blev der rigtig Jubel, Tilskuerne klappede og raabte Hurra i det uendelige. Og dermed endte den sjældne Forestilling.

Det hændte ofte i min Drengetid, at mine Forældre blev bedt til Kost [Bryllup]. Vi Børn vilde gerne med, hvad vi ogsaa nok maatte, men det skulde ske skiftevis, da Gaven ellers blev for stor. Til mig, der var en af de yngste, sagde min Far saa, naar jeg plagede ham: »Du skal med, naar Pæ Harre skal ha Kost.« Nu vilde Skæbnen, at der boede en gammel Skrædder nede ved Skolen, der hed Laus Christian. Han havde en Datter, Pæ Harre forelskede sig i. Pæ Harre var en stovt Skikkelse med et stort, rødt Fuldskæg, noget, der var en Sjældenhed dengang, da Mændene ellers var glatbarberede. Men, nok er det, Pæ Harre og Laus Christians Datter blev forlovede. Laus Christian havde en ualmindelig bred Mund og havde for Vane altid, før han sagde noget, at suge Luften ind mellem Læberne.

Endelig blev Brylluppet bestemt, og det skulde afholdes hos en gammel Mand midt i Byen, der hed Iver. Iver, som til daglig var Grynemøller, gjorde Plads i Møllehuset, hvor Gulvet bestod af stampet Ler. Hvem der var glad, det var mig, nu var jeg da vis paa at komme til Kost. Iver og hans Hustru An havde den mærkelige Skik, at de havde Lys hele Natten. Iver gik tidlig i Seng, mens An blev siddende til Midnat. Paa det Tidspunkt stod Iver, der var Morgenmand, op, saa Lyset kom til at brænde hele Natten.

Bryllupsdagen oprandt, og Gæsterne blev bænkedede i Møllehuset. Iver var bedt til Skaffer, skønt han var noget gammel. Han havde da ogsaa et lille Uheld, da han kom med den første Steg, der skulde sættes foran Brudeparret, at den skred af Fadet, og faldt ned paa Lergulvet. Han fiskede den hurtigt op og forsvandt med den en kort Tid, og kom saa med den igen, og da lykkedes det. Tilfældet vakte Jubel blandt Gæsterne, og Stegen blev paa kort Tid gjort usynlig. Dengang var Folk paa Landet ikke saa pertentlige som nutildags.

Kosten blev munter, og der blev drukket tæt. Ud paa Aftenen blev Pæ Harre fuld, og Svigerfaderen sagde om Svigersønnen: »Æ tror, du er en stor Vindbøjtel«.

*

Om de fleste af forannævnte Folk maa siges, at de levede hovedsagelig af Bøndernes Godgørenhed. Ved Vintertid fik de ved Lejlighed et Læs Brænde, ligesaa Levninger fra Middagsmaden samt aflagt Tøj osv. Paa den Maade hutlede de sig igennem. Fattighuset havde de Skræk for, der skulde der til Stadighed

arbejdes under Opsyn, og det syntes de ikke om. Den nye Tid har nu heldigvis mildnet Fattigfolks Kaar gennem den sociale Lovgivning.

Kjesten.

De er en sørle Viis å syng
om Kjesten å hinds Ven.
Han baj hind om å blyv hans Kuen,
å gyvtes vild hun gjen.

Da bløv hinds Faste ved å bæj:
»La do ham bare rennd,
for la mæ ligg åldjenn å sygg
de kån do ålde nænnd.

Så ska do foo min Pæng å åldt,
å do ska ålde træng,
å gyvt dej så nærr æ er død —
de va nok itt så læng.«

Å Kjesten gred å vint å vint,
te Mads en Dav rejst åv.
Hinds gammel Faste bløv halfems,
før hun kund foo Forlov.

Å no hærr Kjesten fått e godt,
vi hærr hind ålde klavv,
for nærr en fösst er fyltd halfjess,
så hærr e ingen Javv.

Martin N. Hansen!

Inger

Udklip af en Dagbog —
1918-1931
af Petersen-Hubbek

Hjemme, den 15. Juni 1918.

Jeg, Inger Holm, begynder hermed paa min attende Fødselsdag at føre Dagbog. Onkel Peter, den rare gamle Søvling — han er Mors Fætter, 52 Aar og Ungkarl — er den direkte Aarsag til denne uvante, og jeg synes, meget besværlige Maade at nedskrive sine »Synder« paa. I Morges tren han højtidelig ind i mit Sovekammer og lagde en i grøn Hellæder indbunden Bog paa min Seng. En Roman —? Min nysgerrige Undersøgelse afslørede en Bog fuld af tomme Blade! Jeg kiggede forbløffet ind i Onkel Peters, bag skælmske Rynker næsten skjulte smaa, graa Øjne.

Han rømmede sig.

»Maa jeg, Jomfru Inger, bringe Dig mine bedste Ønsker — Ja, Du har egentlig alt hvad et Menneske med Rimelighed kan ønske — æh, men ser Du, Inger, nu er Du atten Aar, man siger

det er Kvindens skønneste Alder. Du vil fra nu af opleve en hel Del, som det kan være morsomt for Dig at bevare Mindet om — forhaabentlig da — og da Du er et kvikt Hoved til at give det oplevede Form i nedskrevne Ord, har jeg hermed tilladt mig at skænke Dig en Dagbog. — Du er Datter af en velhavende Købmand, Du er sund som en Hest, hm, æh, synger som en Nattergal, æh, i det hele taget en af Sognets kønneste og rigeste Piger — ser Du, Inger, nu, hm, mangler Du kun en Mand —«.

Jeg spurgte ham leende om han havde tænkt at fri til mig, et Spørgsmaal, der fik ham til at rødme som en Eidammer, og hans Øjne fik et saa rørende forvirret Udtryk, saa jeg fortrød min Kaadhed.

»Nej, Inger, hm æh, men ser Du, nu kommer de unge Mænd snart hjem fra Fronten, og saa« — —

Jeg satte mig op med et Spjæt: »Hvad siger Du, Onkel, er Krigen forbi?!

»Nej, nej, men det varer ikke længe — det er tydeligt, at Tyskerne ikke kan holde ud ret længe mere, efter at Amerikanerne er kommen med. Og — æh, saa mente jeg, Inger, at naar nu snart de unge Mænd kommer — saa bliver der mere Liv herhjemme — og æh — kort sagt, saa vil jeg ønske, at naar de hjemvendte Krigere begynder at fri til Dig i Snesevis — at Du saa maa give Dit Jaord til den bedste«.

De sidste Ord sa'e han henne ved Døren, som han stille lukkede efter sig. Den rare, gamle Onkel Peter! — —

Og nu sidder jeg og nedskriver min første Dagbogsoptegnelse — hvordan vil den sidste lyde? —

Vil de unge Mænd snart komme tilbage — fri for Krigens Rædsler? Fra Spejlet nikker et kønt, mørkløkket Pige hoved til mig — mit eget — — —

15. September 1918.

Høsten er i Lade. Jeg længes efter — efter hvad — jeg ved det ikke. Bror Niels skriver fra Fronten, at han nu tror, at

komme frelst ud af Krigen. Mor siger, at vi maaske snart bliver genforenet med Danmark.

11. November 1918.

Krigen er endt!!! — — —

18. November 1918.

Om Far havde oplevet denne dejlige Dag! Mor lod i Morges spænde for den store Charabanc, og sammen med fem Koner og to Mænd fra Landsbyen kørte vi til Mødet paa »Folkeshjem« i Aabenraa. Under Mødet stod vi i Trængslen mellem Tusinder af Landsmænd ude i den smukke Have. Aldrig glemmer jeg det Øjeblik, da H. P. Hanssen sluttede sin Tale med et Citat af Bjørnson:

Alt hvad Fædrene har kæmpet,
Mødrene har grædt,
har den Herre stille læmpet,
saa vi vandt vor Ret.

Mit Hjerte hamrede under Pres af en Lykkefølelse saa stærk, at den følte som Smerte, og jeg skjulte mit Ansigt med Hænderne. Da skete det mærkelige. En Mand berørte let og varm min Haand. Jeg saa op, og mit Blik mødtes af Blikket fra et Par stærke, mørkeblaa, taareblændede Mandsøjne. Samtidig blev mine Hænder grebet af faste, nænsomme Hænder. Der var i mig en svag Protest, men Lykkefølelsen fra før blev til en Rus af Glæde, og vi blev staaende med Blik mod Blik og Haand i Haand. Længe stod vi saadan — uden Ord — til jeg hørte Mors Stemme og saa hendes forundrede Mine. Han slap min Haand og forestillede sig for Mor som Henning Kærsgaard fra Østbymark. Mor kendte hans Slægt, og de to kom i en lang Samtale. Henning Kærsgaard indbød os til Kaffe. Da vi skiltes, lovede han Mor at besøge os snart. —

Jeg har aldrig vidst, at Henning var saa smukt et Navn. —

Onkel Peter mener, vi vil kunne fejre Jul som danske Statsborgere. Gid han fik Ret!

Julen 1918.

— — — Henning har spurgt mig, om jeg vil være hans Kone. Da jeg svarede ja, knugede han mig i sine Arme, saa det gjorde ondt. Onkel Peter nikkede fornøjet, da jeg fortalte ham det — saa har jeg vel valgt den bedste — hvor er det dejligt at leve!

Kærsgaard, den 9, Maj 1919.

Hvis jeg skulde gøre Rede for den Lykke, mit Sind rummer, maatte jeg fylde hele Dagbogen — jeg er usigelig lykkelig — jeg er Hennings Kone — — —.

Kærsgaard, Juni 1919.

Henning er i Høet med alle Folkene. Solen straalere glødende varm fra en klar Himmel, Vinden er gaaet i Sydøst, vi kan vente Torden, og det gælder om at faa Høet i Hus.

Jeg er mættet af Lykke — siden den Dag Henning førte mig til sit Hjem som sin Kone, har jeg levet som til Fest. Vi blev viet i min Hjemby Kirke. Vi kørte fra mit Barndoms-hjem i den lyse Sommernat og ankom til hans — og mit Hjem, da Solen hævede sig over Horizonten i Øst og lagde en Søje af Guld tværs over det blaa Sund. Det sidste Stykke kørte vi gennem Skov. Vognen rullede næste lydløst paa en Vej, Henning med sine Folk har anlagt, siden han kom hjem fra Fronten. Lyden af Hjulenes dæmpede Rumlen smeltede sammen med Droskens drømmende Fløjt og skabte en fredfyldt Stemning af uendelig Sødme. Da vi kørte ud af Skoven, bøjede Vejen ned mod Gaarden, der ligger paa et mod Sundet skraaende Bakkedrag med Agre grønnende af spirende Korn og frodige Marker med lange Rækker af rødt Kvæg. Gaardens Stuehus er teglhængt, mellem to straatækte Ladelænger dufter paa den rummelige Gaardsplads et stort Lindetræ. Paa den hvide Bænk under dets skyggende Bladhæng har Henning og jeg i de solfyldte Middagstimer drømt vor og alle Sønderjydere

Lykkedrøm — vor forhaabentlig snarlige Genforening med Danmark. — — —

1. Oktober 1919.

Sommeren er slut. En kølig Vind med Byger fra Nordvest jager over Stubmarkerne. Strandbadene er bleven afløst af Karbade i Badeværelset. Ja, her i Gaarden findes alle Nutidens Bekvemmeligheder, paa nær det elektriske Lys. Henning mener dog, at den Dag vil komme, da det hvide Lys vil straae fra hver Gaard, hver Hytte! Endnu sidder vi hyggelig ved Petroleumslampen. Henning er ofte ude, hele Uger er han borte — Afstemningsagitationen er sat ind for fuld Kraft. Henning er glødende ivrig for at faa Mellemslesvig med til Danmark. Han har vel Ret. Men denne Afstemningstid, hvor er den dog bitter og trist — Venner er bleven Fjender og Frænder er bleven fremmede for hinanden. I Gaar var Onkel Peter paa Besøg. Han kom vænnesæl som altid, med sit gode Smil og smittende Humør — en Time senere gik han fra Hennings Kontor — uden at hilse Farvel til mig — og Henning knaldede Døren i efter ham. Efter Hennings Udtalelser forstod jeg, at de var bleven uforsonlige Uvenner over den ulyksalige Afstemningsstrid. Jeg vil gaa til Ro, her er ensomt og trist, naar Henning er ude. Mod de mørke Vinduer driver Nordvestenvinden en knaldende Hagelbyge. — — —

den 9. Novbr. 1919.

I Dag er det Halvaarsdagen for vort Bryllup — en Tid fyldt af megen Lykke. Jeg havde tænkt, at Henning og jeg skulde have mindet Dagen i hyggelig Samvær, men da jeg vaagnede i Morges, meddelte Pigen mig, at Henning var kørt til Flensborg. Kære Henning, jeg er bedrøvet, men jeg forstaar, at der er Ting af større Betydning end mine sentimentale Følelser. Jeg har en sød Hemmelighed at betro Dig, og jeg ved, at den vil betyde mere for Dig end alt andet. Hvor er jeg lykkelig — trods alt!

December 1919.

Gaarden er i fuld Travlhed. Henning og Karlene ude i Stald og Sti blandt brølende Kvæg og hujende Svin, ved Tærskværk og Mølle, der drives med Traktorer. Jeg og Pigerne endevender Stuehusets Indre med Forberedelser til Julen — vor første Jul: Jeg hører Hennings Sang gennem hele Gaarden — min Hemmelighed har gjort ham ellevild. Jeg elsker Dig, Henning!

1. Januar 1920.

Et nyt Aar begyndt — vil det bringe vort brændende Ønske opfyldt — Genforeningen med Moderlandet — — —

20. Februar 1920.

Endelig kan jeg igen sidde ved mit Skrivebord og meddele den mig nu saa kære Dagbog min Lykke. Ved min Side staar en Vugge, og Henning bøjer sig, lokkende med Kysseyde, over vor lille Dreng. Henning paastaar, at han er Verdens sødeste Unge — Drengen skal vokse op under vor Opdragelse til en Mand, Danmark skal blive stolt af! — Den 10. Februar gav vi Danmark vort jublende, sejrende »Ja«. Jeg maatte efter Afstemningen gaar til Ro — og Dagen efter saa vor lille Dreng Lyset under Dannebrog! Kan min Lykke blive større? — — —

1. April 1920.

Henning er ikke tilfreds — Mellemslesvig kommer ikke med til Danmark. Men naar Jens, vor lille, elskede Dreng, smiler til ham, er hans Humør igen paa sit højeste, og han fylder Gaarden med sin Sang. Henning har optaget et stort Kronelaan. Det gælder, naar vi kommer ind under Danmark, at vort Landbrug kan staa Maal med det øvrige Land. — — —

Maj 1920.

Onkel Peter har solgt sin Gaard til en Grosserer fra København for 200,000 Kr. I Gaar var der ogsaa hos Henning en Rigmand fra Hovedstaden og tilbød at købe vor Gaard for en

lignende Sum. Henning lo og sagde »nej Tak«. Han er stadig vred paa Onkel Peter og kalder ham en Pengepuger. Jeg er bedrøvet over deres Uvenskab — men jeg deler Hennings Kærlighed til hans Fædrengaard.

10. Juli 1920.

Skønt jeg er meget træt efter Dagens Begivenheder, vil jeg dog, før jeg søger Hvile, nedskrive nogle af mine Indtryk fra Dagen. Vor Konge er i Sønderjylland og tager den gevundne Landsdel i Besiddelse. Henning vækkede mig i Morges med sin glade Sang. Det skære Lys fra Morgensolen fyldte Soveværelset og kaldte lokkende til Fest. En Time senere kørte vi mod Sønderborg, for at byde Kongen Velkommen. Under Sang naaede vi Byen. Paa Skraaningen overfor Valsemøllen, i hvis Nærhed den for Kongeskibet festligt smykkede Anløbsbro laa, tog vi Plads i det sommerfriske Græs blandt Tusinder af feststemte Mennesker. Vi følte det alle som en skøn Drøm, da vi kort efter saa det hvide Kongeskib, lysende i Sommersolen, tyst glide ned gennem Sundet, og under Salut fra de udfør den (forhenværende) tyske Marinestation liggende Krigsskibe, lægge ind til Anløbsbroen. Kongen stod paa øverste Dæk og hilste mod Land med blottet Hoved. Henning var sprunget op og stod der rank med Hænderne knuget mod Brystet, mens hans Ansigt lyste af Lykke. Hans Hat laa i Græsset ved hans Fødder. Aldrig har jeg set Henning saa smuk! Jeg saa paa de mig omgivende Mennesker — over alle disse Ansigter laa der et ubeskriveligt Skær af Bevægelse. Fra de Tusinders Læber lød en syngende Mumlen, der steg til et Fryderaab, der fik mit Hjerte til at skælve. Graaden sad mig i Halsen — jeg græd — græd af Glæde. Dagens Oplevelser har været som en Rus. Vi færdedes i et Hav af glædestraalende Mennesker. Paa Dybbøl stod vi trængt sammen i en uoverskuelig Menneskeskare og saa Kongen, vor Fører II. P. Hanssen, den danske Statsminister Neergaard, Grev Schack, Peter Grau o. a. paa Talerstolen — vi kunde

ikke høre dem — men alle de Hundredtusinders Hjerter bankede i een Takt, alles Sind beherskedes af een Følelse — den berusende Glæde over vor nationale Frigørelse.

— — —

Jens, min lille Dreng, græder efter Mor. Jeg er træt — jeg er lykkelig — — —

August 1920.

Her er stille og fredfyldt. Jeg har stillet et Havebord foran den hvide Bænk under Linden og betror min »Skriftbog« mine Glæder og — Sorger. Høsten er begyndt, alle er i Marken, jeg er ene paa Gaarden. Den stille Fred fordybes af Biernes Summen og Fuglenes Kvidder. Fra Haven driver en Bølge af Blomsterduft ind over Gaardspladsen. — I Gaar rejste de sidste Gæster, en Kaptajn med Frue og Datter. Gaarden har siden Dagen paa Dybbøl været fyldt med Gæster fra København — foruden de i Gaar afrejste, en Overretssagfører med Familie og en Grosserer med do. Overretssagføreren og Grossereren plagede daglig Henning med Tilbud om Køb af Gaarden — de overbød hinanden til utrolig høje Summer. Henning sagde »nej«, men med et forpint Ansigt. Udflugter og Gilder afløste hinanden næsten daglig. En sen Aftenstund betroede Kaptajnen mig under en Havefest, at han nærrede en glødende Kærlighed til mig. Da jeg leende flygtede for ham, saa jeg hans Datter slynge sin runde, blottede Arme om Hennings Hals og hørte hende sige, at hun havde aldrig set saa smuk en Mand som han, og hun elskede Sønderjyderne. — Muntre Mennesker — sikkert gode Mennesker — men fremmedartede for os i Udtryk og Omgangsformer. Jeg føler Hvilen i Gaardens stille Fred. — — —

Oktober 1920.

Løvet drysser fra Lindetræet, og den hvide Bænk er sat paa Loftet. Jens sidder i sin Vugge og fylder Stuen med sin Pludren — hvornaar vil han sige Mor? — Henning har købt

en Bil. Han har bestaaet den krævede Førerprøve, og i Dag kørte han og jeg en Tur til Aabenraa. Det er en herlig Følelse at køre saa hurtigt — blot Landevejene var noget bedre — jeg var lidt ængstelig. Henning siger, at Høsten har været god.

Julen 1920.

Juletræet staar smykket med Dannebrog og vidner, at vi fejrer Jul i Danmark. Over Lindetræets Top har vort Flag »vajet Julen ind« fra den høje Flagstang. Men det, der i Aar giver Julen sin særlige Sødme, er Jens' straalende, store Barneøjne og hans Henrykkelse over Juletræets mange Lys. Henning og jeg har gennemset de mange Julehilsener fra fjern og nær. Jeg maatte le, da jeg saa det Kort, Kaptajnens Datter har sendt Henning med Hilsen til Jens og mig — en Kvist med to Sangfugle. Henning blev synlig forlegen. Ja, ja, kære Henning — Kvindegunst og Mænds Forfængelighed. — — —

11. Februar 1921.

ILandbohjemmets overfyldte Sal fejrede vi i Gaar sammen med Egnens Beboere Aarsdagen for Afstemningen, og genoplevede den stærke Glæde vi følte, da vi gav Danmark vort »Ja«. I Dag er Jens et Aar. Han og jeg maa fejre Dagen alene. Henning er i København.

1. Juli 1921.

Maaneder gaar — Dagene iler — vi har nu levet et Aar i Danmark. — Landet er klædt i Højsommerens modne Pragt, Kvæget gumler det saftige Græs, Rugen dræer, Lærken kvidrer og Bier summer. Jeg nyder det hele i stille Fryd, med lille Jens trippende ved min Side. — I Morgen kommer Gæsterne fra København. — — —

23. Juli 1921.

Gæsterne er rejst — vel for bestandig. Tre Uger — en kort Tid — og dog utrolig lang. Med Morgentoget den 2. Juli ankom Kaptajnens Datter — alene. Henning hentede hende paa

Stationen i Bilen, Ved Ankomsten til Gaarden sagde hun begejstret til mig: »Henning er en glimrende Bilfører«. Henning sagde: »Inger, finder Du ikke ogsaa, at Edith har slanket sig siden hendes sidste Besøg?« Hverpaa Københavnerfrøkenen gav ham et Dask paa Kinden og lo: »Henning, Du er en Smigrer«. Paa min spørgende Mine forklarede hun: »Ja, Henning og jeg er Dus og paa Fornavn, vi synes det harmonerer med den landlige Idyl. Det vilde glæde mig meget, kære Fru Inger, om ogsaa De vilde tillade mig at tiltale Dem med Du.« Hun er sytten Aar og uimodstaaelig i sin Ungdom. Saa blev vi Dus. Hun tog Jens i sin Arm og svingede ham som en Snurretop. Drengen sprællede, og da hun slap ham, løb han hen bag mig, og kiggede forskræmt efter hende. — Da jeg ved Frokosten spurgte efter hendes Forældres Befindende, svarede hun med en vrængende Grimasse: »Gud ja, det ved Du jo ikke. Mor er bleven gift igen og hedder Hjelmcrone«. »Gift — igen?« — Jeg har vist set meget forbløffet ud. Hun lo: »Ja, de Gamle blev skilt i Foraaret, og Mor bor nu i Sverige — gift igen — med en Gods-ejer«. Henning og jeg saa paa hinanden. Han saa mærkelig forvirret ud, bød hastig »Velbekomme« og mumlede noget om, at han skulde i Marken. Københavnerfrøkenen paastod at ville med, og borte var de. — — —

Med Eftermiddagstoget ankom Grosserereren og Overretssagførereren med deres respektive Familier. Og »Landliggerlivet« begyndte — og fortsattes som Aaret i Forvejen med Udflugter og Gilder, til Sommernatten afløstes af Morgengryet. Dagene fløj — om end Timerne kunde føles uendelig lange. Jens og jeg tog os ind imellem Festlighederne en »Fritime«, og søgte en stille Plet i Skoven, hvor vi plukkede Blomster og lyttede til Fuglekvidderet i Trækronerne — fredfyldte Øjeblikke i Dagens Støj. En Dag vi nød denne stille Hvile paa vort Fristed i Skoven, hvorfra vi mellem Stammerne kunde se en af Karlene, en køn, mørklokket og sortøjet, stærk ung Fyr, beskæftiget ved Høet, saa vi Edith komme over Marken hen mod ham, smilende sit

uimodstaaelige Smil. De lo og passiarede muntert med hinanden. Hun lod sine slanke Fingre glide ind i hans mørke Manke og trak ham leende efter sig — da Hennings vrede Stemme fra Skovkanten bød Karlen passe sit Arbejde. Lidt efter stod han hos dem, flammende rød og ophidset. Tavs greb han Edith i Armen og førte hende hen mod vort Skjul. Han standsede brat, da han saa os — jeg lod som intet, og i Tavshed fulgtes vi alle hjem. Ankommen til Gaarden fortalte Edith de andre Gæster begejstret om sit Møde med den kønne Karl: »Men saa kom Henning og brød Idyllen — Karlen skulde arbejde og ikke flirte«. De lo alle. Henning bed sig i Læben og blev skiftevis bleg og rød. Stakkels Henning — Dagene fortsattes paa vanlig Vis, til det hele for to Dage siden fik en brat Afslutning. Grosserereren havde Fødselsdag, og den blev fejret med megen Vin. Vi gik i den lyse Sommernat passiarende i Grupper, da Henning ophidset kom hen til mig og spurgte, om jeg havde set Edith. Ingen havde set hende den sidste halve Time. Henning vendte kort om og var borte. Lidt efter hørte vi Kvindeskrig, og skyndte os bag om den ene Ladelængde, hvorfra Skriget lød. Der stod Edith rystende og bleg og saa forskræmt paa Karlen, der laa for Hennings Fødder og trak Vejret tungt. Henning stod og saa med et fortvivlet Blik hen for sig. Da vi kom, vendte han stille om og gik bort med trætte, tunge Skridt. Edith lo og græd og skyndte sig til sit Værelse. Ogsaa de andre Gæster søgte med et stille »Godnat« til Ro. Da jeg sad ene ved Jens' Seng, gik Døren sagte op og Henning stod der med den dybeste Sorg i sit Ansigt. Længe stod han. Saa kom det stille og bønligt: »Inger!« Jeg kunde ikke andet — jeg maatte smile — jeg maatte ryste paa Hovedet og smile til ham: »Henning, Du dumme, dumme Dreng!« Med et Raab begravede han sit Hoved i mit Skød. Jeg lod ham hvile til han hævede sit taareblanke Blik og hviskede: »Tilgiv mig, Inger!« Da strøg jeg ham over Haaret og gentog: »Du dumme, dumme Dreng«. — — —

Gæsterne er borte — vel for bestandig. Gaarden er fyldt med Fred — lægende Fred for Dig, kære Henning. Jeg elsker Dig nu som før — trods alt!

— — —

1. Januar 1922.

Et Aar er sluttet — et nyt begynder. Aaret, der svandt, har trods alt — været lykkeligt. Trygt synger vi vore danske Sange for aabne Vinduer og i den fri Natur. Den danske Tunge er ikke mere stækket og kan frit udtrykke vor Glæde over alt dansk. I Skole og Kirke er vort Modersmaal kommen i det Højsæde, der tilkommer det. Sindet fyldes af stærk og fredfyldt Glæde, naar man fra Skolestuen hører Børnene synge vore før saa strengt forbudte Sange.

Henning er bleven mere stille end før. Den i Krigsaarene derude ved Fronterne skabte Uro i Sindet synes at afløses af en rolig maalbevidst Arbejdstrang. Vort Samliv er vel ikke saa stormende i Følelserne som det første Aar, men det har vundet i Dybde og Inderlighed. Henning siger, at vil vi Sønderjyder naa økonomisk Ligestilling med det øvrige Land, maa vi, nu da vor opsparede Kapital er slettet ud ved den tyske Inflation, sætte al vor Evne og Stræben ind paa at naa frem. Høsten har vel været god, men dens Forberedelse har krævet megen Driftskapital, som vi har maattet laane i Kroner. Indtægterne har været gode, men Udgifterne overstiger dem. Danmarks økonomiske Sundhed vil dog sikkert virke helbredende paa vor finansielle Svækkelse, saa vi med Moderlandet og det med os kan overvinde mulig kommende, Verdenskrigen følgende Krisetider. Vi vil være eet med Danmark — i ondt og godt.

Bror Niels har overtaget Mors Forretning. Den tyske Inflation har paaført Forretningen saa meget Tab, at Mor har ment, ikke at kunne føre den videre.

16. Juni 1922.

I Gaar — paa vor store nationale Festdag har Bror Niels giftet sig med Ellen Ravn, Datter af Smedemester Ravn fra

Nordborg. Efter Egnens Skik stod Brylluppet paa Kroen. Det blev en stor, festlig Begivenhed. Den dobbelte Fest — Genforeningsfest og Bryllupsfest — havde samlet de fleste af Egnens Beboere. Som for tre Aar siden kørte Henning og jeg hjem til Kærsgaard i den lyse Midsommernat. Det gik denne Gang hurtigere — i Bil. Køreturen med Heste og Vogn var dog langt skønnere. — — — Men vi havde en kær Gæst med hjem! Onkel Peter, der ogsaa var med til Brylluppet, havde en lang forsonlig Samtale med Henning, og de blev Venner igen. Han bliver vor Gæst i nogle Uger, og jeg glæder mig til at nyde hans hyggelige Selskab.

Juli 1922.

Vi, Onkel Peter, Henning og jeg har været en Biltur gennem Jylland. H. C. Andersen har Ret — der er skønnest i Danmark! — — — Paa Skagen mødte vi Overretssagføreren og Frue. De fortalte, at Edith er bleven gift med en Skuespiller og tænker paa at gaa til Filmen. Hendes Mor er atter skilt og gift og bor nu i Paris. Kaptajnen har taget sig en ung Hustru. Jeg maatte smile — af varm taknemmelig Glæde over, at Henning, Jens og jeg er og bliver en ubrydelig Enhed. I Selskab med Overretssagføreren var en Grosserer fra Aarhus, der raadede Henning til at drive Frøavl, der gav store Indtægter. Henning var meget interesseret. — — —

Maj 1923.

Det er herligt at leve! Skoven grønnes, Blomster skyder af Jorden og Frugttræerne er som dækket af Sne. Kun savner jeg de lange Rækker af gumlende Kvæg paa de saftige Græsmarker. Henning har solgt de fleste og kun beholdt dem, der er nødvendig til Gaardens Behov af Mælk. Han siger, Kvægavl er urentabel, og desuden har Salget af Kvæget givet ham Driftskapital til den Frøavl, der nu er hans store Haab. Halvtreds Tønder Land er opdyrket til Frø. Gid det vil lykkes Dig, kære Henning, at naa et godt Resultat.

Sommeren 1924.

Henning triumferer. Prisen paa Kvæget er falden stærkt, og vi har undgaaet dette Tab ved at sælge i Tide. Frøavlen staar frodig og lover en god Høst. Sidste Aars Avl bragte ganske vist Tusinder af Kroners Underskud — men Henning regner i Aar med et meget stort Overskud. Godt, om det skete! Der er over Henning kommen noget igen af den Sindets Uro, der var over ham de første Aar efter Krigen. Han siger, at Bedriften gaar udmærket. Jeg vil saa gerne tro Dig, kære Henning, men jeg har en urolig Anelse om, at Du skjuler de virkelige Forhold for mig. Hvorfor giver Du mig ikke Din fulde Fortrolighed — saa jeg kan leve Livet fuldtud med Dig i Glæde og Sorg. — Jeg har bedt Onkel Peter besøge os. — — —

August 1924.

Da Henning og Onkel Peter kom kørende fra Stationen i Jumbegiggen — Bilen er solgt — saa de begge meget alvorlige ud. Jeg hørte Henning sige, da han sprang af Vognen: »Ja, Peter, nu kan Du jo først se paa Avlen«. Efter Maaltidet, under hvilket Onkel Peter smilende munter fortalte Historier fra sine Rejser i Udlandet, og Henning overstadig lystig drillede ham med hans Ungkarletilværelse, gik de to Mænd i Marken. En Time senere kom Onkel Peter tilbage — Henning var taget til Byen. Jeg havde dækket under Linden, og hyggelig sludrende nød vi Kaffen paa den hvide Bænk. Pludselig svandt Onkel Peters Smil, han saa alvorlig paa mig, jeg syntes næsten hans Udtryk var fortvivlet. Saa lagde han varsomt sin Haand paa mig: »Inger frygt ikke for Fremtiden — stol paa mig«. Forbavset trængte jeg ind paa ham, for at faa en Forklaring. Men han rystede paa Hovedet: »Der er intet — endnu«. Fyldt af Frygt spurgte jeg ham, om hans Syn paa Frøavlen. »Frøavl er Harsardspil, med Muligheder for stor Gevinst og — ser Du, Inger, Henning kæmper for Bevarelsen af sin Fødegaard. Forskelligt har bragt ham i økonomiske Vanskeligheder — først den tyske

Marks Værdiløshed — saa Kronelaan til Jordens Kultivering og andet mere. — Han er for utaalmodig til langsomt at naa ud over Vanskelighederne. Ogsaa for Din Skyld, Inger, han vil, at Du skal nyde Frugterne af hans Indsats — mens Du endnu er ung. Det er derfor han vil forsøge. — I Aar giver Frøavl nok til at dække Driftsomkostningerne — og et lille Overskud kan der vel ogsaa blive. Og saa har I da ogsaa en god, ja udmærket Kornavl — Havre over Mandshøjde — og saa en indbringende Svineavl. Vær trøstig — og naar — stol paa mig!« — — Onkel Peter er rejst. — I Aften sad Henning og jeg paa den hvide Bænk. Jeg antydede, hvad Onkel Peter havde sagt. Henning lo overstadig: »Det kære, gamle Vrøvl. Han er fuldblods Rentier — hundeanst for at miste sine Penge — kender ikke til moderne Landbrug — ser Spøgelse ved højlys Dag. Det gaar altsammen udmærket. Stol trygt paa mig!« — — — Kære Henning, jeg vil intet hellere end tro Dig — for Din egen Skyld — men der var mere Tryghed i Onkel Peters Ord. — —

14. August 1924.

I Dag har der været nogle Mænd for at se paa Gaarden. Jeg kom i Snak med en af dem, en hyggelig gammel Herre med Bakkenbarter. »Ja, lille Frue«, sagde han, »det var kedeligt med det Tab, Grossereren havde ved Landmandsbankkraket«. Da jeg bad ham forklare sig nærmere, fortalte han, at Grossereren i København var gaaet fallit paa Grund af store Tab ved Landmandsbanken. Henning havde faaet et stort Laan af ham, som nu skulde betales: »Men nu hjælper Banken i Byen ham. Vi er kun ude at se paa Bedriften. Den ser jo udmærket ud. De skal ikke være bekymret, lille Frue — Stol paa os!« Venligt smilende løftede den rare, gamle Herre paa Hatten, og gik med de andre. Hvad vil Fremtiden bringe — hvad vil der ske? — —

September 1924.

Høstens syngende, summende Travlhed har tonet sin ægende Musik over Mark og Gaard. Høstsol og Ungdomssindets

Kræfter hos Karle og Piger har bragt os Høsten i Hus. Nu brummer Tærskværket, drevet af elektrisk Strøm, sin hyggelige Melodi. Henning har lovet et stort Høstgilde, naar vi som de første kan bringe Kornet til Afskibning fra Byens Havn. Havren folder rigt, og Henning er som gennemstraalt af Arbejdsiver. — — —

I Dag, otte Dage senere, skal Høstfesten fejres. Forberedelserne er til Ende. Høstbruden, et mandshøjt Havreneg, er smykket, og Karlene giver hende en Prøvesvingom i Loen, mens Pigerne leende ser til. Jeg søgte Henning og fandt ham paa hans Kontor, tungt hvilende i Skrivebordsstolen, med et trætt, forpint Udtryk i sit før af Arbejdsglæde lysende Ansigt. Efter lang Spørgen betroede han mig sin Sorg, sin Skuffelse: »Inger! Nu har jeg virket utrættelig en lang Sommer — sammen med mine dygtige Folk sat al vor Kraft ind paa at bringe den bedste Havre som den første til Afskibning. Og det er lykkedes for fem Dage siden. Og saa ser jeg i Dag af Noteringen, at Sinkerne i Dag opnaar seks Kroner mere for Tønden end jeg fik.« — Stakkels Henning. — — — »Nej, kære Inger, nu maa Du ikke blive nedslaaet for min Skyld — Prisen, jeg fik for Kornet, var dog god, men — kom, nu vil vi feste, Folkene har fortjent det.« — Henning, i mig kæmper Graad og Jubel. — — —

1. November 1924.

I Dag rejste vor ene Pige — jeg maa se at nøjes med een. Henning har kun beholdt een Karl for Vinteren. Henning bliver ofte ringet op af Banken og Sagføreren, og er næsten daglig i Byen. Aarsagen er sikkert økonomiske Vanskeligheder — men naar jeg spørger ham, tager han mig leende ind til sig og siger, at han nok skal klare Vanskelighederne. Henning, hvorfor lukker Du mig ude fra Din Fortrolighed. — — —

11. Februar 1925.

Jens er i Dag fem Aar. En stor opvakt Dreng med Hennings store, blaa Øjne og mit mørke Haar. Onkel Peter paastaar,

han ligner mig. I Gaar fik han Lov til at være med til Afstemningsfesten. Han sang begejstret med paa de nationale Sange jeg har lært ham. I Dag fejres hans Fødselsdag, og Henning har i den Anledning givet ham Tilladelse til at sidde paa Hesten »Blis«. Gid Fremtiden maa blive lys for Dig, min kære Dreng.

Høsten 1925.

A vlen har givet stort Overskud, og Henning er som beruset af Glæde. Han forlanger, at jeg igen har to Piger hele Aaret. I September skal vi otte Dage til København.

— — —

November 1925.

Jeg vil alligevel nøjes med een Pige i Vinter. Rejsen til København er blevet udsat til næste Aar. — Ude ligger Taagen tæt over Markerne og skjuler Skov og Sund — Fuglesangen er forstummet og Linden staar bladløs. Inde er mørkt og koldt. Centralvarmeledningen er i Stykker. Jeg sidder i Køkkenet og skriver ved Komfurets sparsomme Varme. Henning er ude — jeg ved ikke hvor. Han er bleven tavs og sidder ofte timevis paa sit Kontor, grublende over Papirer. Spørger jeg ham, smiler han, kysser mig, kalder mig en lille Ugle og tager mig med paa lange Spadsereture i Mark og Skov. — Uvisheden stjæler min Livslyst og Arbejdsevne. Ogsaa Lysten til at meddele mig til Dagbogen svinder hen. — — —

Efteraar 1926.

E t helt Aar er gaaet. Jeg blader i Dagbogen og ser, at mit korte Ægteskab har været fyldt med Kamp — og Lykke. Jeg gentager her af min første Optegnelse den dengang saa glad forventningsfulde Sætning: »Hvordan vil den sidste lyde?« — — Det forløbne Aar varslers ikke godt — jeg aner Slutresultatet — og saa underligt det lyder — det har givet mit Sind Ro. Henning og jeg har talt ud, og drøfter nu Stillingens Alvor. Gaarden er meget forgældet — mere end den kan bære. Frø-

avlen har i Aar givet et daarligt Udbytte, og den øvrige Høst giver kun lidt. Dertil har Svinepest bragt store Tab. Henning vil dog ikke give tabt. Han vil prøve een Gang endnu for Fædrenehjemmet, for min Skyld og for vor Dreng. Jeg vil ikke berøve ham Haabet med mine Tvivl. I Avisernes Annoncer og Lokalmeddelelser ses nu oftere det skrækkelige Ord: Tvangsauktion. Vil vi kunne undgaa — — — Ak, Haabet i mig kræver Lov til at leve. Gid det da maa lykkes Dig, Henning! — —

Marts 1927.

Henning har faaet et Driftslaan af »Landeværnet«. Denne Institution, oprettet af frivillige Gaver fra det danske Folk, giver et lykkeligt Bevis for den dybe, forstaaende Vilje til Hjælp, Danmarks Mænd og Kvinder nærer for Sønderjylland. Gid denne enestaaende Tilkendegivelse af det danske Folks Vilje til at værne om Sønderjyllands Jord paa danske Hænder maa — ogsaa for Givernes Skyld give det tilsigtede Resultat. Den Følelse, Sindet røres af, over denne Kærlighedsgerning, er i Slægt med Genforeningsglædens opstemte Lykkefølelse. Den ejer Tryghed for Danmarks Fremtid som eet Folk. — — — Foraaret vil snart komme. I Marken er alt een travl Forberedelse — gid Høsten maatte lønne den godt! — — —

10. August 1927.

En Ulykke har ramt os — Jens, vor kække, raske Dreng, red i Eftermiddag paa »Blis« til Byen i Ærinde for Henning. Paa Hjemvejen blev Hesten sky for en Bil. Jens faldt af og kom under Bilen. Han blev af Bilens Fører kørt til Lægen i Byen, og derfra paa Hospitalet. Hans venstre Arm og Ben er brækket. — Overlægen mener dog, at han vil faa sin fulde Førlighed igen. — Min stakkels Dreng. — Gid jeg kunde græde — mit Hjerte hulker i Smerte — men mine Øjne brænder tørre. —

September 1927.

Alt forgæves! — Vort Hjem — Hennings Fødegaard vil den 2. Oktober blive solgt ved Tvangsauktion. — Aah, nu er det

nedskrevet. — Jeg kan intet tilføje. Henning er fortvivlet — stakkels kære Ven. — — —

Jeg besøgte i Dag Jens paa Hospitalet. Han kan nu støtte paa Benet og bevæge Armen helt godt. Han tog mig om Halsen med den syge Arm og hviskede: »Mor, naar jeg kommer hjem, saa maa jeg da nok ride paa »Blis« igen? — —

Lille Jens — aah, min kære Dreng — naar Du kommer hjem — er »Blis« en anden Mands Eje. — — — Endelig giver barmhjertige Taarer mit Hjertes sviende Smerte Udløsning.

— — —

Den gamle Skole, November 1927.

Sindet er faldet saa meget til Ro, at jeg igen kan meddele mig til Dagbogen: Henning Kærsgaard, forhv. Gaardejer og Hustru, Inger, Datter af en velhavende Købmand, bor i en gammel straatækt Rønne, en forhenværende Skolebygning. — Nej — to fattige Mennesker, Henning og Inger, der undrende har fundet ind til hinanden — som aldrig før — i en dyb, uselvisk Følelse af Samhørighed — nu, hvor de ene to med deres Søn trænger til hinanden — lever i den gamle Skole, med to andre, fattige Familier som Medbeboere. — Vi lægger Planer for Fremtiden. Ved Hjælp af Bror Niels vil jeg aabne en lille Købmandsforretning, og Henning har af Grossererne i København og Aarhus faaet Løfte om Agentur for Sønderjylland i Landbrugsartikler. Vi arbejder ivrig paa Planens Udførelse, for at bygge Bro over det Svælg af Sorg over Tabet af vort Hjem — vor Gaard — der truer med at lamme os. Vi vil leve videre, Hennin^g — Du, jeg og Jens! — — —

Julen 1928.

Fattigfolk. — Jeg kendte før Ordet uden fuldt at forstaa dets Mening. I det Aar, der er gaaet, har jeg levet mig ind i Begrebet: fattig. Jeg har det daglig for Øje i vore Naboer. Den enø Familie — en gammel Kone, Enke efter en Murer, og hendes vanføre Datter. »Aah«, siger den gamle med et taknemme-

ligt Smil, »vi maa ikke klage — jeg har min Aldersrente — og min Datter faar Invaliderente — og tilsammen — nej, vi maa ikke klage — der er mange, der har det værre«. Men naar, som nu i Vinter, hendes tre ugifte Sønner sidder hjemme i hendes lille Stue som arbejdsløse, dugges hendes Moderøjne af Bekymringens Slør. »Det havde vi dog ikke saadan, da jeg var ung — jeg forstaar ikke Verden mer«, sukker hun. — I den første Tid vi boede her, havde hun, det gamle, udslidte Menne-ske, Raad til, af sit rige Moderhjerter at bringe mig Trøst. Aah, jeg rødmer af Skam, naar jeg tænker paa, hvor ofte vi paa vore Udflugter i Genforeningsaaret brugte en større Sum, end hendes og hendes Datters Renter for en Maaned. — Hun har lært mig Nøjsomhedens Rigdom. — — Min Forretning gaar kun smaat. De fleste af mine Kunder er Fattigfolk, de der lever paa Skyggesiden med meget ringe Indtægter — der ængstes for at komme i Købmandens store, flotte Butik og høre hans skarpe Stemme afvise dem: »Jeg giver ingen Kredit, I kan dog ikke betale«, de kommer til Inger Kærsgaards lille, beskedne Høkeri. Rørende er det, naar de med et ængsteligt Blik til den beskedne Sum, der staar i Bogen, med Overbevisningens ærlige Varme forsikrer: »Du skal ikke miste Dine Penge, Inger. Vi skal nok betale — stol paa det!« — — — Hennings Agentur gaar godt (gaar det mod lysere Tider?) men han er ofte ude — og er paa de lange Bilture Landsdelen over — og det tærer paa Fortjenesten. — — — Julen er inde, og Verden over — en Verden fuld af gærende Uro — søger Millioner af Mennesker Varme til det nedtrykte Sind af Barnesmilet ubekymrede Juleglæde.

Efteraar 1929.

Vanskeligheder har trukket sig lammende sammen om min lille Forretning — jeg maa melde pas! Der er stor Opstandelse over min Fallit blandt Byens Fattigfolk — men deres gode Vilje kan ikke frelse min Butik. Dertil kommer, at Bror Niels er fallit, og jeg har maattet udbetale den Sum, han laante mig

til Starten. Moder døde i Sommer og oplevede ikke den Sorg. Henning er ogsaa ved at køre fast. Landmændene har ingen Penge. — Ingen har Penge. — Hvorfor? — — — Over Jorden har et smilende Foraar og Menneskers Flid lagt Grunden til den gode Høst, der nu er i Lade. — — — Hvem forstaaer? — — —

Nytaaer 1930.

Nej, hvem kan forstaa — — Tiden iler — Tiden snegler sig bort i Minutter — Dagene føles lange — Maaneder svinder Haab og Vilje til Fremtiden. — — Henning sidder ved Vinduet og ser trist ud i den graa Taage. — Jeg har faaet en lille Fortjeneste ved Rengøringen af den nye Skole. Saaledes begynder vi det ny Aar. — — —

Maj 1931.

Jeg har været ude i Skoven ved Kærsgaard med Jens. Vor Plads i Skovens Udkant ved Engene var som den Gang — den Gang. — Det lysegrønne Bladhæng hang dækkende over Pladsen, og fra Engen steg en Lærke, jublende sin Sang. Vi gik stille forbi Gaarden. Den hvide Bænk lyste under Linden — lyse og triste Minder gennemstrømmede mit Sind. — En ung Kvinde, Bestyrerens Kone, sad paa Bænken med et Barn ved Brystet — hun hilste med et Smil — i hendes store, barnlige Øjne drømte Haabet sin Lykkedrøm. Vi gik videre ud over Markerne, hvor det røde Kvæg stod gumlende i det friske Græs — som den Gang — som den Gang jeg sammen med Henning drog ind paa Kærsgaard — den Gang jeg, som denne unge Kone, drømte Lykken. — Pludselig fo'r Jens sammen — jeg fulgte hans stirrende Blik, og saa »Blis« tumle sig i kaad Galop over Marken. Mindet om Tabet af Hjemmet var vaagnet i Jens til fuld Bevidsthed. Jeg tog min grædende Dreng ind til mig — og vi gik tavse tilbage til den gamle Skole. — — —

November 1931.

Ord kan ikke skildre mine Følelser — jeg kan kun skælvende tilføje min Dagbog det Brev, jeg gennem den danske Konsul i Neapel har modtaget. —

Neapel, Sommeren 1931.

Kære Inger!

Se Neapel — og dø! Det synes for mig at blive den haandgribelige Virkelighed. — Efter en femaarig Jordomrejse er jeg naaet hertil. — Jeg har søgt at flygte for en snigende Sygdom, der nogle Aar har hærget mit Legeme. Lægen har paa mit bestemte Krav om klar Besked stillet mig i Udsigt at leve denne Sommer som min sidste. — — — Lad det da ske — jeg er træt — jeg er rodløs. Jeg troede paa Penges Værdi, da jeg solgte min Gaard. Jeg har søgt at føre Bevis for Penges Værdi — jeg ved nu, at jeg har vandret mod et fata morgana. Jeg ved nu, at jeg har narret mig selv for det, der for Mennesket ejer den dybeste Mening, den største Værdi — et Hjem. Jeg har set en Jord fuld af Haab og Lykke — af Sorg og Fortvivlelse — som en uvedkommende har jeg vandret paa Jorden — hjemløs — rodløs. Jeg er træt og hilser Hvilen velkommen. —

Gennem Konsulatet her vil — naar den Dag kommer — dette Brev blive tilstillet Dig. Mit Testamente er deponeret hos min Sagfører i Aabenraa. Han vil meddele Eder nærmere derom. Fra ham ved jeg om Eders Tab af Hjemmet. Gennem ham har jeg af Banken købt Kærsgaard. Jens skal være min Arving. I skal flytte ind paa Gaarden, og Henning skal være dens Bestyrer. Lev der, kære Inger, med Henning, og I skal opdrage Eders kære, kække Dreng til en Mand, ubøjelig i Viljen til Kampen for Sønderjyllands Jord — tro mod Danmark.

Farvel Inger!

Din Onkel Peter.

VORE FALDNES MINDE

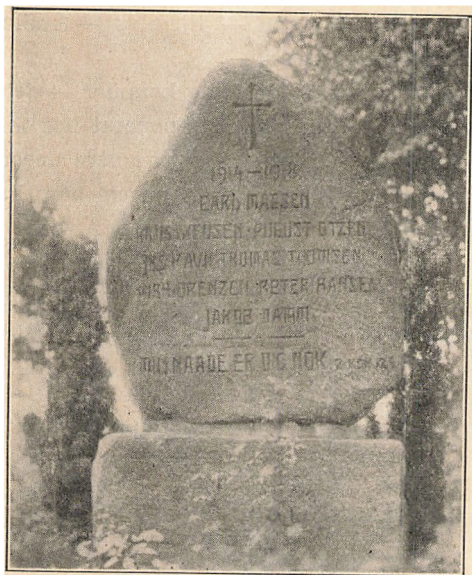

I fik i Danmarks Have ej Jeres Hvilested,
men Jeres Heltegrave de ligger langt af Led.
Den Strid, I maatte stride, den var fuldtung og haard:
for fremmed Sag at lide blev Jeres bitre Kaar.

Pastor Eggert, Nybøl.

Vi bringer i Aar de sidste Billeder af Mindesmærker paa
Kirkégaardene i Sønderjylland for de faldne fra Verdenskrigen.

Bjerning.

Paa Bjerning Kirkegaard afsløredes Mindestenen den 17. Juli 1921. Det er en stor Natursten, der blev fundet paa Gdr. Chr. Riggelsens Mark i Errigsted og skænket af ham. Den er rejst lige ved Indgangen til Kirken og bærer som Indskrift et Kors og derefter under Aarstallene 1914—1918« Navnene paa 8 faldne fra Sognet. Under Navnene

staar »Min Naade er Dig nok. Kor. 12, 9.«

Indskrifterne er indhuggede af Stenhugger Scheidemann i Vejle.

Ved Afsløringen talte Pastor Andersen, der stod foran sin Bortrejse. Han udtalte sin Glæde over at have faaet Lov til at være med ved Rejsningen af dette Minde, da han tilhørte samme Folk som de, over hvem Stenen var rejst.

Jægerup.

Mindesmærket for de faldne i Jægerup Sogn blev allerede rejst i 1919. Det opførtes af tilhuggede Granitsten, og 5 Marmortavler ind-sattes paa Siderne af Mindesmærket, med 3 faldnes Navne paa hver Tavle, ialt 15 Navne, og over Mindesmærket anbragtes et Sandstenskors. Arbejdet udførtes af hjemlige Haandværkere, og de faldnes efterladte satte en Ind-

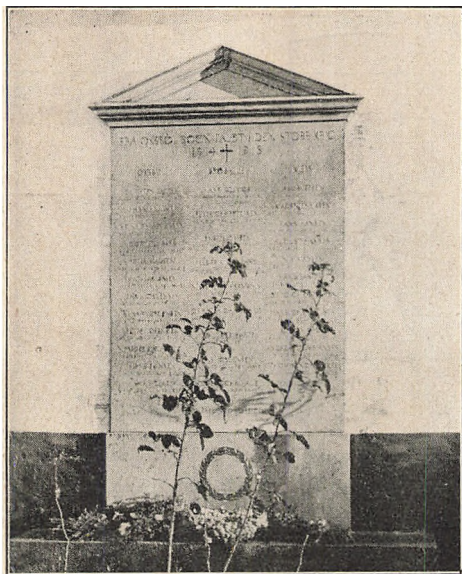
samling i Gang for at tilvejebringe Midlerne. I 1928 vedtog Menighedsraadet at lave et lille Anlæg omkring Mindestenen og forsyne den med en $\frac{1}{2}$ m høj Sokkel af tilhugne Granitsten. Sandstenskorsset erstattedes med et Marmorkors, der bærer følgende Indskrift: »Til Minde om dem vi mistede i den store Krig 1914—18«, og paa den anden Side:

»Fremmed Jord blev Eders Grav,
fremmed Haand vil Kranse binde.
Hav Tak for, hvad I gav.
Ære være Eders Minde.«

Efter at Stenen var rejst i sin nye Skikkelse, samledes Menigheden efter en Gudstjeneste til en Højtidelighed omkring den.

Oksbøl.

Den 2. April 1922 afslørede Mindestenen for de faldne paa Oksbøl Kirkegaard. Aaret i Forvejen havde Kirkeforstanderskabet iværksat en Indsamling, der indbragte over 2000 Kr. En af Professor Martin Nyrops Elever, Arkitekt K. H a v n i n g, gav Tegningen til Mindesmærket, en 2½ m høj og 1¼ m bred gullandsk Sandsten, der med

Sokkel og Hovedstykke indfældedes i Vaabenhusets Vestside med et smukt lille Anlæg foran. Billedhugger K ü h l, Graasten, udførte Arbejdet.

Ved Indvielsesgudstjenesten i Kirken talte Provst Thysse n, Ulkebøl, og Pastor Jørgen Eriksen, Asserballe, der er født i Oksbøl, og derefter Sognepræsten, Pastor Blichfeldt.

Man samledes derefter udenfor omkring Stenen, hvor Provst Thyssen foretog Afsløringen.

Den forgyldte Indskrift paa Stenen lyder: »Fra Oksbøl Sogn faldt i den store Krig 1914—18«; [derefter følger Navnene paa de 33 faldne fra Oksbøl, Mels og Broballe] og neneder: »Guds Fred med vore døde«.

Lintrup.

Lintrup Sogns Beboere har over de faldne fra Verdenskrigen rejst to Mindesmærker, en Natursten paa Kirkegaarden og en Marmortavle med alle Navnene paa de faldne, der hænger paa en smuk Plads i den gamle Kirke.

Gdr. Poul Hansen, Aarlund, hvis Søn faldt i Krigen, skænkede Naturstenen, der blev rejst i Sommeren 1921 paa en køn Plads i den vestlige Side af Kirkegaarden. Ved frivillige Bidrag fra alle Sog-

nets Beboere, som især Menighedsraadet og pens. Postbud Bruun, Mejlby, var virksomme for, erhvervedes samtidig en stor Marmortavle, hvor Navnene paa de faldne, deres Fødsels- og Dødsdatoer blev indhugget, og desuden skabtes for Bidragene omkring Naturstenen en køn Indhegning og Anlæg af Blomster og Prydbuske. Billedhugger Gram, Ribe, tilhuggede de to Mindesmærker.

De blev afsløret ved en særlig Højtidelighed den 9. Oktober 1921, idet Pastor H. J. Toft, nuværende Missionær i Indien, samme Dag blev indsat i sit Embede som Sognepræst for Lin-

trup og Hjerting Sogne. I Overværelse af saa at sige hele Sognets Befolkning og mange fremmede holdt Provst Vibe-Petersen, Rødding, Afsløringstalen og Pastor Toft foretog Afsløringen af de to Mindesmærker og overdrog dem til Menighedsraadet, hvis Formand, Gdr. Peter Bruun, Tornum, lovede at værne om de afdødes Minde.

Paa Naturstenen staar: »Til Minde om de kære fra Lintrup Sogn, som blev derude i Verdenskrigen 1914—18«.

Paa Marmortavlen staar: »Minde over de faldne i Krigen 1914—18«, hvorefter følger Navnene paa de 31 faldne, og sluttelig staar: »Jeg er Opstandelsen og Livet, den, som tror paa mig, skal leve, om han end dør!«

»Opsat af Lintrup Sogns Beboere«.

Ketting.

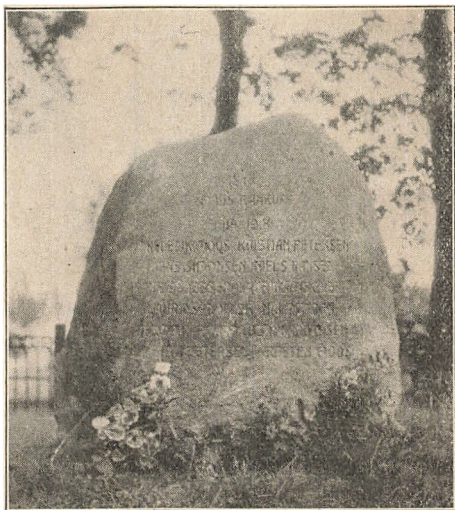
Den 12. Maj 1922 indviedes de faldnes Mindesmærke paa Ketting Kirkegaard. Midlerne til dens Rejsning var tilvejebragt ved en Indsamling, der indbragte 3600 Kr. Tegningen til Stenen var leveret af Arkitekt Th. Haaning, København, medens Stenhugger Iversen, Sønderborg, udførte Ar-

bejdet. Ved Indvielsesgudstjenesten talte Sognepræsten Pastor Lausen og Provst Thyssen, Ulkebøl. Sidstnævnte foretog Afsløringen.

Paa Stenens Forside er øverst indhugget en Krans, og derunder Indskriften: »Æresminde for Ketting Sogns faldne Sønner fra den store Krig 1914—18« og under et Kors »Vær tro indtil Døden, saa skal jeg give dig Livets Krans. Aab. 2, 10.« Stenens Vestside bærer 11 faldnes Navne, Sydsiden 8 og Østsiden 8, ialt 27. De faldnes Navne og Antal er ikke i Overensstemmelse med Kirkebogens Fortegnelse, der kun har 22 Navne, og af disse er kun de 18 fælles med Mindestenens Navne. Uoverensstemmelsen er fremkommen ved, at man ved Fremstillingen af Listerne er gaaet frem efter forskellige Principper, idet man paa Mindestenen har medtaget Navne paa faldne, som hørte hjemme i Sognet, men var bosiddende udenfor.

Moltrup.

Den 5. September 1920 afsløredes Mindestenen for de faldne paa Moltrup Kirkegaard. Det er en Natursten, der er fundet i Bramdrup Skov. Den blev tilhugget af Stenhugger Schneidemann i Vejle. Ved frivillige Gaver bragtes det til Stenens Rejsning nødvendige Beløb tilveje.

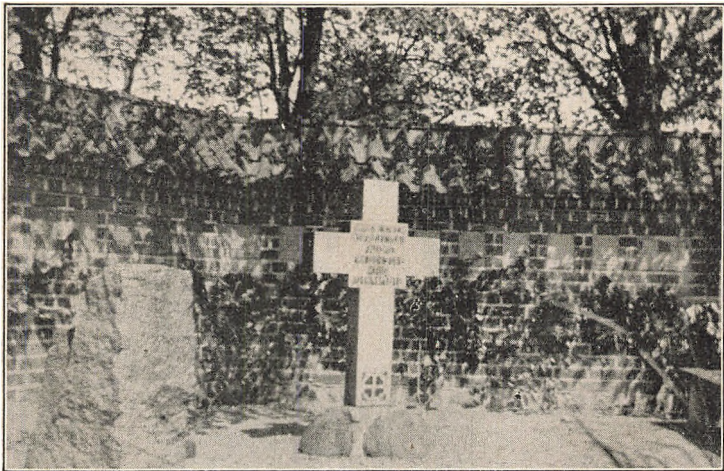
Paa Vestsiden staar indhugget »1848« samt Navnet paa en af de faldne fra Treaarskrigen, Mads Raarup, og desuden »1914—1918« med Navnene paa 12 faldne fra Verdenskrigen. Paa Stenens Østside

er indhugget Ordene »For Sognets faldne rejstes dette Minde«, og paa Sydsiden et Kors og derunder: »Herrens Miskundhed er bedre end Livet. Ps. 63, 4.«

Asserballe.

Den 3. Oktober 1922 afsløredes Mindesmærket for de faldne paa Asserballe Kirkegaard. Mindesmærket er opført som en Vinkelmur af røde Munkesten i Hjørnet af Kirkegaarden under de store Linde til Højre for Indgangslaagen. Der er ind-

muret en Sandstenstavle for hver af Sognets faldne, ialt 22, og under hver af Tavlerne er anbragt en Kobberholder til at anbringe Kranse paa. Over Muren er der lagt lange, smalle Tagsten af den ældste Form. Paa en aaben, grusbelagt Plads foran Mindemuren er der rejst et Granitkors, der paa Forsiden bærer Indskriften: »Minde over Asserballe Sogns Faldne fra den store Krig 1914—1918« og paa Bagsiden: »Herren er min Hyrde, mig skal intet fattes. Salme 23, 1«. Nederst paa Korsets Fod staar indhugget: »Fred«.

Pladsen er flankeret af lave Granitmure med solide Ege-træsbenke.

Det ejendommelige og smukke Mindesmærke er udført af Bygmester Erik Olsen, Fynshav, efter Tegning af Højskolelærer Godfred Hansen. Mindesmærket har kostet 2800 Kr., der tilvejebragtes ved Indsamling.

Paa Indvielsesdagen hejstes Dannebrog paa halv Stang Kl. 2 over hele Sognet. Ved Gudstjenesten var Kirken smukt pyntet. Pastor Eriksen prædikede, og ved Afsløringshøjtideligheden paa Kirkegaarden talte Provst Thyssen. Efter Afsløringen hejstes alle Flagene paa hel Stang.

Branderup.

I Februar 1922 afsløredes i Branderup Kirke en Mindetavle over de 22 faldne fra Sognet. Sognepræsten Pastor Poort holdt Mindetalen. Ved en Indsamling var der tilvejebragt et større Beløb, end der gik med til Mindetavlen. For Restbeløbet rejstes saa i et Hjørne ved Kirken et Granitmindesmærke med et indhegnet Anlæg omkring. Stenen bærer følgende

Indskrift: »Minde for de faldne fra Branderup Sogn 1914—18. Jeg er Opstandelsen og Livet. Johs. Ev. 11,25. Rejst af Sognets

Beboere«. Baade Mindetavlen og Mindesmærket udførtes af Sten- og Billedhugger P e t e r s e n, Haderslev.

Sottrup.

I Sottrup Sogn satte Kirkeforstanderskabet i Sommeren 1921 en Indsamling i Gang til et Mindesmærke over de faldne. I Løbet af kort Tid indkom 3152 Kr. Mindesmærket, en 4 Meter høj bornholmsk Granitsten, blev tilhugget af Stenhugger K ü h l, Graasten. Under et Kors i Stenens øverste Spids staar Indskriften: »Minde om 51 unge Mænd fra Sottrup

Sogn, som faldt i Verdenskrigen 1914—18«. Derefter følger 41 Navne fra Sottrup og 10 fra Snogbæk, ialt 51 faldne. Nedenunder staar Indskriften:

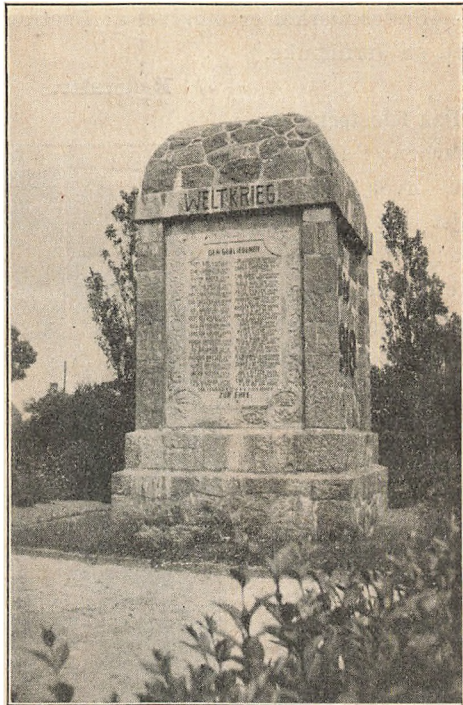
»I, som segned, blødte, blegned,
midt i Kampens Kugleregn,
Gud har lukket Eders Øje.
Fred med Eder fra det høje.«

Afsløringen fandt Sted den 25. Oktober 1921. I Kirken prædikede Provst Thyssen, Ulkebøl, og Pastor Hansen, Dybøl. Afsløringen foretoges af Provst Thyssen, og derefter

talte Sognepræsten Pastor Kjølseeth og General Moltke, Sønderborg. Regimentsmusikken fra Sønderborg var til Stede og spillede. Der er senere plantet et lille Anlæg foran Stenen.

Udbjerg.

Efter at man først havde ladet fremstille en Mindetavle til Udbjerg Kirke over de i Verdenskrigen faldne fra Udbjerg Sogn, skænkede Gaardejer Carsten Angel, Bjerremark, et stort Antal Granitstene til Rejsning af et Mindesmærke i Sød By, lige ved Alfarvej. Stenene blev tilhuggede af Stenhugger Finsen, Tønder, og derefter muret sammen til en stor firkantet Kæmpesten. Paa Forsiden af Stenen er indmuret

en Sandstenstavle med 33 Mænds Navne, deres Dødsdag og Stedet, hvor Døden tog dem. Flere Hjem blev dobbelt ramt af Sorgen ved at miste flere af deres nærmeste.

Paa Stenens Bagside er ligeledes en Sandstenstavle over 4 Mænd fra Sognet, der faldt i Krigen 1870—71.

Mindesmærket blev ret kostbart, nemlig omkring ved 3000

Kroner. At Stenen skulde være en udpræget tysk Sten, viste sig ogsaa ved Indsamlingen til Stenen, idet man undgik den efter Genforeningen tilflyttede Befolkning.

Pastor Jakobsen, Udbjerg, afslørede Mindesmærket den 12. Juli 1925. Endvidere talte Pastor Beuck, Tønder, ved Højtideligheden.

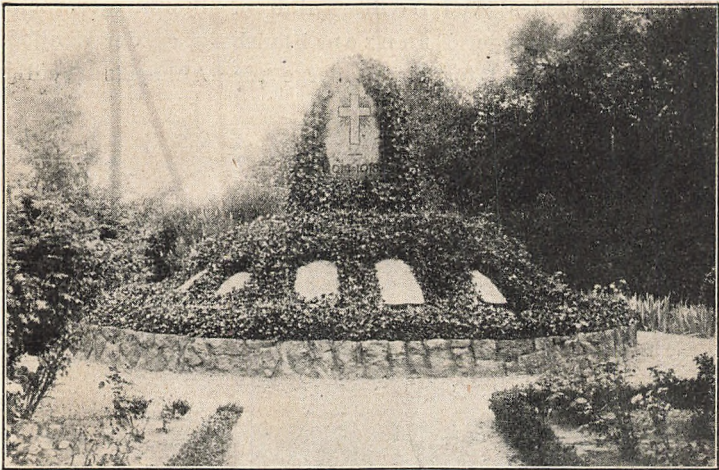
Mindesmærket er omgivet af Egetræspæle, der er forbundne med en Jernlænke.

Haderslev.

Paa Klosterkirkegaarden i Haderslev, hvor der er rejst et Mindesmærke for de danske faldne med 111 Navne, er der ved Siden af det tyske Mindesmærke for de faldne fra Trearskrigen af Byens tysksindede Befolkning ogsaa rejst et Minde for de i Verdenskrigen faldne. Paa det tyske Mindesmærke findes 214 Navne. Der er intet Navn fælles mellem det danske og det tyske Mindesmærke. De faldnes Antal fra Haderslev er derefter 315.

Frøslev.

Før Genforeningen hørte Frøslev til Hanved Sogn, men den nye Grænse blev lagt syd om Frøslev, som derefter blev lagt til Bov Sogn. Paa Mindesmærket i Bov er de faldne fra Frøslev dog ikke kommen med. Da man i Hanved Sogn gik i Gang med at rejse et Mindesmærke, indtog Frøslev en reserveret Holdning, idet der her rejste sig stærke Røster om at rejse et Mindesmærke alene for Frøslev Kommune, og man havde midt i Byen en Plads, der var som skabt dertil. Efter Genforeningen tog man fat paa Arbejdet. Pladsen, der før var Branddam eller Gadekær, blev opfyldt af Jord fra Pladsen, hvor den nye Frøslev-Padborg Skole byggedes. Der rejstes en Forhøjning med en Kampstensmur udenom; midt paa Forhøjningen stod Granitstenen med et indhugget Kors og derunder Aarstallene »1914—1918«, og nedenfor blev der i Forhøjningen lagt en Række Sten med de faldnes Navne og Dødsdatoen, ialt 16. Forhøjningen blev tilplantet med Vedbend.

Indvielsen fandt Sted den 4. Decbr. 1924, ved hvilken Lejlighed Sognepræsten Pastor Clausen, Bov, talte.

Arbejdet ved Mindeanlægget blev gjort frivilligt og Omkostningerne dækkedes ved frivillige Bidrag. Stenhuggerarbejdet udførtes af Stenhugger Franzen, Flensborg, og der dannedes en Forening, der paatog sig at sørge for Anlæggets Vedligeholdelse.

Tønder.

Paa Tønder Kirkegaard er der af »Kameradenverein« og »Foreningen af krigsbeskadede« i et smukt Anlæg rejst en Mindesten af Granit for de faldne med følgende Indskrift: »1914—18. Dem Andenken der im Weltkriege gefallenen Kameraden«. Mindestenen, der nærmest er rejst over de paa Kirkegaarden begravede 19

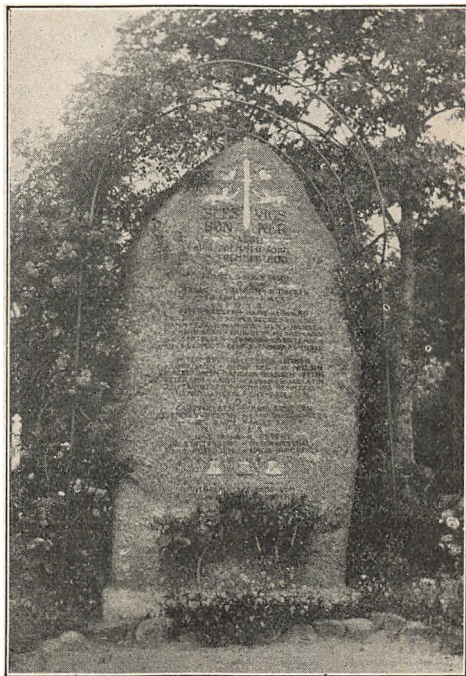
Krigsdeltagere, der ikke alle var fra Tønder, men som døde i Tønder under Krigen eller senere overførtes til Kirkegaarden, afslørede den 24. September 1922. Mindestenen er udført af Billed- og Stenhugger Finsen i Tønder.

Men i Kirken blev der i Oktober 1920 ophængt 8 Mindetavler over de faldne fra Tønder med deres Navne, ialt 156, og mellem dem et Skjold med følgende Indskrift: »Den 1914—18 auf dem Felde der Ehre gefallenen. Die Kirchengemeinde Ton-

dern«. Beløbet til Tavlen indsamledes ved frivillige Bidrag. Mindetavlerne udførtes efter Tegning af Regeringsbygmester Eggeling og blev udskåret i Egetræ i »Kunstgewerbeschule« i Flensborg.

Jels.

Mindestenen for de faldne fra Jels Sogn afsløredes i 1921. Den er udført efter Tegning af Arkitekt Andr. Dall, Flensborg, der er født i Jels. Den bestaar af en smuk Granitsten med de faldnes Navne, ialt 45. Øverst paa Stenen er indhugget et Sværd, omgivet af Hjerter og Løver, og derunder Indskriften: »Slesvigs Sønner faldt paa fremmed Jord paa fremmed Bud«.

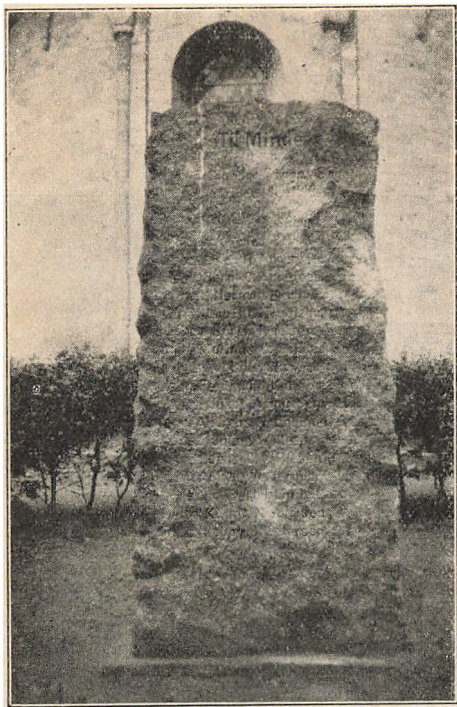

»Fra Jels Sogn faldt«, og derefter følger Navnene. Nederst paa Stenen staar: »Den sidste Fjende, som tilintetgøres, er Døden. 1. Kor. 15, 26.«

Stenen, der er rejst af frivillige Bidrag, er anbragt i et lille smukt Anlæg med Slyngrøser over Stenen.

Roager.

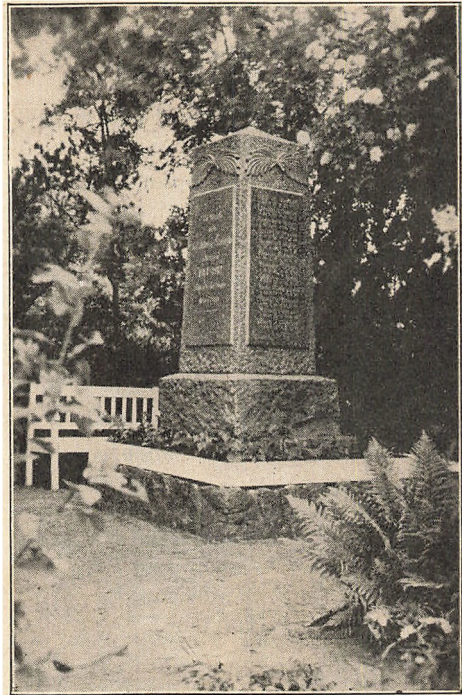
Den 3. Juli 1921 afsløredes Mindesmærket for de faldne paa Roager Kirkegaard. Ved Afsløringen talte Sognepræsten Pastor Volff. Mindestenen er en ca. 2 m høj Granitsten, der foroven bærer Indskriften: »Til Minde over de Faldne fra Roager Sogn i Krigen 1914—18«, og derefter følger 18 Navne med Fødsels- og Dødsdatoen. Mindestenens Regning kostede godt 1100 Kr., hvoraf de 800 tilvejebragtes ved en

indsamling, og Restbeløbet blev betalt af Kirkekassen.

Visby.

I Efteraaret 1922 rejstes i det sydøstlige Hjørne af Kirkegården i Visby Mindestenen for de faldne. Indvielsen foretoges af Sognepræsten Pastor Martin Hansen efter Gudstjenesten. Senere holdtes en Mindefest i Forsamlingshuset. Midlerne til Stenens Rejsning tilvejebragtes ved en Ind-

samling, og Stenen blev af Hensyn til den lave Markkurs købt i Flensborg. Paa Stenens vestlige og østlige Side er paa blankslebne Granitflader de faldnes Navne indhuggede, ialt 25. Nordsiden bærer Indskriften: »Til Minde om de faldne og savnede i Krigen 1914—18 rejste Visby Sogn denne Sten«. Oven over Fladerne med Indskriften og Navnene bærer Stenen en Ornamentering af stiliserede Palmeblade. Ved Siden af den smukke Sten, der staar paa en Kampstensfundament, er der anbragt en Bænk. Det hele danner et smukt Anlæg i Kirkegaardshjørnet.

* * *

Sprogforeningens Almanak har nu i de sidste 6 Aargange, fra 1928 til 1933, gengivet Billeder af Mindesmærkerne for de faldne fra Verdenskrigen paa Kirkegaardene i de nordslaviske Sogne, ialt 97 Mindesmærker. I 25 Sogne findes Mindetavler med de faldnes Navne ophængte inde i Kirkerne. I enkelte Sogne findes baade Mindesmærker og Mindetavler, eller to

Mindesmærker, enten to danske eller et dansk og et tysk. Kun i et Sogn, Augustenborg, er der ikke rejst noget Mindesmærke eller ophængt en Mindetavle i Kirken.

Samtidig med Oplysningerne om Mindesmærkerne fra de enkelte Sogne er i Meddelelserne — som oftest fra Sognepræsten — med Undtagelse af et Par Sogne opgivet Navnene paa de faldne, der enten staar opført paa Mindesmærkerne og Mindetavlerne eller er indførte i Kirkebøgerne. Disse Tal, der saaledes er bragt til Veje, maa i de fleste Tilfælde betragtes som rigtige. Dog er det muligt, at nogle Navne er glemt, ligesom det ogsaa er muligt, at det samme Navn i ganske enkelte Tilfælde kan være opført baade i den faldnes Fødesogn og i det Sogn, hvor han boede, da han blev indkaldt:

En Sammentælling af de opgivne Navne giver følgende Resultat, fordelt paa de sønderjydske Amter efter den gamle Amtsinddeling:

Haderslev Amt	1873
Aabenraa »	1272
Sønderborg »	1182
Tønder »	944

---

ialt 5271

Ved Krigens Afslutning, endnu før det var muligt at foretage en nøjagtig Opgørelse, blev Tallet som bekendt anslaaet til 6000. Naar Tabene fra de Egne i Mellemslesvig, hvor der findes betydelige danske Mindretal, tages med, vil vi være meget nær ved de 6000.

N. Hansen.

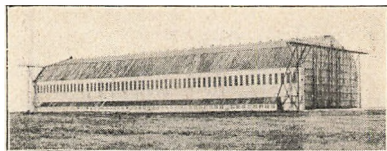

Luftangrebene paa Tønder.

Ødelæggelsen at Luftskibsstationen i 1918.

Af Redaktør A. Mogensen.

Da en dansk Militær-maskine i Fjor Sommer styrtede ned paa Flyvepladsen i Tønder og to Mand blev dræbt, var det ikke første Gang, Døden var Gæst her.

Den sidste store Flyvehal.

Hvor nu de danske Militærflyvere har Landingsplads, og hvor der staar en enkelt Flyvemaskinehangar, laa under Krigen den store tyske Luftskibsstation, som spillede en ret stor Rolle for de tyske Luftstridskræfter, og som gentagne Gange var Genstand for engelske Angreb. Tønder er saaledes den eneste danske By, der af egen Erfaring kender et Luftangreb.

Den tyske Marine disponerede ved Krigens Udbrud over et Antal Luftskibe, der dog var af ret smaa Dimensioner sammenlignet med dem, der byggedes under Krigen. Der var anlagt en Række Stationer af forskellig Størrelse ved Kysterne til Luftskibene, der indgik som et Led i Bevogtningen og Rekognosceringstjenesten, senere fik de større Opgaver. Saadanne Luftskibsstationer fandtes ved Cuxhafen, Oldenburg, Wittsmundhafen og endelig ved Tønder. Flere kom til under Krigen.

Stationen ved Tønder, den laa 2—3 km nordfor Byen, blev i Krigens Løb udvidet, saa der var hele tre Haller, to Dobbelt haller og en mindre. Den ene blev nedbrudt i 1918, da den var bleven overflødig, og de to sidste ødelagdes helt eller delvis ved det engelske Angreb i Juli 1918. Foruden

Hallerne var der anlagt en større Gasanstalt til Fyldning af Luftskibene, Mandkabsbarakker og en Hangar til Flyvemaskiner. Hele Stationen dækkede over et meget stort Areal. Den største af Hallerne var 275 m lang, 75 m bred og 45 m høj. Dens Grundflade var saaledes godt 4 Tønder Land, og den kunde vel rumme en Forsamling paa 150,000 Mennesker. Det giver et lille Begreb om de Størrelser, der her var Tale om.

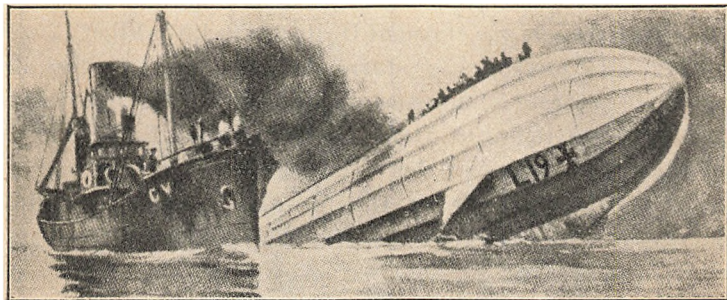
Stationen var beskyttet af de sædvanlige Batterier af Luftværnskanoner, og der var desuden anlagt en Radio-station, der baade skulde tjene til Korrespondance med Skibene, naar de var ude, og tillige som Pejlestation.

Tjenesten om Bord paa Luftskibene var vel nok den farligste og den mest romantiske. Hvor farlig den var, fremgaar af nogle enkelte Tal. Under hele Krigen havde Tyskland i Anvendelse ialt 78 Luftskibe, deraf 65 Zeppelinere. Heraf mistedes under Krigen 52 Skibe, hvoraf de 28 forsvandt med hele deres Besætning. 26 blev ødelagt af Fjenden, 14 af Uvejr og 12 af Brand, Eksplosion o. l. Desuden blev 17 Luftskibe udrangerede som forældede, saa der ved Krigens Slutning kun var 9 i Tjeneste.

Mange af de Luftskibe, der under Krigen laa i Tønder, gik tabt. Man hørte aldrig om det, mens Krigen varede, men senere er Sandheden kommen frem, og man har gennem officielle Beretninger, Memoirer osv. erfaret de mange Skibes Skæbne. Her skal kun nævnes nogle enkelte: L. 12 var med paa de første Englandstogter og blev omsider ramt over London. Det maatte nødlande udfor den flanderske Kyst og ødelagdes. L. 48 blev skudt ned i England, L. 45 gik ned i Frankrig med Havari efter et Englandsangreb osv. Det gik dem alle omtrent paa samme Maade. Kun deres Levetid kunde være lidt forskellig.

Mest gribende var L. 19's Undergang. Den Begivenhed blev meget omtalt og var lige saa kendt som »Baralong«-

Affæren og andre lignende. I Januar 1916 deltog det i et Angreb paa England og blev ramt af Granater, saa det kort efter styrtede ned i Vesterhavet. Skibet brækkede i to Dele, og Besætningens 16 Mand reddede sig op paa Vragets øverste Top. Om Morgenen nærmede en engelsk Fisketrawler sig, men den nægtede at tage de skibbrudne om Bord. Der saas aldrig senere noget til L. 19, men i April

L. 19 styrter i Vesterhavet.

drev en Flaske i Land. Den indeholdt to Sedler, som var de sidste Hilsener fra L. 19. Paa den ene stød: »Vor sidste Time nærmer sig. Løve.« Og paa den anden: »Hilsen til Hustruer og Børn. En engelsk Fiskedamper var her, men vilde ikke redde os. Den hed »King Stephan« og var fra Grimsby.« Løve var Chefens Navn.

»King Stephan«s Kaptajn undskyldte sig senere med, at han havde ikke turdet tage Tyskerne om Bord, da de var flere end hans Besætning, saa de kunde have erobret Skibet. Tyskerne tog en ædel Hævn. De erobrede i 1918 Skibet med hele dets Besætning, men baade Kaptajn og Mandskab blev godt behandlet trods L. 19-Affæren.

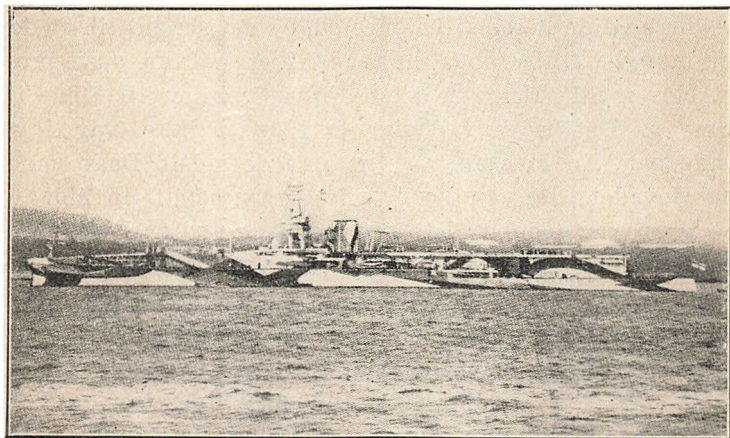
En lignende Tragedie havde i April samme Aar nær ramt Besætningen paa L. 15, der ogsaa var styrtet ned. Den blev ogsaa fundet af nogle Trawlere, som nægtede at tage

Tyskerne op, men i Tide kom en engelsk Jager til, som bjergede de skibbrudne.

Man ventede efter Krigens Udbrud en Række Angreb af engelske Flyvere paa de tyske Havne og Luftstationer, og de kom ogsaa i hurtig Rækkefølge i Efteraaret 1914, men de lykkedes ikke. De første Angreb rettedes mod Militær-Luftskibshallerne i Köln og Düsseldorf, men ingen af dem blev ramt. I Oktober kom de igen over Düsseldorf, og denne Gang ødelagde de en af Hallerne og Luftskibet L. Z. 9. Juledag 1914 foretoges et større Angreb mod Norderholz, der var den største Marinestation, og mod Tønder, men begge gav lige ringe Resultat. Over Tønder naaede Englænderne slet ikke frem. Saa var der Fred i halvandet Aar, da Tyskerne stadig styrkede sit Luftforsvar, og Angrebsmulighederne var for smaa, indtil Materiellet var bleven betydeligt forbedret og Flyvemaskinernes Aktionsradius og Bæreevne var bragt en Del i Vejret.

I Slutningen af Marts 1916 var Tønder atter Maalet for et engelsk Angreb. Tønder laa nærmest Krigsskuepladsen i Nordsøen, saa det var af Betydning at ødelægge Stationen. Det lykkedes dog heller ikke denne Gang. Angrebet udgik fra Flyvemaskinemoskibe, der løb over mod den tyske Kyst under Dækning af den saakaldte Harwich-Eskadre. Samtidig var en Del af Krydserafdelingerne fra Rosyth ude, saa der var livligt Røre paa Havet den Dag. Det kom da ogsaa til mindre Sammenstød mellem de lettere Stridskræfter, men Luftangrebet mislykkedes. Der deltog 5 Maskiner i Fremstødet, men de naaede ingen Resultater. De kom ind i en Snebyge, netop da de var over Hallerne, saa de vanskeligt kunde orientere sig, og deres Bomber ramte derfor ikke. Tre af de engelske Maskiner blev tvunget til at lande, og kun de to naaede tilbage. Seks Flyvere blev taget til Fange.

Tønder undgik alligevel ikke sin Skæbne, og ved det tredje Angreb den 19. Juli 1918 lykkedes det Englænderne at ødelægge Stationen totalt. Ogsaa denne Gang udgik Angrebet fra et Flyvemaskinemoderskib, der tog Position dækket af Krydsere og Jagere 80 Sømil fra Kysten. Moderskibets Navn var »Furious«, og dette havde en Forhistorie, der havde en vis Interesse i Danmark. Det var

*Den engelske Krydser „Furious“.
Moderskib for Flyvemaskiner, stærkt camoufleret.*

oprindeligt bygget til særligt Brug i Østersøen. I Krigens første Aar arbejdede Første Sølord Admiral Lord Fisher for at faa sat i Gang et Angreb mod Tyskland gennem Østersøen og lod derfor sætte paa Stabelen nogle svære Skibe med ret ringe Dybtgaaende. Marineministeren Churchill modsatte sig Planen og satte igennem, at Angrebet skulde rettes mod Centralmagterne gennem Dardanellerne, og Lord Fisher gik af. De af ham bestilte Skibe blev anvendt til andre Formaal, enkelte blev ombyggede til Monitorer og kom i Anvendelse ved den flanderske Kyst, men »Furious« blev bygget om til Flyvemaskinemoderskib,

og dets Flyvere naaede ved Tønder at faa en Anvendelse, der bragte Skibet i nogen Berøring med Danmark, som den oprindelige Hensigt med Skibet i høj Grad vilde have gjort.

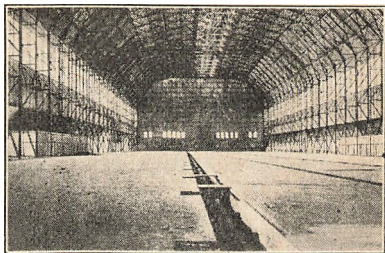
Angrebet næsten mere end lykkedes. Tyskerne blev faktisk taget paa Sengen. Lidt før Kl. 5 blev Stationen alarmeret af en af Stationerne ude paa Øerne, men ude ved Hallerne var man ikke oppe endnu. Der havde været et større Gilde Aftenen i Forvejen, og det ser ud til, at der har manglet Officerer til at tage Affære straks, da Angrebet blev meldt. Der var ingen Flyvemaskiner til Stede til Forsvar. Det havde vist sig, at Pladsen ikke var til at lande paa. En Maskine var netop i de sidste Dage gaaet paa Hovedet. De var derfor alle bleven sendt til Sild.

Byen vækkedes ved to dumpe Brag sydfor Byen. Flyvere var over Byen! De havde runde Mærker paa Vingene: Englændere! De var fire ialt, den ene gik lavt syd om Byen og kastede to Bomber som for at lægge deres Visitkort. Den ene ramte i Marken, hvor en Kone sad og malkede. Den slog et mægtigt Hul paa Størrelse med en Branddam. Konen blev ikke ramt. Den anden Bombe faldt paa Kvægmarkedet ved Siden af en Vagtsoldat, der løb sin Vej. Der var længe efter et stort Hul i Brolægningen. Saa gik Maskinen lavt ind over Byen og mod Hallerne. Den kom lige forbi Borgmester Plewkas Sovekammervindue. Folkevittigheden sagde bagefter, at han havde rakt Haanden ud af Vinduet for at arrestere Flyveren.

Imens var tre andre Maskiner gaaet lige mod Luftstationen. Først deres Propellers Snurren synes at have bragt Mandskabet her paa Benene. Maskinerne strøg ganske lavt hen over Hallerne, og Bomberne begyndte at regne ned. Der var paa det Tidspunkt kun to Haller, den ene var omtrent nedbrudt. Af de to andre var den ene, den mindste, tom, men i den store Dobbeltthal var der to Zeppelinere, L.

54 og L. 60. Pludselig slog Røgen op fra den store Hal. Det kvalmede op i store Skyer. Luftskibene brændte. Portene havde staaet aabne, saa en Eksplosion blev derved undgaaet, og Luftskibene brændte langsomt op.

De tyske Besætninger sprang uden Betænkning hen til de brændende Haller og begyndte at slæbe de store Bomber ud. Det lykkedes at faa dem væk fra Flammehavet, saa en frygtelig Eksplosion blev undgaaet.

Flyvehallens Indre.

De engelske Flyvere havde foretaget et Sving ud over Engene, men nu kom de igen. De havde opdaget, at den lille Hal ikke brændte; de kunde ikke vide, at den var tom, og nu vendte de tilbage for ogsaa at ødelægge den. Nu var Mandskabet imidlertid klar til at tage imod dem, og medens der ikke var faldet et eneste Skud under det første Angreb, saa knaldede nu baade Kanoner og Geværer imod dem. Det rørte dem dog overhovedet ikke, de hverken ændrede Kurs eller Højde, men kom atter ganske lavt hen over Pladsen og lod deres Bomber falde. Der lød Brag efter Brag, og den lille Hal blev ramt flere Gange, men den vilde ikke brænde som den store Nabo, hvorfra Ilden hvirvlede brølende i Vejret. Et Par Bomber faldt i Nærheden af et Par Jernbanevogne med Benzin. Flyverne vinkede venskabeligt ned til Tyskerne, der stod rundt paa Pladsen og affyrede deres Geværer. De gjorde ikke Brug af deres Maskingeværer mod de tyske Soldater, ligesom de undlod at kaste Bomber mod Barakkerne, hvorved de kunde have dræbt en Mængde Mennesker. Det var ikke det, de var ude efter, det var kun Hallerne, der interesse-

rede dem. Fra tysk Side er de engelske Flyveres Mod bleven i høj Grad anerkendt, men navnlig, at de undgik Blodsudgydelse i en Situation, hvor de kunde have mejet de tyske Soldater ned.

Efter det sidste Angreb svingede Flyverne hen over Batterierne saa lavt, at disses Kanoner slet ikke kunde rettes imod dem, de var indrettet til at skyde i Vejret med. Og saa fortsatte Englænderne østpaa. Tyskerne lagde Mærke til, at den ene Maskine tabte et af Landingshjule-
ne, og da den stadigt gik længere ned, troede de, at den var bleven beskadiget og vilde lande. De udstødte et Jubelskrig, og en stor Flok fo'r afsted mod det formodede Landingssted. Men de blev skuffede. Englænderen landede ikke. Han gik under Telefonledningerne ved Banen, rev endda den ene Ledning ned, og gik saa nordpaa.

De engelske Flyvere var kommen ganske uskadt fra Angrebet paa Tønder, men de naaede dog ikke hjem igen. De havde ikke Benzin nok til at naa »Furious« og satte derfor Kursen mod Nord og gik over den danske Grænse. Den ene af Maskinerne søgte ud over Havet og menes at være bleven optaget. De tre landede om Morgenens ved Esbjerg, en i Guldager og to ude paa Skallingen. Efter Landingen satte Flyverne Ild paa deres Maskiner.

Oprindeligt havde der været 6 Maskiner med paa Togtet, men de to af dem havde maattet vende om kort efter Starten. De naaede end ikke ind over tysk Territorium.

Dagen efter Angrebet meddelte Tyskerne officielt om Angrebet, at der kun var anrettet »ringe materiel Skade«. Sandheden var, at Hallerne var ødelagt og to Luftskeibe brændt. Den lille Hal blev ikke istandsat, men den store blev repareret og stod stadig, da Tønder i 1920 blev dansk. Hallen er senere bleven nedrevet, da der ingen Brug var for den.

Hvor alvorligt man fra tysk Side havde taget Angre-

bet, kan ses af, at alle andre Luftstationer var alarmerede, og alle Steder i Provinsen af nogen militær Betydning ventede man Angreb. Paa den store Marine-Flyvestation i Aabenraa var alle Maskiner klar til at gaa op, om Fjenden skulde vise sig. Alle de mange Maskiner laa i Rækker ude paa Fjorden. Faren drev altsaa over, da det kun var Tønder det gjaldt i den Omgang.

De engelske Flyvere blev interneret i Danmark, men et Par af dem saa deres Snit til at undvige; de havde ikke villet afgive Æresord, og de naaede tilbage til England tidligt nok til at komme i Ilden igen, inden Krigen sluttede.

Efter Vaabenstilstanden blev Tønder besøgt af en allieret Kommission. Da var den store Hal netop igen gjort klar til Brug. Det blev meddelt Kommissionen, at den var

bleven istandsat af Resterne af de to andre Haller, der nu omtrent var forsvundne. Der var kun Fundamenterne tilbage af dem.

Fra engelsk Side er det efter Krigen bleven oplyst, at

To af de engelske Flyvere, der angreb Luftskibsstationen i Tønder og interneredes i Danmark. N. E. Williams (t. V.) og W. Douglas Jackson (t. H.) Jackson flygtede 6. August fra Internatet i Aarhus.

det var Tønderstationens geografiske Beliggenhed, der gav den en særlig Betydning. Luftskibene herfra kunde bedre end andre følge de engelske Mineforetagender og iagttage de allierede Konvoyer mellem Norge og de skotske Havne. Det var det, man havde ønsket at gøre en Ende paa. Der var givet Flyverne Ordre til at gaa nordpaa, hvis de mente ikke at kunne naa Moderskibet igen.

Soldaterhistorier.

„Truppenteil“ eller „Behörde“.

I den store Fangelejr er »Kommandanturen« hele Vagt-bataillonens Ønskers Maal. Kommandanturen bestaar af ca. 100 Mand, deraf en halv Sned Officerer, Størsteparten Feldwebler og Underofficerer, og Resten Menige. De, der er afkommanderede til Kommandanturen, hører ikke mere til Bataillon, de har deres eget Køkken og har kun det ikke altfor strenge Kontorarbejde at passe. Hvem der har haft det Held at faa en saadan »Druckposten«, »Dæksmand«, sørger vel for at blive der. Der er gode Udsigter til Forfremmelse, fordi man er nær de højeste Steder, og der er — næsten ingen Fare for ved en Lægeundersøgelse at blive erklæret for k. v., krigsduelig.

Selvfølgelig undgaar Kommandanturen ikke Lægeundersøgelserne, der bliver hyppigere og hyppigere, jo længere Krigen varer. Men Fangelejrens Læge har fuld Forstaaelse for det velindarbejdede Kontorpersonales »Unabkömmllichkeit«, og hver Lægeundersøgelse viser da ogsaa, at af Kommandantursoldaterne er der ingen, der egner sig til Fronten.

Men saa vilde Uheldet, at der til Fangelejren kom en Felt-Kommission, en Undersøgelser-Kommission udefra, der skulde finde hver eneste en, der var i Stand til at marchere ud i første Linje.

Alle skal undersøges! lød Ordren. Da rystede Kommandanturen! Og ikke uden Grund; thi da Kommissionen var rejst, viste det sig, at 30—40 pCt. af Kommandanturen var k. v.

Da jamrede vi alle! Fra Generalen og nedad. Generalen, fordi han skulde miste saa mange af dem, der kendte Arbejdet

ud og ind — hvad Generalen ikke gjorde. Alle vi andre 30—40 pCt., fordi der nu kun var en Tidsfrist for at holde sig i Salveten.

Hvem finder paa Raad?

Der var en, der gjorde det, men det tog ogsaa 14 Dage.

Efter at have lagt Hovedet i Blød, kom vedkommende i Tanker om, at det var en ren Misforstaaelse med Felt-Kommissionernes Undersøgelse. Thi: Die Kommandantur ist kein Truppenteil, sondern eine Behörde!

Der har vi Løsningen!

Altsaa: Fejltagelsen maa redreseres ved en ny Undersøgelse. Den fandt Sted.

Resultat: Alle g. v. (garnisontjenestedygtig). Kun en eneste k. v.!

Og det var en berlinsk Socialdemokrat, der aldrig kunde holde sin Mund med sine socialistiske Anskuelser.

Han kom til Fronten!

—n.

Skomagerens Kogekunst.

Det var i Sommeren 1915, kun faa Mand holdt til i Lasigny, den store Landsby lige bag ved Skyttegravene. Der var kun en lille Flok Nordslesvigere, der havde fast Tilhold i gamle Madame Boucauts sønderskudte Hus, og vor Kok var den flinke Skomager Martin Pustal fra Egersund. Efterhaanden var han bleven ret dygtig i sin Kunst, og der var nok at tage af i denne Sommer.

Der blev leveret Forraad fra Feltkøkkenerne i Cuy, og Lasignys Haver var fulde af Grøntsager, som vi var Eneherrer over. Paa den Tid af Dagen, da der ikke blev skudt, plukkede Pustal Forraad i Haverne, og utallige var de Salater og gode Retter, der kom ud af dem.

Artiskokkerne havde han lært at behandle, men en Dag fandt vi et Spinatbed, og det blev bestemt, at næste Dag skulde der spises Spinat.

Pustal satte Maden paa Bordet, deriblandt var der nogle stuede Rødder; vi troede; det var Skorzenerrødder, men de var underligt bitre, der var ingen, der havde Appetit paa dem; der var ingen der kendte dem, og vi savnede Spinaten; men det

skulde vi ikke have sagt, thi det var den, vi spiste. De nyttige Blade var kastede bort, og Rødderne var stuede.

De gjorde dog ingen Lykke; men saaledes kan det gaa, naar Skomageren skal agere Kok.

—te—

Underofficer Levy vil tegne Krigslaan.

Underofficer Levy har sendt en Orlovsansøgning, 4 Uger, til Bataillon. Underofficer Levy anfører som Grund, at han antagelig kan faa sine Venner i Berlin til at tegne store Krigs- laan, maaske en hel Million Mark tilsammen.

— Ja, meine Herren, siger Bataillonskommandøren paa Skrivestuen, wollen wir den Unteroffizier Levy auf Urlaub fah- ren lassen? (1 Million! Tegnet ved Bataillon! Det kunde godt medføre lidt Dingeldangel paa venstre Side af Brystet!)

Altsaa: Underofficer Levy rejser til Berlin paa 4 Ugers Orlov.

Efter de 4 Ugers Forløb kommer — ikke Underofficer Levy, men et Telegram: Underofficer Levy beder om 3 Ugers yderli- gere Orlov, da han ikke har truffet alle sine Venner hjemme i Berlin.

— Ja, meine Herren, wollen wir dem Unteroffizier Levy drei Wochen Nachurlaub geben?

Selvfølgelig, Underofficer Levy maa have de tre Uger, for at han kan faa talt med alle sine formuende Venner.

Efter tre Ugers Forløb kommer et nyt Telegram til Ba- taillon: »Unteroffizier Levy zur Reichskornstelle versetzt«.

Da havde Underofficer Levy nemlig truffet alle sine formu- ende og formaaende Venner i Berlin!

—s—

Brændevin og Platfodder.

I de første Maaneder af Krigen var der, særlig ved Vest- fronten, ingen følelig Mangel paa stærke Drikke, og da Felt- livet ikke netop fremmer Ædruelighed og Maadehold, ansaa det ikke for nogen Skam at møde beruset til Tjenesten, hver- ken af Officerer eller Mandskaber.

Men ofte vankede der alligevel Disciplinærstraffe af den Grund, og ikke alle slap saa heldigt som en Mand fra min Af- deling.

Ved Juletid 1914 var den Bataillon, jeg stod hos, kommen i Besiddelse af flere store Tønder Brændevin, og Majoren havde allernaadigst tilladt, at denne Brændevin efterhaanden i mindre Dosis maatte fordeles til Kombattanterne.

Mange af Soldaterne havde et godt Øje til Tønderne, og det blev ikke altid ved kælne Blikke, men i Nattens Mulm og Mørke aflagde man Besøg hos dem.

En Morgenstund mødte en Landstormmand plakatfuld, det var komplet umuligt for ham at holde Trit, Kæft og Retning. Stabssergenten vidste ikke bedre, end sende Manden til Lægen sammen med de sygemeldte, saa var han ham kvit.

Lægeundersøgelsen i Felten var ikke altid præget af stor Grundighed, og de anvendte Lægemedler bestod paa det Tidspunkt endnu for en stor Del i Asperin og amerikansk Olje.

Den sidste, for hvilken mange nærrede en sand Rædsel, slap ivøvrigt op paa et tidligt Tidspunkt.

Fremstillet for Lægen blev vor Landstormsmand spurgt om, hvad han fejlede, og han fik fremstammet noget om Benene, som det var galt fat med. Dette var for saa vidt ingen Løgn.

Stabslægen synede flygtigt Benene uden paa Støvlerne, og erklærede derpaa med et Skuldertræk: »Det er en gammel Historie, det skyldes Platfødder«.

Manden blev saa sendt hen paa et Lasaret for at faa lavet nogle »Platfodsindlæg« til Støvlerne. Han fik saaledes en Uges kærkommen Rekreation og var Genstand for Kammeraternes Misundelse. Støvleindlægene havde han ingen Brug for. Stabssergenten, der vel vidste bedre Besked end Lægen, brummede i Skægget, men morede sig over Affæren.

Efterhaanden tiltog de natlige Besøg hos Tønderne, saa Majoren en skønne Dag gav Befaling til at slaa Tappen ud af Tønderne og lade Brændevinen løbe.

—nn.

Et uskyldigt Offer.

Vi var bleven sendt til Elsass Lothringen, en Samling af ca. 250 gamle 43—44-aarige Landstormsfolk. Da de fleste i den Alder kun daarligt kunde udtrykke sig paa Tysk og mange af deres paarørende hjemme heller ikke havde synderlige Sprogfærdigheder, blev det tilladt som en særlig Gunst, under Censur af nogle af vore Kammerater at skrive Dansk. Det gik godt nogle

Maaneder, men saa kom Kort og Breve tilbage med Paabud om at skrive Tysk.

En stakkels Murerarbejder fra Omegnen af Rendsborg, jeg tror han hed Reinecke, kom en Dag helt ulykkelig hen til mig og viste mig et Postkort, hvor han i en Blanding af Højtysk og Plattysk og med sin egen Ortografi havde skrevet til Konen derhjemme i Holsten, saa godt han nu kunde. Paa Tværs over Adressen stod tykt og blaat: »D e u t s c h s c h r e i b e n !«

Den kunde han ikke klare. Censoren altsaa heller ikke. Han havde ment, at det var Dansk.

C.—

Slesvigs Heder.

Se jer om paa Vandringsfærd!
Bliv paa Slesvig kloge!
Se paa Mark og Eng og Kær,
Marskens mange Koge,
Mosebred med Bekkasin,
Mosen selv med Kæruld fin,
Pold med Purl og Rosmarin,
Slesvigs Storlyngs-Heder.

Højderyggens Hedeland
er — hvad vi erkender —
Magerjord med Sten og Sand,
ingen fede Fenner.
Knap og nap et Pluk for Faar,
kun i Lavning Høslets-Skaar,
hvor sig snor de krumme Aær
gennem Slesvigs Heder.

Humusjord og Flyvesand,
Sten paa Sten i Gærde,
Lokesæd mod Synskredsrand,
Humblebi paa Færde,
Hedelærke, Hugormsknold,
Oksevej fra Hedenold,
Skelbækgrænse, Olmersvold
ses paa Slesvigs Heder.

Se paa Hedens Høvding-Høj,
for den tapre tuet,
som i Oldtids-Stridens Støj
ej for Sværd har gruet.
Og om Helten, lagt i Høj,
Skjaldens Drapa næppe løj,
dengang Odins Ravne fløj
over Slesvigs Heder.

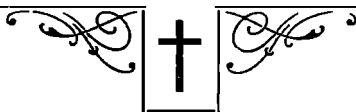
Se tilbage, Blad for Blad,
i de gamle Skrifter:
Se, ved Isted, Immervåd
Krigerlykken skifter.
Vaabengny og Vaabenbrag,
Ung-Kristoffers Nederlag,
Norges Kristenkonge-Slag,
alt paa Slesvigs Heder.

Her paa Hederne var Plads
til i Kamp at maale
Fejdetids og Broderhads
Sværd- og Lanse-Staale.
Ven og Fjende, — fejj og brav, —
alle længst er lagt i Grav.
Gyvelbusk og Lyng og Lav
blev paa Slesvigs Heder.

Nutids Daad ses aabenbart
trindt paa Slesvigs Heder:
Træge Aa faar Fald og Fart;
mens man Gravhøj freder,
vokser Lærk og Fyr og Gran,
skabes i vort Fædreland,
tryllet frem af Tørkesand,
Skov paa Slesvigs Heder!

Chr. Kaad.

De GAMLE, SOM FALDT - -

Jacob Appel.

Medens Bevæggrunden for de allerfleste af de unge 17-aarige Sønderjyder, der i de første Snes Aar efter 1864 vandrede ud, var den, at de ikke vilde trække i den tyske Soldateruniform, var der enkelte iblandt dem, for hvem

det tillige stod som et Maal nordfor Kongeaaen at arbejde for Bevarelsen af Danskheden i Sønderjylland.

Til dem hørte Jacob Appel.

Intet Hjem i Sønderjylland har vel været mere bevidst dansk end Højskolegaardens i Rødding, hvor Cornelius Appel havde fundet sit betydningsfulde Arbejdsfelt, i levende Forbindelse med alle den danske Bevægelses forskellige Omraader i Sønderjylland og i lige Grad med dansk Aandslivs og dansk Kulturs Midtpunkter nordfor Kongeaaen, særlig i Højskolen.

Cornelius Appel var en stærk og kraftig Personlighed, der prægede Hjemmet og den store Børneflokk, hvoraf mange kom til at gøre en betydelig Indsats i Udviklingen i Aarene før og efter Aarhundredskiftet, og alle har de haft Kærlighed til Barndomshjemmet og til det danske Arbejde i Sønderjylland tilfælles.

Som 16-aarig kom Jacob Appel paa Askov Højskole, og han blev sikkert snart klar over, at i Højskolens Tjeneste maatte hans Livsgerning falde. Hvor vilde han ogsaa bedre nordfor Kongeaaen kunne øve en Indsats til Støtte for den kæmpende Danskhed i Sønderjylland? Herfra kunde han levere Vaaben til dem, der havde dem behov. Jacob Appel viste allerede som ung Mand ualmindelige Evner. Men den akademiske Vej, der sikkert vilde have ført ham frem i de forreste Rækker, stod dengang ikke højt i Kurs i Højskolekredse, og Jacob Appel, hvis Lyst stod til Naturfagene, og som havde begyndt at studere Matematik og Fysik ved polyteknisk Læreanstalt og Universitet, opgav frivilligt den afsluttende Eksamen, skønt han allerede havde vist, at hans Evner laa langt over Jævnmaalet.

I 1890 vendte han tilbage til Askov, men nu som Lærer. Han blev gift med Ludvig Schrøders Datter Ingeborg, der blev ham en udmærket Medarbejder.

Som Højskolelærer og senere som Forstander har

Appel øvet betydelig Indflydelse paa Højskolens Udvikling i de Aar, da dens anden Generation afløste den første. Tiden stillede nye Krav til Højskolen, og dem var Appel lydhør overfor. Paa dette Omraade blev hans Indflydelse maaske størst overfor de unge Højskolelærere, der paa Sommerkursus'erne paa Askov fik deres Uddannelse. For dem som for Højskolens Elever var Appel en af de dygtigste Lærere, de havde mødt. Hans Fag var Naturfagene, men tillige historisk belyst. Og Appel tog nye Fag ind, saaledes Samfundslære og Sjælelære. Overhovedet gled hans Undervisningsinteresser med Aarene mere og mere over til det historiske. Og især i den nyere Tids Historie, som Højskolen hidtil i hvert Fald ikke havde dyrket særlig stærkt, blev han en udmærket Lærer. Et af de Emner, han først tog fat paa, var vistnok Bismarck, ud fra dennes »Gedanken und Erinnerungen«, der var udkommen i 1898 og havde vakt hans levende Interesse.

Appel var stolt af Højskolen og af at være dens Medarbejder. Han har selv fortalt, at han engang fik Tilbud om en Plads som Lærer ved Jonstrup Seminar, men han afslog det, fordi Gerningen i Højskolens Tjeneste syntes ham større og mere betydningsfuld.

I sit Højskolearbejde havde han jo den bedste Lejlighed til at fortælle om Sønderjylland og vække Interesse for det nationale Arbejde, ikke blot hos Eleverne, men ogsaa i Højskolekredse i hele Norden. Og først og fremmest havde vel Eleverne fra Sønderjylland hans særlige Interesse, som det forøvrigt ogsaa havde været Tilfældet med Ludvig Schrøder.

Jacob Appel fik Ret i, at ogsaa de, der var vandrede ud, havde en Gerning at øve for Sønderjylland nordfor Kongeaen. Han fulgte nøje med i alt, hvad der foregik her nede, og han blev ofte taget paa Raad i de forskellige Forhandlinger. Selv har han et Par Gange, i 1906 og 1920,

sammenkaldt til fortrolige Møder paa Askov, og disse »Askov-Møder« fik vidtrækkende Betydning.

Cornelius Appel var en af »Klosterbrødrene«, der mellem Krigene stod som Talsmænd for »Klosterpolitikken« og krævede en frisindet Nationalitetspolitik. Dette Frisind gik i udpræget Grad i Arv til Jacob Appel, og han fik før og efter Genforeningen Lejlighed til at vise det i Praksis, da Skoleordningen for det tyske Mindretal skulde fastlægges under hans Ledelse.

Jacob Appel havde, skønt stærkt politisk interesseret, ikke taget aktiv Del i Politik. Alligevel blev han to Gange Minister, først Kultusminister i Klaus Berntsens Ministerium 1910—13, og derefter Undervisningsminister, senere ogsaa Kirkeminister i Neergaards Regering 1920—24. Og det var som Undervisningsminister han efter Genforeningen fik Lejlighed til at gennemføre den frisindede Skoleordning for det tyske Mindretal, som han tillige havde været med til at forberede som Skoledirektør for Sønderjylland. Og selv om han som Medlem af Regeringen har haft betydelig Indflydelse paa den frie Skole- og Kirkelovgivning i Danmark, vil det alligevel være Mindretalsordningen, der i særlig Grad vil bære hans Navn over i Historien, fordi denne Mindretalsordning har opnaaet international Anerkendelse og vil staa som et Eksempel til Efterfølgelse for alle Stater, der har nationale Mindretal indenfor deres Grænser.

Faa af »Rømningsmændene«, som de udvandrede unge fra Sønderjylland er bleven kaldt, har ydet det nationale Arbejde en Støtte af større Værdi end Jacob Appel.

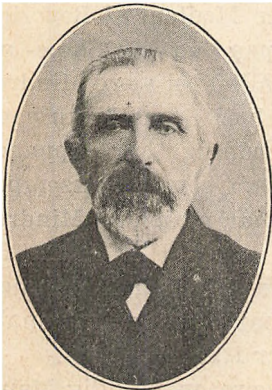
Jacob Appel havde Ord for at være en myndig Mand med en sikker Optræden. For at Billedet af ham kan blive helt rigtigt, maa det dog tilføjes, at han ved store Afgørelser kunde have sine Anfægtelser og ligesom vige tilbage for Ansvar. Det indeholder maaske Forklaringen

paa, at han under Afstemningsstriden havde vanskeligt ved at tage klart Standpunkt. Han har selv, efter at Afgørelsen om Grænsen var falden, karakteriseret sin Stilling saaledes, at under Afstemningsstriden var hans Hjerte i Flensborg, men hans Forstand i Aabenraa.

Midt i sin fulde Arbejdskraft ramtes Appel for nogle Aar siden af et Slagtilfælde. Og selv om han med stor Energi søgte at genoptage sit Skolearbejde, var Kræfterne dog lammede. Og Nytaarsaften 1931 sov han hen. I de sidste Aar havde hans Tanker været mere indadvendte end udadvendte. Manden med den stærke, faste Karakter og den sikre Optræden viste sig, som det ved hans Jordefærd blev fremhævet, tillige at være en ydmyg Mand overfor Livets dybeste Spørgsmaal.

Hans Navn vil blive mindet som en af Danmarks og en af Sønderjyllands bedste Sønner. **N. Hansen.**

Povl Jensen, Hjerding Skov.

Povl Jensen blev født den 9. September 1848 paa Elmegaard i Hjerding Sogn. Han var den næstældste af tre Brødre, der alle hjalp Moderen, Maren Povlsen, der i en lang Aarrække sad Enke, med Gaardens Drift.

Han aftjente sin Værnepligt i København, og i Aaret 1884 overtog han sin Fødegaard og giftede sig med Bodil Vind, ældste Datter af den kendte Gaardejer og Kredsdagsmand Ebbe Jensen Vind, Gastrupgaard. Det var et ideelt dansk Hjem, Povl Jensen og hans udmærkede Hustru fik dannet, hvor det altid var en Fryd for Slægt

og Venner at samles, i dette saa gæstfrie Hus. Der var i Ægte-skabet to Sønner og to Døtre.

Povl Jensen var en flittig og praktisk dygtig Landmand, som fulgte godt med Tiden, men hans Interesser gik videre — særlig efter at han fik preussisk Borgerret i 90'erne, var han en af de

trofaste Forkæmpere for den danske Sag under Preusserregimentet. Han var bl. a. ogsaa Tillidsmand for Skoleforeningen. Askov Højskole var et af de Steder, som han og hans Hustru med Forkærlighed søgte hen til for at hente Næring og Styrke i Kampen for Bevarelsen af vor danske Nationalitet. De var i mange Aar stadige Gæster ved de store og indholdsrige Efteraarsmøder, som afholdtes der.

I kirkelig Henseende sluttede P. Jensen og Familie sig til Frimenigheden i Rødding, paa hvis Kirkegaard han og hans Hustru fik deres sidste Hvilested.

P. Jensen fik sit Ønske opfyldt, at overleve sin Hustru. Hun døde den 24. Novbr. 1931 og P. J. d. 19. Marts 1932. De nød i deres sidste Leveaar en omhyggelig og kærlig Pleje paa Elmegaard hos deres Søn og Svigerdatter.

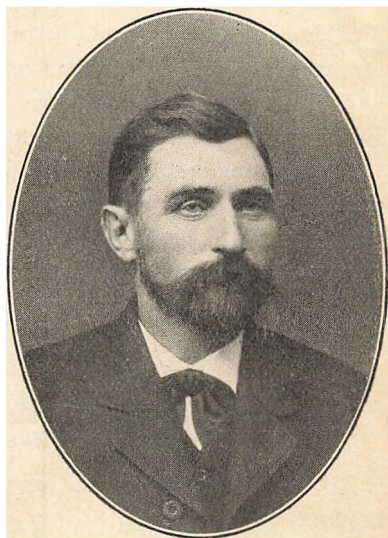
Povl Jensen var sin Familie en god og kærlig Fader og sit Land og Folk en trofast Søn, som af mange vil mindes i Taknemlighed.

Povl J. Jacobsen.

Niels Bonde, Skovhuse.

Det er altid vemodigt, naar en af de Mænd, der trofast gennem de skiftende Tider, vi oplever her i vor Landsdel, har staaet i vore Rækker som en god dansk Mand, ikke er mere.

Den 19. Maj døde efter et kort Sygeleje fhv. Gaardejer i Skovhuse ved Christiansfeld Niels Bonde, 72 Aar gammel. N. Bonde var af gammel slesvigsk Æt. I flere Slægtled beboede hans Forfædre den Gaard, hvor han var født og opdraget, og som han senere i mange Aar var

en dygtig og driftig Ejer af. Hans Fader døde, da han var Barn, og i en forholdsvis ung Alder, 24 Aar, kom han til at staa for

Styret, efter at han efter den Tids Forhold havde faaet en god Uddannelse. Han besøgte saaledes i flere Aar den danske Realskole i Haderslev, indtil den blev lukket af de tyske Myndigheder, og var senere paa Herregaarden Einsiedelsborg paa Fyn for at lære Landvæsen, noget som var ret sjældent paa den Tid, og som kom til at præge hans Bedrift.

N. Bondes Manddom faldt i Køllerpolitikken Dage, og han kom da til at spille en ikke ringe politisk Rolle, særlig i Kampen om Forsamlingshuset »Frej«, hvor han blev Formand for den selskabelige Forening, som havde Lokale der. Hans nationale Trofasthed blev her sat paa Prøve, idet han maatte døje mange Chikanerier fra Myndighedernes Side, men han lod sig ikke kue og ofrede meget paa at føre »Frej«-Sagen igennem til de højeste Instanser.

Efterhaanden fik N. Bonde mange Tillidshverv at røgte. I næsten 40 Aar var han Medlem af Bestyrelsen for Sparekassen i Christiansfeld og blev efter Chr. Finnemanns Død for nogle Aar siden dens Formand. Ligeledes var han i sin Tid Medlem af Provstsynoden og Medlem af Bestyrelsen for Skamlingsbanke-Selskabet til sin Død, og sad en Tid i Vælgerforeningens Tilsynsraad. Hjemme i Sognet beklædte han Posten som Kirkeældste, Kommuneforstander m. v. Alle disse Hverv passede han med den for ham særegne Stilfærdighed og Trofasthed, der gjorde ham til den ansete og tiltrækkende Personlighed, han var, baade hjemme og ude.

N. Bondes politiske Standpunkt var altid rent og ligeud. Dette, at Retten var paa vor Side, var for ham præget i Ordene:

»Viger ej ud af Spor,
for vi kender det Ord,
det har slet ingen Hast for den, som tror.«

Han stod fast og fik da ogsaa oplevet, at Maalet for den politiske Kamp sejrede tilsidst.

Fra 1924, efter sin Hustrus Død, da han overlod Gaarden til Sønnen, boede N. Bonde i Christiansfeld sammen med to Døtre.

Mærkeligt nok skulde han faa Lov at lukke sine Øjne i sit gamle Hjem. Paa et Besøg der blev han Pinsedag syg af en Hjertelammelse og sov nogle Dage efter hen. Sprogforeningen, hvis Tillidsmand han var, har i ham mistet en af sine bedste Støtter og Nordslesvig en god og trofast Søn.

H. K.

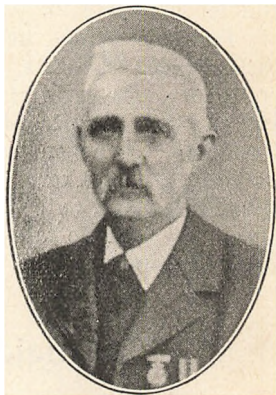
Hans Pilegaard, Lintrup.

Hans G. J. Pilegaard blev født 21. November 1851 i Store Anst nordfor Kongeaaen; men i 1858 flyttede hans Forældre til Lintrup Sogn, hvor Pilegaard nu kom til at bo helt til 1921, da han flyttede til Bavngaard. Igennem mange Aar ejede han en mindre Gaard i Tornumskov.

Efter længere Tids Sygdom døde Pilegaard den 7. August 1931 og blev begravet paa Lintrup Kirkegaard.

Hans Pilegaard, der var levende interesseret i Hjemstavnshistorie, fik efterhaanden et omfattende Kendskab til sin Egns, ikke mindst Lintrup Sogns Fortid. Hans Hovedinteresse var Oldsager, hvoraf han selv besad en smuk Samling (omkr. 300 Numre). I Fremmedherredømmets Tid reddede han mange arkæologiske Genstande af Betydning for Danmark, bl. a en Ravperle, der var boret et Hul halvvejs igennem — et Bevis for, at Hullerne gennem Ravperlerne er borede med et Bor af Flint. Dette vigtige Fund findes nu i vort Nationalmuseum. — Pilegaard foranledigede ogsaa, at en lang Række Oldtidshøje langs Kongeaaen blev fredede. — Lige til det sidste var han optaget af at samle Oplysninger om de faldne i Verdenskrigen fra Lintrup Sogn.

Paa sine ældre Dage gav Pilegaard sig til at samle Folkeminder, som nu er opbevarede i Dansk Folkemindesamling. I dette Arkiv har han bl. a. sin særlige Kapsel, hvori findes værdifulde Oplysninger fra Sønderjylland. Han samlede gennem mange Aar paa Avisudklip, især fra »Hejmdal«, indeholdende historiske Artikler vedrørende vort Grænseland. Disse Udklip findes nu velordnede i Dansk Folkemindesamling. En Del af

hans Optegnelser fra Lintrup udgav han sammen med under- tegnede i 1925 i Bogen: »Fra Lintrup Sogn«, der oprindeligt stod som Feuilleton i »Hejmdal«.

Hans Pilegaard, der i sin Ungdom var Elev tre Vintre (1870 —72) paa den nu nedlagte Brørup Højskole, hvor Alsingeren J. H. Fogt en Tid var Forstander, fik gennem Aarene en Række offentlige Hverv. Han var Tillidsmand for Nordslesvigsk Skoleforening, sad en Overgang i Kirkeforstanderskabet, i Skoleraadet, Kommuneforstanderskabet o. s. fr. Han var en dygtig Biavler og var i en Aarrække Husflidslærer.

For sine mange uegennyttige Arbejder, ikke mindst i Kulturhistoriens Tjeneste, blev Pilegaard i 1929 Dannebrogsmænd, en Hæder, der var velfortjent og som glædede ham meget. Han var en stille, bramfri Mand, efter Forholdene meget belæst, og i Besiddelse af megen humoristisk Sans og Lune. Faa har efterladt sig et smukkere Minde end han, og enhver, som kendte Hans Pilegaard, vil ikke kunne glemme denne gode danske Mand, der kunde tale saa hjerteligt og saa indtrængende om vort Fædrelands lange Historie og rige Minder.

August F. Schmidt.

Gaardejer Mathias Hansen.

Gaardejer Mathias Hansen i Kassø blev født i Bramdrup i Haderslev Amt den 16. December 1869. I en tidlig Alder kom han til Sønder Horstrup, hvor hans Fader købte en mindre Landejendom, som Sønnen senere overtog.

Mathias Hansen tildrog sig tidlig Opmærksomhed som en særdeles flittig, dygtig og driftig Landmand. I 1912 købte han en større Ejendom i Kassø, som han drev mønsterværdigt. Efter Genforeningen hørte han saaledes til de første paa denne Egn, der resolut gik over til intensiv Drift. Mathias

Hansens Interesser spændte imidlertid videre end til Landvæsnet, og han fik efterhaanden mange Tillidshverv. Han var saaledes Medlem af Sogneraadet, af Repræsentantskabet for Aa-

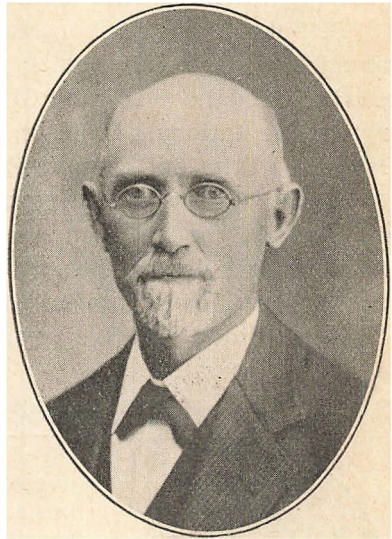

benraa Amts Svineslagteri, af Bestyrelsen for Nybøl Andelsmejeri og af Bestyrelsen for »Hjordkær Forsamlingshus«, Formand for Hjordkær Sogns Venstreforening og en meget virksom Tillidsmand for flere af vore nationale Foreninger, hvis Bistand man aldrig forgæves paakaldte, naar det gjaldt om at fremme den danske Sag. Han afgik ved Døden den 3. December 1930.

R. Solmer, Vesterlund

afgik ved Døden paa Stats-hospitalet i Sønderborg d. 14. Sept. 1931 i sit 69. Aar, og med ham har det danske Sønderjylland mistet en god og trofast Søn.

R. Solmer fødtes i Felstedskov den 6. Okt. 1862, hvor hans Forældre havde en Gaard ud mod Aabenraa Fjord i overordentlig naturskønne Omgivelser. Faderen var en selvstændig, stilfærdig og retsindet Personlighed, i mange Aar en af Danskhedens bedste Støtter paa Egnen.

Moderen, en Ætling af Slægten Iversen fra Felsted og Svejrup, der gennem flere Slægtled har gjort sig gældende og haft Betydning for Samfundsudviklingen og Danskhedens Bevarelse i Aabenraa Amt.

I Drengesaarene og de første Ungdomsaar havde R. Solmer en aandsbeslægtet, rigt begavet Kammerat og Ven i den unge Lorenz Hanssen, Nabogaardens Søn af Slægten Nørremølle, der desværre tidligt afgik ved Døden.

Som ung kom Solmer paa Vinding Højskole under Forstander H. Rosendal, og den Paavirkning, han her

fik, blev af blivende Betydning for ham. Senere blev han Landvæsenselev hos Forpagter Mackeprang paa Kiding og fik med Anbefaling herfra Forvalterpladsen paa Fægteborg ved Nordborg, der den Gang ejedes af Konsul Ohlsen. Efter flere Aars Ophold her overtog han Fædrengaarden i Felstedskov, men flyttede i Vaaren 1901 tilbage til Als, hvor han købte Gaarden Lysmose i Vesterlund i Nærheden af Hustruens Hjem.

R. Solmer var et skarpsindigt og kritisk Hoved. Veltalende og slagfærdig som faa hørtes han altid med Opmærksomhed, naar han tog Ordet, baade naar han gav Udtryk for de nationale Følelser, og naar han med Indsigt og Dygtighed talte om økonomiske Spørgsmaal.

Solmer har været Valgmand, Menighedsrepræsentant, Medlem af Synoden, i en Aarrække Bestyrelsesmedlem i Als Nørreherreds Landboforening og siddet i Nordborg Byraad i Overgangstiden efter Genforeningen.

Hans Minde vil blive bevaret.

Nis Nissen.

Thomas Hansen, Gammelby.

Ved Thomas Hansens tidlige og uventede Død har Sønderjylland mistet en af de Mænd, som vi har haardt Brug for i en utryg og urolig Tid som den, vi gennemlever. Der var en egen Soliditet og Rodfæstethed ved ham.

Han var dybt rodfæstet i sit Hjem og sin Slægt. Han var født i Øster Gammelby, Visby Sogn, i et Hjem, præget af gammel Bondeskultur og gamle Bondedyder: Arbejdsomhed, Retsindighed, Hjælp-somhed og Ansvarsfølelse og med

Sans for aandelige Værdier, baade nationale og kristelige. Thomas Hansen fortsatte sin Slægts Traditioner, trofast

støttet af sin Hustru Meta Bojsen, der var fra Farup Sogn ved Ribe, men af gammel sønderjydske Æt. De fik deres Hjem i en Nabogaard, som han i Aarenes Løb udvidede og forbedrede.

Han var endvidere rodfæstet i sit Sogn. Bortset fra et Ophold paa Testrup Højskole, som han havde meget Udbytte af, tilbragte han hele sin Levetid i sit vestslesvigske Fødesogn og var levende optaget af dets Ve og Vel. Med sin klare Forstand og varme Hjerte, med sin naturlige Jævnhed, forenet med en fuldkommen Uimponerethed overfor al ydre Forlorenhed og med Sans for de ægte Værdier vandt han allerede i en ung Alder Tillid fra de forskelligste Menneskers Side. Og han blev brugt af dem. Mange har han hjulpet med baade Raad og Daad, og ofte var der Bud efter ham til et offentligt Hverv.

Men hans Interesser naaede langt videre ud. Han var ogsaa rodfæstet i sit Folk. Ved Deltagelse i Foreningslivet i det nationalt vaagne Visby Sogn blev hans Følelse som dansk yderligere uddybet. Ogsaa her var han rede til at gøre et Arbejde, og naar han havde paataget sig noget, blev det udført omhyggeligt og grundigt. Blandt de mange Tilidshverv, han efterhaanden fik, kan nævnes, at han i en Aarrække var Formand for Visby Andelsmejeri, Formand for Visby Sparekasse, Næstformand i Menighedsraadet samt Næstformand i Menighedsraadens Sammenslutning for Sønderjylland.

Det var især Hvervet som Menighedsraadsmedlem, der havde hans Kærlighed. Han var ogsaa rodfæstet i den kristne Menighed. Uden at være partipræget laa Kirke- og Menighedslivets Vækst ham stærkt paa Hjerte. Han var ivrig for at give det de bedst mulige Betingelser for at vokse, og dér hentede han selv sin aandelige Næring.

Thomas Hansen var aldrig egentlig stærk, saa han blev ikke indkaldt til Militærtjeneste; dog regnede man ham ikke for svagelig, og hans Død kom helt uventet. Han betød meget, ikke mindst for sit Sogn; men ogsaa længere ud hørte man ham med Opmærksomhed, naar han deltog i Forhandling om almene Sager. Derfor følte det som et stort Tab, da han den 13. Maj 1932 døde af en ondartet Lungebetændelse, kun 48 Aar gammel.

Martin Hansen.

Nic. Chr. Nielsen, Pastor emer.

I mange Aar har han gaaet under Navnet »Gamle Pastor Nielsen«. Han var i mange Stykker en særpræget Mand. Fuld af sprudlende Vid og Liv, omsorgsfuld for andre og lidet tænkende paa sig selv. En Guds Mand, som baade Venner og Modstandere agtede. En Mand, som følte med vort Folk og hvis højeste Ønske og Maal var at bringe Frelsens og Fredens Budskab ved Jesus Christus til Sjælene, at de maatte blive lykkelige i Troen paa ham, som har købt

og døbt os til sin evige Ejendom. Han kunde i sin Forkyndelse være skarp som en Ragekniv, men Kærligheden til Frelseren og til de Mennesker, han stod overfor, kunde lyse med en underlig dragende Magt udfra denne selvforglemmende og selvornagende Præsteskikkelse. Han kunde finde paa at kalde sig »den sidste Slesviger«. Der var i national Henseende et »baade-og« i hans Hjerte. Hverken skjult eller aabenbart gav han Tilskyndelse eller Opmuntringer til os i vor nationale Forsvarskamp. Ofte forstod han den vel ikke, men de mange Overgreb fra Myndighederne og de mange Naalestik fra samme Side billigede han ikke. Der var for ham kun et Lægemiddel imod alt, og det var Evangeliet som livsvækkende og livgivende for Syndere. Han var elsket baade af rige og fattige. Naar han stod paa Prædikestolen med sit skaldede Hoved, sin danske Præstekrave og sit lyse, ofte smilende Ansigt, sit kønne danske Sprog og sin klare

rene Forkyndelse om Synd og Naade, saa tog han sine Tilhørere, og mange Mennesker i Nordslesvig takker Gud for, hvad han gav dem igennem Pastor Nielsen. Ære være hans Minde.

Peter Paulsen.

Broder Hansen, Vodder.

Den 27. Februar 1932 afgik Gaardejer Broder Hansen, Vodder, ved Døden paa Gram Sygehus.

Broder Hansen var født i Vodder som Søn af Gaardejer Hans Peter Hansen og Hustru Else Marie, født Rahr.

I sit Barndomshjem, som han jævnlig omtalte, og hvor han havde store Oplevelser, modtog han stærke Indtryk af det Aandens Liv, hvis Vækst og Fremgang Tyskerne forgæves søgte at kue og bringe til Ophør. Det gik tidligt op for Broder Hansen — takket være den Fortyskningsproces, som sattes i Gang — at han fra sit Hjem havde modtaget en aandelig Arv, som det gjaldt om stadig at hæve paa ny, om den skulde blive til Velsignelse for ham. Hans jævne og bramfrie Væsen bar ogsaa Præget af, at han havde taget denne Arv i Eje, og at han havde sin Rod i alt, hvad der var dansk; i mange Aar stod han som Leder af Sognets Ungdoms- og Foredragsforening, og at han i Tidens Løb fik mange Tillidshverv, siger sig selv; med største Samvittighedsfuldhed og Troskab røgtede han disse Tillidsposter.

De sønderjydske Frimenigheder havde hans fulde Hjerte; thi her fandt han ikke alene et Fristed, hvor Daab og Nadver kom i deres rette Belysning og fik deres store Plads i Menigheden, men her mødte han det Aandens Fællesskab, der tillige kunde styrke de »Hjerters«, der ventede »Morgen«.

Broder Hansen var en »Haabets Mand«, og altid havde han et opmuntrende og trøstende Ord til dem, som havde noget tungt at bære.

Ved hans Baare, der havde samlet Folk fra fjern og nær,

fremhævede Pastor Jørgensen, Skærbæk, ham som den lige Linjes Mand, af hvem han aldrig var bleven skuffet.

Med Broder Hansen er en af vore gode danske Mand gaaet bort; han blev kun 64 Aar,

»men lovet være Himlens Gud!
de ædles Æt dør aldrig ud.«

Jens Grosbøll.

Christen P. Jacobsen, Ertebjerg.

Den 13. August 1877 fødtes Chr. P. Jacobsen paa Tandslet Møllegaard, som Søn af Gaardejer Jørgen Jacobsen, der, runden af en gammel Møllerslægt, midt i 70'erne købte Mommark Vindmølle og opførte den ved Gaarden i Tandslet. Han er udgaaet fra et udmærket og stærkt præget dansk Hjem, fra en Slægt med bestemte, paalidelige og faste Karaktertræk og overtog derved en Slægtsarv, som under hans senere Virksomhed for den danske Sag gjorde ham til en værdifuld og skattet Mand. —

Som ung var han med i Rækken af de gode Mænd i Als Sønderherred, der ikke alene fyldte deres Plads, ikke svigtede, naar der blev kaldt, men ogsaa i By og Sogn var blandt de første. Under Køller-Perioden, da det mangen Gang var vanskeligt at faa Folk til at tage en Tørn, var han som ungt Menneske med at indbyde til dansk Møde med Redaktør Jessen som Taler. Mødet blev afholdt, men han kom heller ikke til at savne Myndighedernes »Bevaagenhed« herfor, idet han snart efter, i Stedet for, som det var bestemt, at aftjene sin Værnepligt i Sønderborg, blev sendt til Garnisonen i det fjerne Königsberg.

I Aaret 1900 overtog han efter sin Morbroder en Gaard i Ertebjerg, og blev den 12. Februar 1903 gift med Sillie Jørgensen, Datter af Gaardejer Peter Jørgensen, sammesteds, og over-

tog i 1910 en Nabogaard, ogsaa i Ertebjerg, hvor han nogle Aar senere — sin Slægtstradition tro — lod opføre en Mølle, med Vind- og Motorkraft, ved Ejendommen og gav den Navn af Ertebjerg Møllegaard.

Her kom Chr. P. Jacobsen til at udføre sin Manddomsgerning, ikke alene i sit Hjem, men ogsaa udadtil blev han virksom, stærkt interesseret som han var, for offentlige Anliggender og særlig for, hvad der kunde gavne og støtte den danske Sag. — Tidligt kom han med i Arbejdet for Ungdomssagen, ligesom Afholdssagen havde hans Interesse og Støtte; han var siden 1911 Medlem af Bestyrelsen for Tandslet Forsamlingshus og tog personlig og livlig Del i Arbejdet til Fremme af sundt, dansk Virke indenfor disse Rammer. Ogsaa som Kirkeældste og Medlem af Værgeraadet virkede han til Sognets Bedste.

Ved Krigens Udbrud maatte Jacobsen ogsaa melde sig til Tjeneste. Han kom straks i August Maaned til at gøre Vagttjeneste i Sønderborg og var blandt dem, som med skarpladte Geværer blev sat til at føre de danske Civilfanger fra Sønderborghus ned til Slottet. Hvor kunde han med Harme fortælle om denne Transport, han dér som dansk Mand skulde være med til. Jeg ved ikke, hvad jeg kunde have gjort, sagde han, hvis en af de nysgerrige, tysksindede Borgere, som med slet skjult Skadefryd fulgte Transporten, lidt næsvist havde ytret sig. — Dog heldigvis undgik jeg Katastrofen.

I 1920 blev Jacobsen ansat som den første danske Sognefoged for Tandslet Sogn. I over 20 Aar har han været lokal Tilidsmand i »Den alsiske Brandforsikring for Løsøre«, og i 1928 blev han ved Andr. Blads Død valgt som dennes Efterfølger til Foreningens Formand. Begge Bestillinger havde hans fulde Interesse og blev røgtet med Dygtighed og Indsigt. Som Arbejdsfælle har Chr. Jacobsen altid været skattet, og han vil blive savnet som saadan.

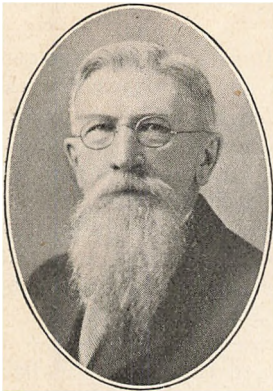
Sidst i August Maaned 1931 maatte Chr. P. Jacobsen underkaste sig en meget farlig og smertefuld Operation paa Statshospitalet i Sønderborg. Han henlaa tildels uden Bevidsthed nogle Dage, indtil han den 30. August afgik ved Døden, kun 54 Aar gammel. En Mand, der fyldte sin Plads saa godt, er gaaet bort og vil længe mindes som en af sin Hjemstavns og sit Lands trofaste Sønner.

H. C. B.

7*

Martin Holst.

Den første Menneskealder efter 1864 er Uroaarene i mange sønderjydske Slægter; af let forklarlige Grunde brød baade Mænd og Kvinder op fra Hjemstavnen. Adskillige standsede i Kongeriget, men de fleste søgte videre. I De forenede Stater traf jeg dem efter Aarhundredskiftet. Nogle var lette at kende, de var Sønderjyder endnu trods graa Haar. En af dem var Redaktør Martin Holst og hans Hustru, født Bodholdt.

Holsts Vugge stod i det ideelle Hjørne, i Hundebøl. Det blev bestemmende for ham. Han blev »hjemløs« med en stærk Trang til netop at arbejde hjemme. Han søgte Trangen udløst i Kongeriget som Friskolelærer, men der var ikke Nød nok. Saa drog han til Amerika som 25-aarig i 1881, og allerede Aaret efter havde han Arbejde ved det Blad, Dannevirke, som kun var et Par Aar gammelt, og som det blev Holsts Sag at give dets klare, rolige, hjemlige danske Præg. Igenem dette Blad fortsatte Holst sin afbrudte Lærergerning, og nu fandt han blandt Landsmænd i Amerika Nød nok til Udløsning af sin store Trang til at hjælpe. Hans Blad kom virkelig til at svare til sit Navn. Det er nu en fortræffelig Kilde til Oplysning om vort Udvandrerfolks Historie, især den menighedsøgende Del af dette. Og det bragte omhyggeligt Bud fra det gamle Land; Meddelelserne under Rubrikken »Danmark« var et mesterligt Udtog af danske Aviser, som selv Læsere herhjemme tyede til. Der var til Tider Kamptummel i Dannevirkes Spalter; der var hede Hoveder ogsaa blandt Dansk-Amerikanerne. Holst lod det ske, skønt det pinte ham. Nu og da brød han ind i Striden og sagde sin Mening i klar velovervejete Form. Sagtmodige Naturer var i saadanne Tider tilbøjelig til at kaste Dannevirke ulæst i Papirkurven. Holst sad rolig i sin Redaktørstol og biede paa det Øjeblik, da Bladet atter laa paa Hæderspladsen. Han var sikker paa sit Blads Karakter, og han troede paa dets Mission. Og med Rette. Dannevirke er det eneste af de dan-

ske Blade derovre, der under en rivende Overgang til det helt amerikanske har bevaret sit hjemlige danske Præg. Det skyldes ogsaa den fortrinlige Hjælp, Holst fik i sin Hustru og deres udmærkede dygtige Sønner. Tre af dem fører nu Bladet videre.

Martin Holst vil blive savnet. Ikke mindst i Cedar Falls, Jowa, hvor hans Bopæl var. Hvem skal nu staa i Kordøren hver Søndag? Og hvem skal give gode Raad? En gammel Eg er falden. Er der nye i Opvækst?

Med Taknemlighed mindes jeg Timers Samvær med Holst og hans Familie. Vi ledede hver sin sønderjydske Forening. Vore Tanker gik sammen til vort Hjemland. Den 3. Maj var det forbi. Et rigt Spand af Aar fra 13. April 1856.

Erik Appel.

Peter Lassen, Rødding.

Den 24. Febr. 1932 døde forhenværende Gaardejer og Kredsmand Peter Lassen. I sit Væsen var han jævn og tlibageholdende, i sin Fremtræden rolig og besindig.

Hans Moder stammede fra Sydslesvig, afgjort dansk, Datter af Herskabskusk Schmidt paa Rumohrgaard ved Slesvig. Efter 25 Aars tro Tjeneste fik Schmidt overladt henved 25 Tønder Land og blev Landmand, men efter 1864 solgte han Landstedet og flyttede til Stepping. P. Lassens Mor kom som Mejserske til Østerbygaard, blev gift med Ejeren, som ogsaa hed Schmidt, og senere — Ægteskabet varede kun to Aar og var barnløst — med Iver Hansen Lassen, Peter Lassens Fader.

Sin første Undervisning fik Peter Lassen i Hjemmet, kom senere paa Latinskolen i Haderslev, fik »En-aarig« Eksamens og var derefter beskæftiget ved Landbruget. Sin Værnepligt af tjente han ved Trainafd. i Rensborg sammen med Broderen. Efter Moderens Død overtog han omkring 1887 sin mødre Arv, Østerbygaard, som han drev med Paapasselighed paa god gam-

meldags Maade, og kort Tid efter blev han valgt til Kommune-
forstander.

En lille Episode fra denne hans Embedstid skal ikke forbi-
gaas, fordi den gav Stødet til Peter Lassens nationale Vækkelse.
I Anledning af et Rejsegilde vilde »æ sort Skrædder« ogsaa vise
Peter Lassen sin Opmærksomhed og bragte i Stedet for en Rej-
sekrans, som det var Skik, et Billede af den gamle Kejser Wil-
helm, et Olietryk, som han havde faaet for en billig Penge. Mu-
ligvis har han gjort det i den Formening, at Peter Lassen, som
endnu var Ungkarl, kunde have god Brug for lidt Vægdekora-
tion; i den nyopførte Gaard stod adskillige Værelser tomme, og
i et af disse blev det stillet hen — gemt, glemt.

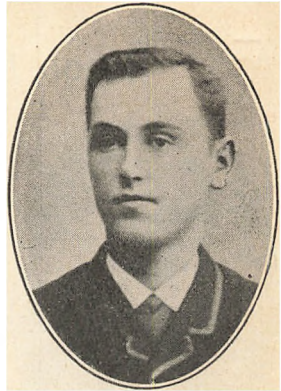
1894 fejrede P. Lassen Bryllup med en Datter af Pastor
Michaelsen, og Olietrykket og andre Snurrepiberier fra Ungkar-
lejligheden vandrede til Pulterkammeret. En Embedsmand,
hvis Navn ikke er glemt i Rødding endnu, en af Tyskhedens tro
Haandlangere, søgte at lave stort Nummer af den Sag og ind-
gav Anmeldelse til Landraaden. En Dag, da denne i Embeds-
medfør var i Gram, fik P. Lassen Tilsigelse om at give Møde
der. Landraaden krævede kategorisk, at enten skulde Kejserbil-
ledet hænges op i Kontoret, eller Embedet nedlægges. P. L. valgte
naturligvis det sidste og vidste med det samme, hvor hans
fremtidige Virkefelt laa: Han traadte ind i Rækkerne for det
nationale Arbejde. Han var med ved Rejsningen af Rødding
Forsamlingshus, ved Aktietegningen, i Bestyrelsen sad han i en
Aarrække som Næstformand. Desuden fik han forskellige andre
Tillidshverv. I 21 Aar var han Kredsmand i Haderslev
Kredsdag. Der stod i Offentligheden ikke stort Gny om Peter
Lassens Navn, men han var yderst pligttopfyldende — i Stilhed.

Da Ægteskabet var uden Børn, adopteredes Fru Lassens
Broderdatter, som efter hendes Død for 4 Aar siden forestod Hu-
set og var ham en god Støtte, da han begyndte at føle sig ene.
Hans senere Aars Sygdom, Sukkersyge og Aareforkalkning,
trodsede Lægebehandling og Hospitalskur og mindede ham
stærkt om at beskikke sit Hus. Han var klar over og regnede
nok ogsaa med, at det bar mod en Livsafslutning, der ikke var
fjern. Sygelejet blev kun kort, Sygdommen tog pludselig en al-
vorlig Vending, og en Blodprop hidførte Døden. — Hans Minde
være æret og fredet.

M. Møller.

Ebbe Hansen, Fæsted.

Pinsedag 1931 døde Gaardejer Ebbe Hansen i Fæsted. Han blev født d. 19. Septbr. 1869 paa den gamle Slægtsgaard i Fæsted, som paaviselig er gaaet i Arv fra Far til Søn i over 300 Aar. Hele hans Sind og Tankegang var præget af Slægtens Arv af dybe stærke Minder. Medens hans to Brødre udvandrede i 17 Aars Alderen, valgte Ebbe at blive paa den gamle Fædrengaard for at fortsætte Slægtens Arv og det maa siges, at det lykkedes for ham paa en god og dygtig Maade. Han overtog Gaarden i 1897. De enkeltes Levnedsløb er ofte knyttet til Hjemegnens Historie og bliver ofte præget af de aandelige Strømninger, som rører sig der i Ungdomstiden.

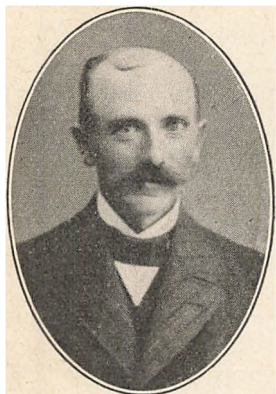
Vor Hjemegn var affolket af Udvandringen til omkring 1890, der var næsten ingen Ungdom mere. Men da det saa mørkest ud, begyndte det at gro. De første Aaringer efter den Tid blev en Foraarstid med Spirekraft og Friskhed for de faa unge, der var bleven tilbage. Det var ikke alene alle de mange unge Tjenestefolk fra Kongeriget, gode unge Folk, hvoraf mange havde været paa Højskole, som øvede deres Paavirkning, men hos enkelte af Egnens bedste Folk var der aabne Døre, saaledes hos Jakob Kloppenborg i Harreby og hos Nis Kjems i Kjemsgaard. Det var en god og gavnlig Paavirkning, man der fik ved disse Sammenkomster og snart lød Sangen mere fuldttonende og frejdig som nogensinde før i denne Vaartid, myldrende fuld som den var af Liv og Grøde, — »Livets svundne Kraft engang skal vækkes af vor Ungdoms Sang« — var Jens Becks Motto i Mellerup, hvor Ebbe var paa Højskole. Paavirkningen fra Ungdomstiden vedblev at være en bærende Kraft for Ebbe Hansen, saa længe han levede, og var en Værdi for ham, der bar ud over Død og Grav.

Han var en højt skattet og agtet Mand, ikke bange for at holde Flaget højt, da det var svært at holde; han havde derfor mange Tillidshverv og var Kasserer for Mejeriet »Kløvergaard« i over 25 Aar. Hans altfor tidlige Død var et Savn, ikke alene

for hans Hustru og Børn, men ogsaa for mange af os andre, som holdt af denne dygtige Bonde og udmærkede danske Mand.

Th. Thøstesen.

Jacob Holst, Brendstrup.

Det var et tungt Sorgens Budskab der gik igennem vor By Mandag den 2. Maj ved 6-Tiden: Gaardejer Jacob Holst er dræbt ved en Kørselsulykke. Med ham mistede vor By en af sine betydeligste og bedste Mænd. Han var en stille Mand og hans Verden ikke uoverskuelig stor, men han var en kendt Mand i den Kreds, hvor han bevægede sig, og han kendte til Gengæld alt og alle i den Kreds, den blev efterhaanden større og større, alt eftersom der sendtes Bud efter ham til mange forskellige Tillidsposter, baa- de som praktisk Landmand, som

Kvægopdrætter, som Formand for Rødding Mejeri og som Sogneraadsmlem og Skolekommissionsformand, og mange andre Tillidshverv har igennem Aarene været ham betroet. Og vi vidste alle, at Jacob Holst varetog ethvert Krav med Redebonhed, Flid og sund Sans og Omtanke. Han var en dygtig Landmand, og har igennem sit Virke paa sin Fødegaard sat sig et værdigt Minde, en første Klasses Korthornsbesætning er en Frugt af hans Omtanke og utrættelige Flid for at faa det bedste frem. Han var en god dansk Mand, altid vidste vi, hvor han stod, og aldrig bøjede han af for Uretten, selv der, hvor det kostede noget, lod han sig ikke rokke.

Ved hans Baare blev der sagt, at han var en Israelit, i hvem der ikke var Svig. Ja, han var en af disse stille, bedende Nathanaelsjæle, der helst skjuler sig under Figentræet og beder. Havde han selv svært ved at tale om de aandelige Ting, saa var han dog en af de faa, som gav andre — der lettere end han kunde tale om det dybeste, Sjælens evige Frelse — Tilskyndelse til at besøge syge og gamle. Vi saa op til Jacob Holst, vi holdt af ham og vi deler Sorgen og Savnet med hans Hustru og Børn. Ære være hans Minde.

Peter Paulsen,

J. F. Kjølsest, Aabenraa.

Bagermester J. Fr. Kjølsest, Aabenraa, døde den 28. August i Fjor i den høje Alder af 87 Aar.

Frederik Kjølsesths Fødehem laa paa den gamle Vægterplads i Aabenraa, hvor det kendte og velansete Bageri var drevet gennem tre Slægtled.

Familien Kjølsest stammer fra Finmarken, idet Fr. Kjølsesths Farfader, Styrmand Lorenz Severin Kjølsest, kom til Byen med et Skib, lærte sin Hustru, Dorothea Stolzenburg, at kende, og bosatte sig her.

Fr. Kjølsest stod i Lære hos Bagermester Johannsen i Sønderborg, hvis Datter, Anna Margrethe, han senere hjemførte som sin Hustru.

Bagermester Kjølsest, der var en dygtig Fagmand og en god Mester for sine Lærlinge, var i en Aarrække Oldermænd for Bagerlavet.

Han var dansk i Sind og Tale og i Udlændighedsaarene en god Støtte for den danske Haandværkerstand i Aabenraa.

Som Rentier vedblev Kjølsest at omfatte sine Lavsfæller og deres Arbejde med den største Interesse. Han udnævntes da ogsaa til Bagerlavets Æresoldermænd. Udover sin Gerning havde han Sans og Interesse for Kunstindustri og var Kender og Samler af Kunstgenstande.

Han overleves af tre Døtre og den yngste Søn, Glarmester Hans Kjølsest i Sønderborg.

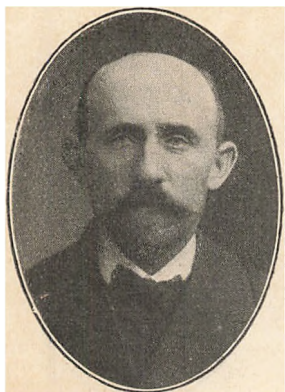
Paa sin 80-aarige Fødselsdag hædredes Rentier Kjølsest ved at blive udnævnt til Ridder af Dannebrog, ligesom han ogsaa havde den Ære og Glæde at blive indbudt til Kongens Taffel om Bord paa Kongeskibet.

Gamle Kjølsest var ualmindelig aandsfrisk helt til de sidste Dage. Døden kom dog som en Befrielse fra svære Lidelser.

M. T.

Hans Petersen, Kassø Nørmark.

Den 21. April 1932 døde efter kort Tids Sygdom Gaardejer Hans Petersen, Kassø Nørmark. Den afdøde var en stilsfærdig Mand, som nødigt traadte offentligt frem. Med fremragende Dygtighed passede han sin Bedrift, fulgte med levende Interesse Landbrugets fremadskridende Udvikling og forstod med økonomisk Udbytte at gøre disse frugtbringende indenfor sine Enemærker.

Det gaar jo gerne saadan her i Livet, at saadanne Mænd, hvor nødigt de end vil, faar overdraget Tillidshverv af Befolkningen. Saadan ogsaa med Hans Petersen. Med levende Interesse fulgte han det folkelige og nationale Arbejde i Forsamlingshuset. Han blev indvalgt i Hjordkær Forsamlingshus' Bestyrelse, hvor han sad indtil sin Død. Ungdommens Indvielse i Forstaaelsen af den nationale Kamps Betydning for vort Folk og Fædreland havde hans allervarmeste Interesse.

Som den fremragende, dygtige Landmand han var, fik han ogsaa overdraget faglige Tillidsverv. Han var saaledes ved sin Død Medlem af Repræsentantskabet for Aabenraa Andels-Svinelagteri.

Ogsaa Kirkens Forhold og Betydning for vort Folks sunde Udvikling laa ham stærkt paa Sinde. Indtil sin Død var han Medlem af Menighedsraadet.

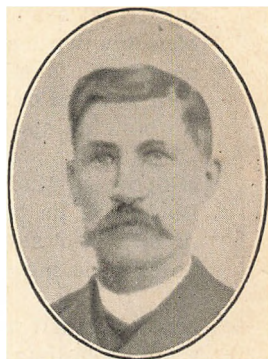
Befolkningen i Hjordkær har saaledes i udstrakt Grad draget Nytte af Hans Petersens store Indsigt og Erfaring. Med oprigtig Deltagelse erfarede Befolkningen hans Bortgang, men hans Minde vil leve længe i Sognet.

H.

Rentier Jes Hansen.

Jes Peter Hansen blev født den 28. Marts 1861. Hans Fader, Gaardejer Peter Mikkelsen Hansen, en af Aabenraaegnens dansksindede Storbønder, lod ham faa sin Skolegang i Juhlers danske Privatskole i Aabenraa.

Jes Hansen, som var eneste Søn, overtog i en ung Alder sin Fædrenegaard i Sønder Hostrup, som han fra første Færd af drev med fremragende Dygtighed. Han vandt snart Anseelse som en udmærket Økonom og blev meget benyttet af Standsfæller som kyndig og paalidelig Raadgiver i økonomiske Spørgsmaal. Særlig Fortjeneste har han indlagt sig ved Grundlæggelsen af »Aabenraa Amts Andelsslagteri«. Uden den dybt rodfæstede Tillid, man i en vid Omkreds havde til hans praktiske Blik og økonomiske Sans, var Foretagendet næppe bleven gennemført. I en halv Snes Aar var han Slagteriets Formand. I en længere Aarrække har han været Formand for Ensted Sogns Andelsmejeri. Han har beklædt forskellige Tillidshverv i Sognet og før Verdenskrigen været Medlem af Aabenraa Kreds dag.

Jes Hansen døde den 17. Marts 1932.

Stærk Tobak.

(Sydtøndersk Mundart.)

En Awden gik den gamle Mads
å Ändjåwt, glaj o' godt tepas.
Da kom han te en gammel Kvind.
Mads Jæjer vår ejsen et skikke Skind;
men law han saa hind', bløw han tosse,
o' de smut a ham: »Døwlen osse!«

Law han gik vier, språng øwer e' Vold
en hæsle Kael, de vå e' Troid!
»Hvor er han sort!« tændt da Mads Jæjer,
»de er vel sawt e' Skorstensfejer!
Men law den hæsle Kael kom nærr,
da mærk't han nok, den Sag vå værr!
Han saa e' Fo'e o' old den Stas.
Da bløw de ejsen skidt med Mads!

»Gojawden, Mads Jæjer! Bitte Skam!
Do ha vel da 'nt en lille Dram?
Æ er vån o' sidt me e' Ænd i e' Eel,
no er æ da bløwn saa growt fåkøel!«

Mads fammelt no o' vraadt i e' Task:
»Nej se, no har æ glemt e' Flask!«
»Fui!« soj e' Troid, »de vå da skamle!
Ja, Mads, en mærker 't: vi vær gamle!
Men va er de for 'n mærkle Stag?
Mye har æ se, men olde Mag!«

Mads vå no kommen te sæ sjel
o' griin: »Han er saa dum som et Fjel!«
Saa tow han Svar a Ulspils Pos:
»De er saamind min Snuttobaksdos!«
»Ah«, soj e' Troid, »la mæ faa et Snøk!
De kund gi Luft i e' Nejs, skuld 'n tøk!«
Mads såt ham no e' Pif for e' Snut:
Rabums! saa fløj e' Skå herut!
Den stakkels Troid kydt baglæns Krag
o' nyst o' gaw Eel bå for o bag.
De stjånk saa ækelt edder Svowl,
o' u'e a e' Nejs fløj old e' Hawl.
Saa soj e' Troid: »Go'nat o' Tak!
De vå minsandten stærk Tobak!«

Johs. Petersen.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Atten Aar efter. Af Erich Erichsen	1
De kvalte Klokker taler igen. Af Niels Hansen	12
Snurrige Folk i Sundeved. Af Nik. Ludvigsen	24
Kjesten. Af Martin N. Hansen	29
Inger. Af Petersen-Stubbæk	30
Vore faldnes Minde. Af N. Hansen.	
Mindesmærke for de faldne i Bjerning	52
Jægerup	53
Oksbøl	54
Lintrup	55
Ketting	56
Moltrup	57
Asserballe	58
Branderup	59
Sottrup	60
Udbjerg	61
Haderslev	62
Frøslev	63
Tønder	64
Jels	65
Roager	66
Visby	66
Luftangrebene paa Tønder. Af Aa. Mogensen	69
Soldaterhistorier	78
Slesvigs Heder. Af Chr. Kaad	82
De gamle, som faldt:	
Jacob Appel. Af N. Hansen	84
Povl Jensen, Hjerting. Af Povl J. Jacobsen	88
Niels Bonde, Skovhuse. Af H. K.	89
Hans Pilegaard, Lintrup. Af Aug. F. Schmidt ..	91
Mathias Hansen, Kasso.	92
R. Solmer, Vesterlund. Af Nis Nissen	93
Thom. Hansen, Gammelby. Af Pastor M. Hansen	94
Nic. C. Nielsen, Pastor emer. Af P. Paulsen	96
Broder Hansen, Vodder. Af Jens Grosbøl	97
Chr. P. Jacobsen, Ertebjerg. Af H. C. B.	98
Martin Holst. Af Erik Appel	100
Peter Lassen, Rødding. Af M. Møller	101
Ebbe Hansen, Fæsted. Af Th. Thøstesen	103
Jacob Holst, Brendstrup. Af P. Paulsen	104
J. F. Kjølseth, Aabenraa. Af M. T.	105
Hans Petersen, Kasso. Af H.	106
Jes Hansen, Sdr. Hostrup.	107
Stærk Tobak. Af Johs. Petersen	107

Nationale Foreninger og Institutioner

Sprogforeningen.

Bestyrelsen: H. P. Hanssen, Formand, Kaptajn C. C. Fischer, Næstformand, Bibliotekar Jakob Petersen, Sekretær og Kasserer.

Tilsynsraadet for Aabenraa Amt: Fru Marg. Andersen, Aabenraa, Gdr. Carsten Gregersen, Frøslev; for Haderslev Amt: Gdr. Jørgen From, Fjelstrup, Amtsskolekonsulent Mortensen, Haderslev, Gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. J. H. Schmidt, Vojensgaard, Gdr. Simon Sørensen, Hajstrup; for Sønderborg Amt: Gdr. Claus Christensen, Lauensby, Gdr. Hans Jørgen Hansen, Lysabild, Folketingsmd. J. P. Nielsen, Dynt, Amtsskolekonsulent Nielsen, Sønderborg; for Tønder Amt: Gdr. Andr. Svendsen, Hjemsted, Fru Hanssigne Lorenzen, Ballum, Gdr. P. Gad, Hejsel, Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder.

Skoleforeningen.

Bestyrelsen: Gdr. H. Jepsen Christensen, Høgsbro, Formand, Gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, Næstformand, Gdr. Elers Boesen, Astrup, Kasserer.

Tilsynsraadet: Rentier Joh. Andresen, Ullerup, Rentier Hans Clausen, Hagenbjerg, Gdr. Hans Blad, Mindebjerg, Gdr. Hans Alexandersen, V. Sottrup, Gdr. Jørgen Brag, Undelev, Gdr. Hans Iversen, Svejrup, Gdr. Nik. Nissen, Ris, Gdr. P. Jensen, Stenderupgaard, Redaktør Helge Skovmand, Kolding, Gdr. Olav Fink, Brendstrup, Møller Aage Jakobsen, Brøns Mølle, Gdr. Hans Chr. Martensen, Løgumgaard, Gdr. P. Gad, Hejsel, Amtmand Grev Schack Schackenberg, Amtslæge Lausten Thomsen, Tønder, Fru Ingeborg Appel, Askov.

Ansøgning om Understøttelse til Vinterskolen indsendes inden 15. August, til Sommerskolen inden 15. Februar.

Grænsetforeningen.

Frmd.: Rektor H. P. Hansen, København.

Sekretær: General Birke.

Best. for København og Frederiksberg: Dr. Harsløff, Guvernør Helweg-Larsen, Skibsreder Kraemer, Overretssagfører Manthey-Wagner og Redaktør Riegels.

For Sjælland: Forstander Høy, Folketingsmand Julin, Faarevejle, Kommunegartner Larsen, Holbæk, Sygehusinspektør Møller, Næstved, Lærer Thorsen, Slagelse, og Førstelærer Blitgen-Petersen, Taastrup.

For Midtjylland: Højskoleforst. Christensen-Maarsø, Redaktør Lilholt, Lemvig, Grosserer Michaelsen, Lunder-

skov, Møllejejer Petersen, Fredericia, og Rektor Clausen, Horsens.

For Nordslesvig: Gdr. Peter Grau, Pøl, og Gdr. Godthardsen, Visby.

For Nordjylland: Folketingsmand Vanggaard, Forfatter Marius Dahlsgaard, Nykøbing, Mors, Lærer Hedelund, Aalborg, og Dommerfuldmægtig Juel, Randers.

For Fyn, Lolland-Falster og Bornholm: Postmester Ruge, Nykøbing F., Førstelærer Jepsen, Ringe, og Redaktør Møller, Middelfart.

Valgt af ovenstaaende: Rektor H. P. Hansen, Folketingsmændene Niels Andreasen, Christmas Møller og Pastor Povlsen, Gaardejer Hans Jensen, Tornumgaard, Skatteraadsformand Vogensen, Styding, Overretssagfører Dahl, København, Graver Larsen, Sorø, Kaptajn Eigil Jørgensen, Odense, Redaktør Marøtt, København, Fru Wright, København, Fru N. H. Rasmussen, København.

De nordslesvigske Grænseforeninger.

Haderslev Østeramt: Frmd. Lektor A. Diemer, Haderslev.

Haderslev Vesteramt: Frmd. Gdr. Olav Fink, Brendstrup.

Aabenraa Amt: Frmd. Bogh. J. Frost, Aabenraa.

Sønderborg Amt: Frmd. Forp. J. Lorentzen, Rønhave.

Tønder Amt: Frmd. Gdr. N. J. Gotthardsen, Nørmark.

Sønderjydsk Fond.

Kontor: Holmens Kanal 16, København K.

Ledelsen af Fonden er følgende:

Centralkomiteen, der bestaar af 60 Medlemmer og hvis Formand er fhv. Stats- og Finansminister, Folketingsmand, Dr. phil. Niels Neergaard.

Fondens Bestyrelse, der vælges af Centralkomiteen, bestaar for Tiden af følgende Medlemmer:

Professor, Dr. med. Edv. Ehlers, Formand, Redaktør Chr. Gulmann, Næstformand, Folketingsmand Holger Andersen, Næstformand, Professor Dr. jur. V. Bentzon, Redaktør Holger Bernild, Generalkonsul, Direktør Ernst Carlsen, Direktør Benny Dessau, Rektor H. P. Hansen, Landstingsmand, Gaardejer H. Jepsen Christensen, Fru J. Manthey-Wagner, Landstingsmand, Typograf Jørgen Møller, Bankdirektør Povl Roepstorff, Direktør Philip Sørensen, Folketingsmand, Gaardejer J. S. Vanggaard.

Fondens Direktion, der vælges af Bestyrelsen, bestaar af følgende 5 Medlemmer:

Professor, Dr. med. Edv. Ehlers, Formand, Præsident, Folketingsmand Holger Andersen, Næstformand, Redaktør Chr. Gulmann, Bankdirektør Povl Roepstorff, Fru J. Manthey-Wagner.

Fondens Sekretær er Kontorchef A. Ch. Louw, der forestaar Fondens Kontor, Holmens Kanal 16, København K.

Fondens Amtskomiteer i de sønderjydske Landsdele
er følgende:

Aabenraa Amt: Formand: Kaptajn C. C. Fischer,
Aabenraa.

Haderslev Amt: Formand: Domæneforvalter P. J.
Refshauge, Tyrstrup.

Sønderborg Amt: Formand: Redaktør A. P. Møller,
Sønderborg.

Tønder Amt: Formand: Købmand Carl Borch, Tøn-
der. Sekretær: Lærer A. Warncke, Tønder.

Anmodninger om Hjælp fra Fonden indgives paa sær-
lige Ansøgningsskemaer, som udleveres fra Fondens Ho-
vedkontor og fra ovennævnte Amtskomiteer, hvorefter de
fra disse sidste med Indstilling overgives til Fondens Ho-
vedledelse, der herefter eventuelt bevilger Undersøttelser,
som saa direkte fremsendes til de paagældende Andragere.

Syd for Grænsen

findes der en særlig Uddelingskomite, som har
Sæde i Flensborg, og hvis Formand er Vinhandler A.
Holst, Flensborg, og Sekretær, Fru Kirsten Simonsen,
Flensborg.

Fondens samlede Hjælp til Sønderjyder indtil Udgan-
gen af 1931 har udgjort Kr. 11.595,123, hvorhos der er ydet
en Række Laan m. v., hvis Størrelse ved Udgangen af
1931 udgør Kr. 127.122,00.

Erhvervs-Institutioner og Organisationer.

Med særligt Henblik paa Sønderjylland.

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Christiansborg, København.

Formand: Folketingsmand Niels Frederiksen. Med-
lemmer i Sønderjylland: Folketingsmand Chr. E. Chri-
stensen, Asserballe, og Gdr. Jens Hørlück, Skodborg.

Landbrugsraadet.

Præsidium: Gdr. P. P. Pinstrup, Forpagter Chr. Sonne,
Godsejer Theilmann. Generalsekretær: A. Høgsbro Holm.

Det landøkon. Driftsbureau.

Kontor: Henrik Steffensvej 4, København.
Bureauets Leder: Professor O. H. Larsen.

De samv. danske Landboforeninger.

Kontor: Vestre Boulevard 4, København V.

I Formandskabet: Gdr. J. Tvedegaard, og Gdr. P. P. Pinstrup. I Bestyrelsen følgende Medlemmer fra Sønderjylland: Forp. H. Linnet, St. Tønde, Gdr. Chr. Christensen, Elsmark, og Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Otto Himmelstrup.

Foreningen af jyske Landboforeninger.

Kontor: Ryesgade 9, Aarhus.

Formand: Forstander Hauch, Asmildkloster. I Bestyrelsen: Forp. H. Linnet, St. Tønde, Gdr. Chr. Christensen, Elsmark. Sekretær: J. K. Haugaard.

Planteavlsudvalgets Formand: Forst. J. C. Overgaard, Ladeland.

Mejeriudvalgets Formand: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Statskonsulent J. Jensen, Aabenraa.

Husdyrudvalgets Frmd.: Gdr. Villumsen, Vordegaard.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Forp. H. Linnet, St. Tønde, pr. Jejsing.

Bestyrelsen bestaar af de enkelte Landboforeningers Formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. N. Ludvigsen, Københoved pr. Skodborg.

Konsulent: M. N. Bruhn, Rødding, og C. H. Lausten, Rødding, (Regnsk.). 550 Medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Frmd: Gdr. Martin Wiuff, Sillerupgaard pr. Fjelstrup.

Kons.: F. P. Nielsen og C. Hansen, Haderslev (Regnsk.). 1100 Medl.

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. Johs. Juhl, Branderup.

Kons.: A. P. Andersen, Toftlund. 493 Medl.

4. Aabenraa Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.

Kons.: L. Ravn og Fr. Frederiksen, Aabenraa. (Regnsk.) 500 Medl.

5. Vis Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. A. Schmidt, Kollund pr. Smedeby.

Kons.: L. Ravn, Aabenraa. 125 Medl.

6. Den sundevedske Landboforening.

Frmd.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl.

Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og P. Petersen, Ragebøl. (Regnsk.). 375 Medl.

7. Als Nørreherreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. Jens Nissen, Nordborg.
Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og H. Frederiksen,
Nordborg. (Regnsk.). 150 Medl.

8. Den alsiske Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Blad, Mindebjerg pr. Hørup.
Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og E. M. Hansen,
Tandslet. (Regnsk.). 220 Medl.

9. Det blandede Distrikts Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Beyer, Aasgaard pr. Ballum.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, og J. Glovinsky, Brede-
bro. (Regnsk.). 280 Medl.

10. Slogs Herreds Landboforening.

Frmd.: Forp. H. Linnet, St. Tønde pr. Jejsing.
Kons.: E. Pedersen, Bylderup Bov. 200 Medl.

11. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Frmd.: Gdr. A. Skov, Løgumkloster.
Kons.: E. Pedersen, Bylderup Bov. 160 Medl.

12. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Frmd.: Skovrider Fromsejer, Skærbæk.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro. 300 Medl.

Fællesforeningen for de tyske Landboforeninger.

Landwirtschaftlicher Hauptverein f. Nordschleswig.

Frmd.: Rentier H. Christophersen, Aabenraa.
Kons.: Dipl.-Landwirt P. Rasmussen, Aabenraa.
Medl.: 8 lok. Foreninger med 751 Medl.

Kvægavlsforeninger.

Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger.

Korthorn (Sdj. Flled.):

Frmd.: Gdr. Mads Gram, Københoved.
Kons.: Landbrkand. Jørg. Frank, Hammelev.
20 Kvægavls- og Tyreholdsforeninger med 430 Medl.
og 22 Tyre og 63 Kontrolfor. med 1654 Medl. og 25,714 Køer.

Korthorn (Vestsl. Flled.):

Frmd.: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær.

Rødt dansk Malkekvg:

Frmd.: Gdr. J. Skov, Himmærk.
Kons.: Landbrkand. Th. Thomsen, Ullerup.
11 Opdrætterfor. med 236 Medl., 14 Kvægavlsfor. med
241 Medl. og 17 Tyre samt 41 Kontrolfor. m. 934 Medl. og
14,202 Køer.

Hollandsk Malkekveg:

Frmd.: Gdr. H. S. Jensen, Tornumgaard pr. Lintrup.
Kons.: Landbrkand. Th. Thomsen, Ullerup.
37 Medl., 1198 Køer.

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation

Kontor: St. Torv 7, Aarhus.
Frmd.: Propr. S. Overgaard, Højbygaard. I Bestyrelsen: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl.

Smørnoteringen.

Københavns Smørnotering fastsættes hver Torsdag Kl. 1¼ af et af Grosserer Societetet nedsat 5 Mands Udvalg, Dir. O. E. Andersen, Frmd., Grosserer H. Noack, Dir. M. E. Dal, Grosserer P. M. Plum og Dir. Mungsfeldt, sammen med De danske Mejeriforeningers Smørnoteringsudvalg: Frmd. Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling, Gdr. R. Nielsen, Slæbækgaard, Propr. N. Nielsen, Duemosegaard, Mejeribest. Chr. Petersen, Ørbæk. Desuden deltager en Direktør for en af Smørekspportforeningerne.

De samv. jyske Mejeriforeninger.

Frmd.: Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling, Vejle. I Bestyrelsen: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl.

Sønderjydske Mejeriforening.

Frmd.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekr.: Statskons. J. Jensen, Aabenraa. Omfatter 133 Mejerier.

Andels-Mejerier i Nordslesvig.

I Haderslev Amt	48
I Aabenraa Amt	29
I Sønderborg Amt	26
I Tønder Amt	26

129

Smørekspportforeninger.

Sønderjydske Smørekspportfor., Vojens.

Frmd.: Rentier Jørgen Schmidt, Glasergaard pr. Bevtøft. Dir.: Sof. Thomsen, Haderslev. (34 Mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smørekspportfor., Sønderborg.

Frmd.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Dir.: S. Røygaard Petersen, Sønderborg. (45 Mejerier).

Haderslev Smørekspportfor., Haderslev.

Frmd.: Gdr. Chr. Skytt, Maugstrup pr. Simmersted. Dir.: Konsul J. H. Dahl, Haderslev. (18 Mejerier).

8*

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 11, Odense.
Frmd.: Mejeribestyrer Justesen, Brørup. I Bestyrelsen: Mejeribest. P. Bernsen, Gramgaard.
Aabenraa Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. P. Hansen, Felsted.
Haderslev Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Mathiesen, Styding.
Sønderborg Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. T. F. Hansen, Dybbøl.
Tønder Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Lorenzen, Bredebro.

De samv. jyske Hesteavlforeninger.

Kontor: Ryesgade 9, Aarhus.
Frmd.: Propr. S. Pedersen, Egegaard pr. Randers. I Best.: Gdr. N. Skrumsager, Visby Hedegaard.

De samv. danske Andels-Svineslagterier.

Kontor: Akselborg, København V.
(Omfatter 61 Andelsslagterier).
Frmd.: Godsejer Theilmann, Bjergbygaard. I Best.: Gdr. C. Petersen, Palæet, Graasten. Sekr.: C. Trautmann.

Danske Andelsslagteriernes Svinenotering.

Udv. for Landsnoteringen: Dir. Hohwy, Odense, Dir. Sieck, Frederikssund, Dir. Madsen, Horsens, Dir. Emborg, Esbjerg.

Noteringsudv. for Jylland: Propr. Haue, Vissingsminde, Dir. Emborg, Esbjerg, Gdr. C. Madsen, Klim, Dir. A. Madsen, Horsens, Dir. Rasch, Hadsten.

Andels Slagterier i Nordslesvig.

Aabenraa: Dir. Johansen
Graasten: » Skensved
Sønderborg: » Whitt
Rødding: » Rübner Petersen
Vojens: » Møssing Jensen.

Privat-Slagterier:

Haderslev: Dir. Koopmann
Bylderup: » Thorsen Nørgaard
Skærbæk: » Thorsen Nørgaard.

Avlscentre for Svin.

Yorkshire:

- Grd. C. Petersen, Skodborg
» H. C. Hansens Enke, Gaasbjerg, Broager.
» H. B. Jepsen, Tinglev.

Landsvin.

- Grd. Alex Smidt, Søbækled.
» Johs. Schlosser, Aarlund, pr. Lintrup.
» Nis Gammelgaard, Dover pr. Lintrup.
» L. Christensen, Agerskov.
» F. Nielsen, Stenderup.
Forp. Thøge Schmidt, Rødekro.
Grd. H. C. Hansen, Jestrup, Tandslet.
» P. Clausen, Lundsgaardsmark, V. Sottrup.
» Jens Nissen, Nordborg.
» Claudi Clausen, Hovslund.
» Husm. Peder Nissen, Fiskbæk, Graasten.

Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre.

Formand for 9. Distrikt de sønderjydske Landsdele:
Grd. H. Schmidt, Kollund.

De samv. danske Husmandstforeninger.

Kontor: Studiestræde 38, København K.
Forretningsudvalgets Formand: J. Holdgaard, Ikast;
Næstformand: N. P. Andreasen, Forsinge; Medl. af Udv.:
Husmd. Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager.

De samv. jyske Husmandstforeninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.
Frmnd.: Husejer J. Holdgaard, Ikast. I Best. Husmd.
Jørgen Petersen, Avnbøl.

Husmandstforeninger.

De samv. sønderjydske Husmandstforeninger.

Frmnd: Husmd. Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager.
Sekr.: H. C. Hansen, Haderslev.
Kons.: Lndbrkand. P. Pedersen, Ris pr. Rødekro.
53 For. m. 3099 Medl.

Sønderborg Amts Husmandstforening og Kredstforeningen Sønderjyden.

Fmd.: Husmd. C. Becker, Asserballe.
25 For. m. 1293 Medl.

Kommissioner ang. Jordlodder til Husmandstbrug.

Formænd: Haderslev Amt: Grd. Jørg. Petersen, Sommersted;
Aabenraa Amt: Grd. Jacob Michelsen, Kolstrup;
Sønderborg Amt: Husm. C. Becker, Asserballe; Tønder Amt:
Grd. Mads Warming, Raahede.

Statsfrøkontrollen.

Fjords Allé 15, København V.
Direktør: K. Dorph-Petersen.
Formand: Forpagter Chr. Sonne.
Medl. af Komitéen: Dir. J. Gjelstrup, Aabenraa.

Smaaskovforeningen

for Aabenraa og Sønderborg Amter. Frmd.: Gdr. Jac. Michelsen, Kolstrup pr. Aabenraa.

Sydøstjydske Smaaskovforening: Frmd.: Gdr. A. Kruhöffer, Hoptrup Hovgaard.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.
Frmd.: Hofjægermester Lüttichau, Tjele.

Grundforbedringsvirksomheder.

Mose- og Engafdeling.

Distriktskontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

» i Tønder: Best. J. P. Knudsen.

» i Aabenraa: Best. N. Klintø.

Den tekniske Afdeling.

Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. A. Jacobsen.

Handelsorganisationerne.

Grosserersocietetet: Frmd.: Grosserer Ernst Meyer.
Provinshandelskamret: Frmd.: Købmd. Axel B. Lange.

Medlem: Borgmester Fink, Aabenraa.

Centralforeningen for Jydske Handelsstandsforeninger:

Frmd.: Grosserer Otto Kragh, Randers.

Næstfrmd.: Borgmester Holger Fink, Aabenraa.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i
Haderslev, Frmd.: Købmand Oluf Thielst.

Aabenraa » : Borgmester Fink.

Sønderborg » : Købmand J. H. Koch.

Tønder » : Købmand A. Müller.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Frmd.: Købmand J. H. Schjær, København.

Med 142 Afdelinger, fordelt i 4 Centralorganisationer.

Centralorg. for Jylland, Frmd.: Købmand L. Nielsen,
Hovedgaard.

Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger:

Frmd.: Købmand P. Ludvigsen, Haderslev.

Haderslev og Omegn: Frmd.: Købmand P. Ludvigsen.

Rødning og Omegn: Frmd.: Købmand M. Christensen,
 Brendstrup.
 Toftlund og Omegn: Frmd.: Købmand Andr. Petersen,
 Rangstrup.
 Aabenraa og Omegn: Frmd.: Købmand Th. Lorenzen,
 Lundtoft.
 Graasten og Omegn: Frmd.: Købmand Chr. Blomgreen,
 Egersund.
 Tønder Amt: Frmd. Købmand J. S. Brodersen, Bre-
 debro.
 Tønder Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand E.
 Klyver, Tønder.
 Sønderborg Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand
 Chr. Matsen, Sønderborg.
 Sønderborg Amt: Frmd.: Købmand H. Bech, V. Sottrup.

Haandværk og Industri.

Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri.

Kontor: Vesterboulevard 18, København.
 Frmd.: Oldermænd Claus J. Olsen. I Bestyrelsen:
 Smedemester Fr. Wilkens, Bovlund, og Fabrikant Georg
 Nielsen, Sønderborg.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland.

Formand:

Aabenraa	Farverm. Th. Jacobsen;
Agerskov	Andreas Lassen;
Augustenborg	Bygmester Chr. Jacobsen;
Brede Sogn	Blikkenslager N. Jepsen;
Broager Sogn	Tømrerm. Fr. Fohlmann;
Christiansfeld	Malerm. Joh. Madsen;
Graasten	Bagerm. W. Kammeyer;
Haderslev	Glarmester H. Olling;
Hørup	Malerm. Lindschau, Majbøl;
Jels	Smedem. Hans E. Hansen;
Kliplev, Kværns og Holebøl Sogne	Smedem. Nehr Korn, Tørsbøl;
Løgumkloster	Vognfabr. Anton Madsen;
Møgeltonder	Markus Vilhelmsen;
Notmark	Malerm. N. Hansen Lorentzen;
Nordborg	Sadelm. H. A. Voigt;
Oksbøl	P. B. Jensen;
Rødning	Snedkerm. S. A. Sørensen;
Skodborg	Tømrerm. H. Højberg;
Skærbæk	Slagterm. A. Schmidt;
Sommersted	Entreprenør H. Skytt;
Sottrup	Skræderm. C. Detlefsen;
Svenstrup	Maskinbygger Holg. Jensen;
Sønderborg	Malerm. J. Jacobsen;

Tandslet
Tinglev (Hdl. og Hdv.)
Tinglev (Hdv. og Ind.)
Toftlund
Tønder
Ulkebøl
Ullerup
Varnæs
Øsby

Formand:
Chr. Nielsen,
Nis Nissen;
Smed P. Schaumann;
Sadelmagerm. Godske Hansen;
Smedem. Andr. Dideriksen;
Blikkenslager Jørgen Iversen;
Smedem. Jørg. Rasmussen;
Maskinbygger P. Jørgensen;
Bagerm. Martin Bondesen.

Særlige sønderjydske faglige Mesterforeninger.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Aabenraa Amt: Frmd.: Murermester A. Jørgensen, Bolderslev.
Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Haderslev Vesteramt: Frmd.: H. Teilmann, Gramby.
Karetmagerforeningen i Aabenraa Amt: Frmd.: J. Børnsen, Aabenraa.
Skorstensfejerlauget, Sønderj. Afdeling: Frmd.: A. M. Jensen, Haderslev.
Haderslev Østeramts Smede- og Klejnsmedelaug: Formand: H. Reese, Bramdrup pr. Haderslev.
Sønderjydske Forening for Grov- og Klejnsmede og Maskinbyggere: Frmd.: A. Dideriksen, Tønder

Kreditinstitutioner.

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.
Direktionen: P. A. Callø, H. Hansen, Orla Buhl.
Repræsentantskabet: J. H. Schmidt, P. J. Refshauge, P. K. Petersen, M. Refslund Poulsen, Olaf Fink, Chr. Petersen, Palæet, H. Sander Larsen, Nis Nissen, Viiby, Jørgen From, Iver Scherrebeck, J. H. Østergaard, Jacob Michelsen, Chr. Ernst Christensen, Hans Beyer, Købmand A. Hundevadt, Haderslev, Borgmester H. Fink, Aabenraa; Købmand Math. Koch, Sønderborg, Bankdirektør A. Andresen, Tønder.

Vest- og sønderjydske Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.
Dir.: Chr. Troensegaard.
Repræsentant for Sønderjylland: N. J. Gotthardsen.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Tønder. Dir.: M. Hammerich.

Sønderjyllands Laanekasse.

Frmd.: Generaldir. Mich. Kofoed.

I Bestyrelsen for Haderslev Østeramt: Gdr. J. H. Schmidt, Frmd., P. J. Refshauge, Dir. Callø.

I Bestyrelsen for Haderslev Vesteramt: Gdr. M. Refslund Poulsen, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Dir. Hammerich.

I Bestyrelsen for Aabenraa Amt: Borgmester H. Fink, Frmd., Amtmand Kr. R. Thomsen, Gdr. Kr. Philipsen.

I Bestyrelsen for Sønderborg Amt: Folketingsmand J. P. Nielsen, Frmd., Gdr. Chr. E. Christensen, Gdr. Tøge Tychsen.

I Bestyrelsen for Tønder Amt: Gdr. H. Jepsen Christensen, Bagermester Thorv. Petersen, Gdr. Karl Posselt.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.

Best.: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Gdr. Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro.

Jordfordelingskommissionen.

Kontor: Tønder.

Landstingsmand Mads Jensen, Aale, Frmd., M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Jørg. Tinglef, Lund, Sekr.: Dir. M. Hammerich.

Fortegnelse

over

Efter-, Høj-, Landbrugs-, Havebrugs og Husholdningsskoler i Danmark.

(Efter Undervisningsministeriets officielle Fortegnelse.)

A. Folkehøjskoler.

I K ø b e n h a v n :

Borups Højskole, Forst. Johan Borup.

I K ø b e n h a v n s A m t :

Grundtvigs Højskole i Lyngby, Fst. Ernst Borup, Lyngby,
Roskilde Højskole, (soc.) Forst. Hjalmar Gammelgaard,
Roskilde.

I F r e d e r i k s b o r g A m t :

»Købmandshvile« v. Hørsholm, Fst. H. Brøndsted, Hørsholm.
Frederiksborg Højskole, Forst. Frederik L. Begtrup, Hil-
lerød.

Hillerød Højskole (Luth. Miss.), Forst. Fr. Larsen.
Helsingør, Intern. Højskole, Forst. P. Mannicke.

I H o l b æ k A m t :

Faarevejle Højskole (I. M.)*, Fst. C. M. Julin. (Landbr. og
Husholdn. Afd.).

Vallekilde Folkehøjskole, Forst. Uffe Grosen, Vallekilde.

Ubberup Højskole, Forst. J. Jepsen, Vørslev.

Baptisternes Højskole, Tølløse, Forst. Henry Gjerrild.

I S o r ø A m t :

Antvorskov Højskole, Forst. Frederik Nørgaard, Slagelse.
Haslev Højskole (I. M.), Forst. P. C. Davidsen, Haslev, og
H. Thorlø (Landbrugsafdeling).

Haslev udv. Højskole, Forst. Einer Pagh Petersen, Haslev

I P r æ s t ø A m t :

Brøderup Højskole, Forst. Jens Marinus Jensen, Tapper-
nøje St.

Rødkilde Højskole, Forst. Vagn Møller, Stege. (Hdvaft.)
Stevns Højskole, Forst. Marius C. Skar, Storehedinge.

P a a B o r n h o l m :

Bornholms Højskole, Forst. Frode Aagaard, Aakirkeby.

*) I. M.: Indre Mission.

I O d e n s e A m t :

Kerteminde Højskole, Forst. Ejnar Skovrup, Kerteminde.
Særslev Højskole, Forst. Magne Kjærgaard, Jullerup St.
(Hush. og Haandv.)

Tommerup Højskole (I. M.), Forst. P. Sandbæk, Knarreborg
(Ldbafd.).

Vesterdal Højskole, Fst. C. Gaarde, Nr. Aaby (Kontrolkurs.).
Kjæng Højskole, Fst. Olaf Skov, Glamsbjerg, (Hdvafd.)

I S v e n d b o r g A m t :

Ollerup Højskole, Forst. L. Bækhoj, Ollerup (Haandv. og
Gymnastikafd.).

Ollerup Gymnastikhøjskole, Forst. Niels Bukh, Ollerup.
Ryslinge Højskole, Forst. G. Damgaard Nielsen, Ryslinge.

I M a r i b o A m t :

Nr. Ørslev Højskole, Forst. Kr. Gregersen, Nykøbing F.,
(Haandvafd.)

Lollands Højskole, Forst. Arth. Petersen, Søllested.

I A a l b o r g A m t :

Bælum Højskole, Forst. Valdemar Rasmussen, Bælum.

Støvring Højskole, Forst. Jens Frederiksen, Støvring.

Aaby Højskole, Fst. P. C. Paulsen, Aabybro.

I H j ø r r i n g A m t :

Vraa Højskole, Forst. Jens Bertelsen, Vraa. (Delingsfører-
udv.-Hush.)

Try Højskole, Fst. Frode Fogt, Dronninglund (Hushafd.).

Horne Højskole, (I. M.), Fst. J. Blomberg, Hjerring (Hush.)

I T h i s t e d A m t :

Galtrup Højskole, Forst. Agnus Sørensen, Erslev (Hdvafd.).

I V i b o r g A m t :

Skals Højskole, Forst. F. Elle Jensen, Skals (Hdvafd.)

Krabbesholm Højskole, Fst. Anders Vedel, Skive (Hdvafd.).

I A a r h u s A m t :

Indre Missions Diakonhøjskole, Forst. Læge Johs. Hoff,
Aarhus.

Vestbirk Højskole, Fst. Kr. Nørgaard, Vestbirk (Hndvafd.)

Klænk Højskole, Forst. N. K. Nielsen, Galten St.

Ry Højskole, Forst. Johs. Terkelsen, Ry (Haandvafd.).

Odder Højskole, Forst. Elisius Johnsen, Odder.

Ask Højskole, Forst. Harald Petersen, Malling
(Haandvafd.).

Testrup Højskole, Forst. Maren Grosen, Maarslet.

I R a n d e r s A m t :

Hadsten Højskole, Forst. Aage Jensen, Hadsten (Hdvafd.).

Rønde Højskole (I. M.), Forst. Ingemann Herskind, Rønde

Voldby Højskole, Forst. O. Stevns, Voldby.

Djurslands Højskole, Forst. Th. Laursen, Trustrup.

I Ribe Amt:

Askov Højskole, Forst. J. Th. Arnfred, Vejen.
Esbjerg Arbejder-Højskole (soc.), Forst. Poul Hansen, Esbjerg (Haandv.- og Hushafd.)

I Ringkøbing Amt:

Nørre Nissum Højskole (I. M.), Fst. Laurits Kaag-Lømvig.

I Vejle Amt:

Børkop Højskole (I. M.), Fst. A. S. Dam, Børkop (Ldbrafd.).
Vinding Højskole, Forst. Sigfred Munch, Vejle (Hdvafd.).
Uldum Højskole, Forst. Svenning Petersen, Uldum.
Snoghøj Højskole, Forst. Jørgine Abildgaard og Anna Krogh (Gymnast.)

I Haderslev Amt:

Rødding Højskole, Fst. Hans Lund, Rødding, (Gymnastafd.).
Hoptrup Højskole (I. M.), Forst. H. Kildeby, Hoptrup (Ldb.-Husholdnaafd.)

I Aabenraa Amt:

Rønshoved Højskole, Forst. Aage Møller, Ringenæs.

I Sønderborg Amt:

Danebod Højskole, Fst. Frede Terkelsen, Fynshav (Hdvafd.)

I Færø Amt:

Færøernes Højskole, Forst. Simun av Skardi.

B. Landbrugsskoler.

(Derunder Havebrugs- og Husmandsskoler.)

I Københavns Amt:

Vilvorde Havebrugsskole, Fst. Vald. Jensen, Charlottenlund.
Lyngby Landboskole, Forst. J. P. Petersen, Lyngby.
Tune Landboskole, Forst. N. Bredkjær, Taastrup.

I Frederiksborg Amt:

Slangerup Landbrugsskole, Forst. Oluf Jensen, Slangerup.

I Holbæk Amt:

Vestsjællands Landbrugssk., Forst. V. A. Nielsen, Høng.
Høng Husmandsskole, Forst. Tormod Jørgensen, Høng, (Hushafd.)

I Sorø Amt:

Kærehave Landbrugsskole, Forst. Johs. Jensen, (Hushafd.) Ringsted.

Haslev Landbrugsskole (I. M.), Forst. J. K. Jensen, Haslev.

I Præstø Amt:

Sydsjællands Landbrugssk., Forst. Kristensen, Lundby.

I Odense Amt:

Dalum Landbrugsskole, Fst. Joh. Petersen-Dalum, Hjallesø.

Fyns Stifts Husmandsskole i Odense, Forst. Jakob E Lange, Odense, (Hushafd.)

I Svendborg Amt:

Skaarup Landbrgsk., Forst. C. Clausen, Skaarup, (Hushafd.)
Korinth Landbrgsk., Forst. Th. Rosenstand, Korinth (Hushafd.)

I Aalborg Amt:

Store Restrup Husmandsskole, Forst. K. Balle, Sønderholm, (Hushafd.)

I Viborg Amt:

Asmildkloster Landbrugsskole, Forst. H. Hauch, Viborg.

I Aarhus Amt:

Malling Landbrugsskole, Forst. Niels Jørgensen, Malling
Beder Havebrugsskole, Forst. N. Klougart, Beder.
Vejlby Landbrgsk., Forst. Axel Møller, Vejlb., (Hushafd.)

I Ribe Amt:

Ladelund Landbrugsskole og Mælkeriskole, Forst. J. C. Overgaard, pr. Brørup. (Kontrolkursus).

I Ringkøbing Amt:

Borris Landbrugsskole, Forst. H. K. Rosager, Borris.

I Aabenraa Amt:

Graasten Landbrugsskole, Forst. H. Hansen og H. Hansen, Aabenraa. (Kontrolass.-Beslagsmede).

C. Efterskoler.

Aaby Efterskole, Forst. P. C. Poulsen, Aabybro St.
Askov Ungdomsskole, Forst. Anders Nielsen, Vejen.
Bramminge Efterskole, Forst. K. Damm, Bramminge St.
Bagterp Efterskole, Forst. Andreas Nielsen, pr. Hjørring.
Beder Ungdomsskole, Forst. Niels Klougart, Beder.
Dalby Efterskole, Forst. Kristian Østergaard, Dalby St.
Egaa Efterskole, Forst. Ejner Pedersen, Egaa ved Aarhus.
Elbæk Efterskole, Forst. Kristjan Jensen, Søvind St.
Eriksminde Efterskole, Forst. Karl Kirk, Boulstrup St.
Faarevejle Efterskole, Forst. Math. Knudsen, Faarevejle St.
Flemming Efterskole, Forst. Sigurd Højberg, Flemming St.
Glamsbjerg Efterskole, Forst. P. J. Skriver, Glamsbjerg.
Galtrup Fortsættelsesskole, Forst. Agnus Sørensen, pr. Erslev.
Grindsted Efterskole, Forst. Anton Pedersen.
Hadsten Efterskole, Forst. P. Lauritsen, Hadsten.
Havbro Efterskole, Forst. Holger Bidstrup.
Hølsted Efterskole, Forst. V. Stenkilde, Hølsted St.
Hjemly Efterskole, Forst. Aksel Appel, Højrup St.
Hoptrup Efterskole, Forst. P. H. Lauritsen og K. Kildeby, Hoptrup.

Klank Efterskole, Forst. N. K. Nielsen, Galten St.
 Kolt Efterskole, Forst. Bertelsen, pr. Hasselager.
 Kirkebakken Efterskole, Forst. A. Petersen, Odder.
 Levring Efterskole, Forst. J. Rasmussen, Kellerup.
 Løkken Efterskole, Forst. Carl Wollenberg, Løkken.
 Nordborg Slots Efterskole, Forst. Overgaard, Nordborg.
 Nr. Søby Efterskole, Forst. Karl Fausing, Allersted St.
 Nr. Aaby Efterskole, Forst. Olaf Nielsen, Nr. Aaby.
 Ousted Efterskole, Forst. Kristian Hansen, Ousted pr. Lejre.
 Rens Efterskole, Forst. Randsløv Jensen, St. Jyndeved.
 Ringe Efterskole, Forst. P. Birkelund, Ringe.
 Salling Ungdomsskole, Forst. Sørine og Anton Thyregaard
 Jebjerg St.
 Skanderup Efterskole, Forst. Palle Kirk, Lunderskov St.
 Skelund Efterskole, Forst. S. og Th. Havemose, Skelund.
 Skibelund Efterskole, Forst. Kr. la Cour Pedersen, Vejen St.
 Sorø Ungdomsskole, Forst. M. J. Fjeldbo, Sorø.
 Staby Efterskole, Forst. Jens Kjær, pr. Ulfborg.
 Stevns Efterskole, Forst. Marius C. Skar, Store Hedinge.
 Ubby Fortsættelsesskole, Forst. Jens Nylev, Ubby pr. Jerslev.
 Vestbirk Efterskole, Forst. Ross-Petersen, Vestbirk St.
 V. Vedsted Efterskole, Forst. Olav Kjems, Ribe.
 Vester Hæsing Efterskole, Forst. Th. Olsen, Vester
 Hæsinge.
 Vesterlund Efterskole, Forst. Vilh. Grell, Thyregod St.
 Vindehelsing Efterskole, Forst. Rasmus J. Rasmussen,
 Gørlev St.
 Vejstrup Efterskole, Forst. P. Buch, Vejstrup.
 Vrigsted Efterskole, Forst. Mouritsen, Vrigsted.
 Ølgod Efterskole, Forst. P. Hansen, Ølgod.
 De eksamensfrie Fortsættelsesklasser i N. Zahles Skole,
 København. Frk. M. Steinthal.

D. Husholdningsskoler.

Den Suhrske Husmoderskole, København, Forstanderinde:
 Frøken Agnes Elgstrøm.
 Birgitte Berg Nielsens Husholdningsskole, København,
 Forstanderinde: Fru Birgitte Berg Nielsen.
 Fagskolen for Husholdning, København, Forstanderinde:
 Frøken Martha Sahl.
 Vældegaard Husmoderskole, Gentofte, Forstanderinde: Fru
 Helene Hjul.
 Holte Husholdningsskole, Holte, Forstanderinde: Fru Jutta
 Wiberg-Bille.
 Haraldsborg Husholdningsskole, Roskilde, Forstanderinde:
 Fru A. Bransager-Nielsen.
 Holbæk Husholdningsskole, Holbæk, Forstanderinde: Frø-
 ken Dagny Margrethe Pedersen.
 Husholdningsskolen »Ankerhus« pr. Sorø, Forstanderinde:
 Fru Magdalene Lauridsen.

Sorø Husholdningsskole, Sorø, Forstanderinde: Frøken E. Vestergaard.
Vordingborg Husholdningsskole, Vordingborg, Forstanderinde: Frøken Valborg Olsen.
Nysted Husholdningsskole, Nysted, Forstanderinde: Frøken Kathrine Jespersen.
Hadsten Husholdningsskole, Hadsten, Forstanderinde: Frøken Margrete Pedersen.
Silkeborg Husholdningsskole, Silkeborg, Forstanderinde: Frøken Synnøve Lund.
Ry Husholdningsskole, Ry, Forst.: Fru Elise Skafte.
Aarhusegnens Husholdningsskole, Riis Skov, Forstander: Axel Møller.
Borrehus Husholdningsskole pr. Kolding, Forstanderinde: Frøken Kirsten Simonsen.
Graasten Husholdningsskole, Graasten, Forstanderinde: Frøken Marie Ehrenreich.
Als Husholdningsskole pr. Sønderborg, Forstanderinde: Frøken Johanne Hansen.

Ministeriet.

(Udnævnt 29. April 1929.)

Statsminister og Min. for Søfart og Fiskeri Th. Stauning.
Udenrigsminister Dr. phil. P. Munch.
Forsvarsminister L. Rasmussen.
Justitsminister C. Th. Zahle.
Finansminister C. V. Bramsnæs.
Kirkeminister N. P. L. Dahl.
Undervisningsminister F. G. Borgbjerg.
Indenrigsminister Bertel Dahlgaard.
Socialminister K. K. Steincke.
Landbrugsminister K. M. Bording.
Handelsminister C. N. Hauge.
Minister for offentlige Arbejder J. F. N. Friis-Skotte.

Rigsdagen.

Folketinget. (Efter Valget 24. April 1929.)

Socialdemokrater	61	Mandater (før 53)
Venstre	44	» (» 47)
Konservative Folkeparti	24	» (» 30)
Radikale Venstre	16	» (» 16)
Retspartiet	3	» (» 2)
Slesvigske Parti	1	» (» 1)
	149	(149)

Sønderjylland:

Venstre (21.225 St.): Madsen Mygdal (9.899 St.), Chr. E. Christensen (5.751 St.), C. O. Pedersen (4.220 St.).

Socialdem. (20.412 St.): J. P. Nielsen (8.071 St.), P. Mortensen (3.588 St.), H. J. Hinrichsen (2.935 St.).

Konservative (11.116 St.): Holger Andersen (6.144 St.), (Suppleanten, Johan Nissen, indtraadt i Tinget).

Slesv. Parti (9.787 St.): J. Schmidt (3.855 St.)

Retsstatspartiet (1850 St.): Hans Hansen (954 St.).

Landstinget. (Efter Valget 13. Septbr. 1932.)

Venstre	28	Mandater (før 28)
Socialdemokrater	27	» (» 27)
Konservative Folkeparti	13	» (» 12)
Radikale Venstre	7	» (» 8)
Løsgænger	1	» (» 1)
	76	(76)

Sønderjylland.

Venstre: H. Jepsen Christensen, Jens Høyer.

Konservative: M. Schaumann.

Socialdem.: Jørgen Møller.

Rad. Venstre: H. M. Lausten.

Alfabetisk Markedstortegnelse for 1933.

(Sluttet 25. Maj 1932. Om eventuelle Forandringer vil der senere ske Bekendtgørelse i forskellige Dagblade.)

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm.

- Fakse**, 28. Marts og 31. Okt. Kreaturer.
- Frederikssund**, Torvedag hver Mandag og Torsdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 26. April Heste; 3. Nov. (Efteraarsmarked) og 20. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Frederiksværk**, første Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Haslev**, 2. Marts Heste og Kreaturer, særlig Heste; 11. Maj, 15. Sept. og 6. Nov. Kreaturer.
- Helsingør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 22. Febr., 24. April, 17. Juli og 20. Okt. Kreaturer.
- Hillerød**, Torvedag hver Mandag og Torsdag; hver Lørdag fra 1. Maj til 31. Okt. Torvedag med Haveprodukter. Første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 2. Maj (Foraarsmarked) Heste og Kreaturer; 2. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Holbæk**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 15. Febr. Heste; 8. og 22. Marts, 12. April, 21. Juni (Sommermarked) og 18. Okt. Heste og Kreaturer; 22. Nov. (Efteraarsmarked) Kreaturer.
- Horsholm**, 18. April og 27. Okt. Heste og Kreaturer.
- Hørve**, 2. Maj og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
- Jyderup**, 3. April og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
- Kalundborg**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 13. Febr. 22. Marts, 8. Maj (Foraarsmarked), 19. Juli (Sommermarked), 19. Sept. og 2. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Korsør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 17. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.
- København**, Torvedage Tirsdag Kalve og Lam, Onsdag (Eksportmarked) Slagtekvæg, alle Hverdage Levekvæg og Grise, anden og fjerde Torsdag i hver Maaned Heste.
- Køge**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 4. Jan., 1. Febr., 8. og 22. Marts, 12. April, 19. Maj (Foraarsmarked), 7. Juni, 2. Juli, 6. og 19. Sept., 4. og 25. Okt. (Efteraarsmarked), 6. og 13. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Mørkøv**, 24. April og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
- Nykebing**, 20. Febr. Heste; 24. April Kreaturer; 12. Juni (Sommermarked) og 25. Sept. (Høstmarked) Heste og Kreaturer; 18. December Heste.
- Næstved**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver 1. og 3. Lørdag Marked med Lødekøer og Levekvæg. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. Tredie Tirsdag samt første Lørdag i hver Maaned Marked med Heste; 16. Maj (Foraarsmarked), 18. Juli (Sommermarked), 19. Sept. (Høstmarked), 21. Nov. (Efteraarsmarked).

- Præste**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, anden Mandag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Ringsted**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Heste; 28. Marts (Foraarsmarked), 13. Juni (Sommermarked), 26. Sept. (Høstmarked), 14. Nov. (Efteraarsmarked) og 12. Dec. (Julemarked).
- Roskilde**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Mandag paa Nytorv Torvedag for Handel med Smaagrise. 2. Jan., 6. Febr., 6. og 13. Marts, 7. April, 2. Maj (Foraarsmarked), 12. Juni, 3. Juli, 7. Aug., 4. og 18. Sept. (Pæremarked), 6. Nov. (Efteraarsmarked) og 4. Dec. Heste og Kreaturer.
- Skelskør**, Torvedag hver Fredag. 3. Marts, 5. Maj, 1. Sept. og 3. Nov. Heste og Kreaturer.
- Slagelse**, 1. og 3. Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 2. Maj (Foraarsmarked), 4. og 5. Juli (Sommermarked), 1. Sept. (Høstmarked) samt 7. og 8. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Sorø**, 10. og 24. Marts, 21. April, 15. Maj, 23. Juni (Sommermarked), 20. Sept. Høstmrked), 13. Okt., 10. Nov. og 8. Dec. Heste og Kreaturer.
- Stegø**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 13. Marts, 28. og 29. Sept. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Storehedinge**, 7. og 21. Marts, 4. April, 16. Maj (Foraarsmarked) og 20. Okt. (Efteraarsmarked), Heste og Kreaturer.
- Tranebjerg paa Samsø**, 30. Marts og 5. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vordingborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Første Fredag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Lolland og Falster.

- Maribo**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 23. Febr., 14. og 28. Marts, 8. Juni (Sommermarked) og 19. Sept. Heste og Kreaturer.
- Nakskov**, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 16. Febr., 2. og 16. Marts, 3. og 24. Okt. samt 14. Nov. Heste og Kreaturer.
- Nykøbing**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 24. Febr. Heste; 26. April, 19. Juli (Sommermarked), 4. Okt. og 8. Nov. Heste og Kreaturer.

Fyn, Langeland og Ærø.

Odense Amt.

- Aarup**, 17. Jan., 14. Marts, 10. Maj, 12. Sept. og 8. Nov. Heste og Kreaturer.
- Assens**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, første Lørdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 14. og 25. Febr., 21. Marts, 23. Juni, 20. Sept. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.
- Bogense**, Torvedag hver Torsdag, første Torsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 31. Jan. Heste; 23. Febr.,

7. Marts og 9. Maj Heste og Kreaturer; 6. Juli Heste; 26. Sept., 7. Nov. og 19. Dec. Heste og Kreaturer.
- Kerteminde**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 17. Febr., 4. Marts, 6. Juni, 14. Okt. og 22. Nov. Heste og Kreaturer.
- Middelfart**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 1. og 24. Febr., 18. Marts, 5. April, 12. Juli, 21. Sept. og 2. Nov. Heste og Kreaturer.
- Nørre Aaby**, 18. Maj og 30. Sept. Heste og Kreaturer.
- Odense**, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag (eller, hvis Helligdag, den paafølgende Tirsdag) Eksportmarked med Heste og Kreaturer. 11. Juli (St. Knud) Heste.

Svendborg Amt.

- Faaborg**, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Aug., med lev. Kreaturer. 26. Jan. Heste; 21. Febr., 9. Marts, 15. Juni, 3. Okt. og 4. Nov. Heste og Kreaturer.
- Marstal**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 26. Maj og 29. Sept. Heste og Kreaturer.
- Nyborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Lørdag med lev. Kreaturer. 22. Febr. og 10. Marts Heste og Kreaturer; 5. Juli Heste; 13. Okt. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ringe**, 17. Marts, 3. Juni, 7. Okt. og 9. Nov. Heste og Kreaturer.
- Rudkøbing**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 16. Marts, 16. Juni og 11. Nov. Heste og Kreaturer.
- Svendborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Onsdag Eksportmarked med lev. Kreaturer. 11. Jan., 15. Febr., 1. og 15. Marts, 17. Maj, 20. Juli, 11. Okt., 3. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ærøskøbing**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 3. Marts, 18. Juli og 5. Okt. Heste og Kreaturer.

Jylland.

Hjørring Amt.

- Brønderslev**, hver Mandag, hele Aaret Marked med Kreaturer; anden Mandag i hver Maaned (i Marts og Sept. den første Mandag) Heste.
- Frederikshavn**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Okt. til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 14. Jan., 6. April, 23. Sept. og 12. Oktober Heste og Kreaturer.
- Hjallerup**, første Mandag hver Maaned Kreaturer; fjerde Torsdag hver Maaned samt de to første samlede Søgnedage i Juni Heste og Kreaturer.
- Hjørring**, Torvedag hver Onsdag. Hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer; 18. Jan. Heste; 4. Marts og 1. April Heste og Kreaturer; 29. Maj og 21. Juni Heste; 23. Sept. og 21. Okt. Heste og Kreaturer.

Sindal, hver Mandag Marked med Kreaturer. 20. Febr., 17. Marts, 1. Maj, 24. Juli, 22. Sept., 20. Okt. og 5. Dec. Heste og Kreaturer.

Sæby, Torvedag hver Lørdag, 5. April, 18. Sept. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Vraa Station, 24. April og 15. Sept. Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

Aalborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 20. Jan. og 17. Febr. Heste; 7. Marts og 13. Dec. Heste og Kreaturer.

Aars, 6. Febr., 13. Marts, 10. April, 27. Maj, 14. Aug., 4. og 27. Sept., 3. Nov. og 11. Dec. Heste og Kreaturer.

Løgstør, Torvedag hver Lørdag; sidste Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 8. April, 19. Juli, 16. Sept., 16. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.

Nibe, Torvedag hver Mandag og Fredag, anden og tredje Mandag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 23. Jan., 13. Marts, 8. Maj, 19. Juni, 11. Sept., 6. Okt. og 6. Nov. Heste og Kreaturer.

Nørre Sundby, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Tirsdag fra Okt. til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 19. Jan. Heste og Kreaturer; 16. Febr. Heste; 13. Marts, 22. April og 6. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted Amt.

Fjerritslev, 14. Jan., 11. Febr., 5. April, 17. Juni, 8. Sept., 14. Okt., 11. Nov. og 9. Dec. Heste og Kreaturer.

Nykebing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver anden Lørdag mellem Mikkelsdag og Jul med lev. Kreaturer. 6. Jan., 15. Febr., 14. Marts og 10. April Heste og Kreaturer; 7. Juni Heste; 22. Juli, 23. Sept. og 13. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 7. Jan. Heste og Kreaturer; 21. Febr. Heste; 6. Marts, 12. April og 8. Maj Heste og Kreaturer; 6. Juni Heste og Uld; 3. Juli, 5. og 29. Sept., 11. Okt. Heste og Kreaturer.

Viborg Amt.

Bjerringbro Station, første Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Kellerup, 28. April, 26. Maj, 27. Sept. og 27. Okt. Heste og Kreaturer.

Langaa, 29. Marts, 3. Maj, 4. Sept. og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Skive, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 2. og 24. Jan., 28. Febr., 11. April og 11. Maj Heste og Kreaturer; 8. Juni Heste; 24. Juli, 9. Sept., 2. Okt. og 13. Nov. Heste og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Lørdag i hver Maaned og fra Mikkelsdag til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 3. Jan. Heste; 25. Jan., 17. Febr., 10. Marts, 18. og 29. April, 27. Maj, 24. Juni (Snapstings-

marked), 25. Juli, 26. Aug., 25. og 26. Sept. (Toftemarked), 21. Okt., 25. Nov. og 22. Dec. Heste og Kreaturer.

Randers Amt.

- Allingaebro**, 1. Febr., 24. Marts, 2. Maj, 7. Juni, 18. Juli, 30. Aug., 10. Okt. og 14. Dec. Heste og Kreaturer.
- Grenaa**, Torvedag hver Lørdag. 20. Jan., 3. Marts, 8. April, 27. Maj, 29. Juni, 19. Aug., 29. Sept., 7. Nov. og 5. Dec. Heste og Kreaturer.
- Hobro**, Torvedag hver Fredag. 13. Jan., 10. Febr., 9. Marts, 20. April, 19. Maj, 9. og 30. Juni, 11. Aug., 21. og 22. Sept., 20. Okt., 10. Nov. og 8. Dec. Heste og Kreaturer.
- Marlager**, Torvedag første og tredje Torsdag i hver Maaned med Kreaturer; første Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Randers**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. Lørdag med Levekvang. 7. Jan., 4. og 18. Febr., 4. og 18. Marts, 1. April, 26. Maj, 23. Juni, 29. Juli, 2. Sept., 7. Okt., 4. Nov. og 9. Dec. Heste; 19. og 20. Juni Uld; 8. Sept. og 15. Dec. Kreaturer.
- Æbeltoft**, 21. Jan., 9. Marts, 22. Juni og 21. Sept. Heste og Kreaturer.

Aarhus Amt.

- Aarhus**, Mandag Eksportmarked med Kreaturer paa Kvægtorvet. Lørdag alm. Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 6. og 30. Jan., 20. Febr., 6., 13. og 20. Marts Heste; 4. April, 8. Maj, 3. Juli, 17. Okt. og 16. Dec. Heste og Kreaturer.
- Bryrup**, 9. Maj og 19. Sept. Heste og Kreaturer.
- Brædstrup**, 30. Jan., 6. Maj, 22. Juli og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
- Hadsten**, tredje Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Horsens**, Torvedag hver Onsdag og hver Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med lev. Kreaturer. 9. Jan., 1. og 22. Febr. samt 8. Marts Heste, 15. og 22. Marts, 5. April, 1. Maj, 12. og 13. Juni, 2. Aug., 29. Sept., 25. Okt. Heste og Kreaturer; 23. Sept. Avlsdyr.
- Nørre Snede**, 21. April, 4. Juli og 1. Nov. Heste og Kreaturer.
- Odder**, 3. Jan., 7. Febr., 24. Marts, 28. April, 28. Juli, 15. Sept. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ry**, 19. April, 16. Maj, 7. Sept. og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
- Silkeborg**, Torvedag hver Lørdag. Første Onsdag i hver Maaned (undtagen August) Heste og Kreaturer.
- Skanderborg**, Torvedag hver Fredag, første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fasten og fra 1. Nov. til Jul med lev. Kreaturer; 7. og 31. Jan., 21. Febr. samt 7. Marts Heste; 14. og 21. Marts, 17. Maj, 10. Juni, 31. Juli, 12. Sept. og 24. Okt. Heste og Kreaturer.

Ringkøbing Amt.

- Herning**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag samt alle Markedsdage. 11. Jan., 3. Febr., 4. Marts, 11. April, 13. Maj, 23. Juni, 22. Juli, 1. Sept., 7. Okt., 3. Nov. og 13. Dec. Heste og Kreaturer.
- Holstebro**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet indtil Jul med Kreaturer. I Kreatureksportstaldene hver Mandag Kreaturer. 9. Jan. Heste og Kreaturer; 11. Febr. Heste; 15. Marts, 22. April, 6. Maj, 10. Juni, 26. Juli, 11. Sept., 5. Okt. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ikast**, 11. Maj og 20. Sept. Heste og Kreaturer.
- Lemvig**, Torvedag hver Lørdag. 27. Marts, 9. Juni, 28. Aug., 3. Okt. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ringkøbing**, Torvedag hver Lørdag. 31. Jan. Heste; 27. April, 27. Juli, 29. Aug. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skern**, 9. Febr., 13. Marts og 14. Nov. Heste og Kreaturer; 29. Juli Heste.
- Struer**, 5. Jan., 29. Marts, 14. Juli, 5. Sept. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Tarm**, 1. Maj, 13. Sept. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vemb**, 14. Marts og 9. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vinderup**, 7. Febr. 25. Marts, 2. Maj, 18. Juli, 3. Okt. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.

Vejle Amt.

- Brande**, 18. Febr., 3. April, 8. Maj, 28. Juli, 25. Sept. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Bredsten**, 8. Maj og 11. Sept. Heste og Kreaturer.
- Børkop**, 21. April, 14. Juli, 6. Okt. og 1. Dec. Heste og Kreaturer.
- Egtved**, 1. Maj og 5. Okt. Heste og Kreaturer.
- Fredericia**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 2. Marts, 3. Maj, 7. Juli og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Give**, 15. Febr., 14. Marts, 28. April, 3. Juli, 6. Sept., 26. Okt. og 21. Nov. Heste og Kreaturer.
- Hornslyd**, 24. April og 27. Sept. Heste og Kreaturer.
- Jellinge** 9. Maj og 26. Sept. Heste og Kreaturer.
- Kolding**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer, 11. Jan., 3. og 24. Febr., 10. Marts Heste; 17. og 24. Marts, 27. April, 6. Maj, 19. Juli, 10. Sept. og 13. Okt. Heste og Kreaturer.
- Sønder Omme**, 27. Marts, 11. Maj, 24. Juli og 23. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vejle**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Torsdag Eksportmarked med Kreaturer. 10. Jan., 2. og 23. Febr. og 9. Marts Heste; 16. og 23. Marts, 6. April, 2. Maj, 14. Juni, 30. Sept. og 27. Okt. Heste og Kreaturer.

Ribe Amt.

- Bramminge**, Torvedag om Tirsdagen. 27. Marts, 3. Maj, 31. Juli, 19. Sept. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

- Brørup**, 6. Marts 4. Maj, og 28. Sept. Heste og Kreaturer.
Bække, 10. Maj og 15. Sept. Heste og Kreaturer.
Esbjerg, Torvedag hver Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. 27. Jan., 28. April og 22. Sept. Heste og Kreaturer.
Foldingbro, 17. Maj og 30. Sept. Heste og Kreaturer.
Grindsted, 22. Marts, 5. Maj, 21. Juni, 7. Sept., 10. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.
Gørding, 29. April og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
Holsted, 6. Jan., 6. April, 28. Aug. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.
Lunderskov, 22. April og 21. Sept. Heste og Kreaturer.
Ribe, Torvedag hver Lørdag. 1. Febr., 4. Marts, 8. og 24. April, 2. og 15. Maj, 13. Juni, 1. Aug., 16. Sept., 10. og 23. Okt. samt 4. og 21. Nov. Heste og Kreaturer.
Varde, Torvedag hver Torsdag. 10. Jan., 2. Febr., 3. og 28. Marts, 25. April 9. Maj 14. Juni, 11. Juli, 2. Aug., 14. Sept., 11. Okt. og 22. Nov. Heste og Kreaturer.
Vejen, 26. April, 23. Juni og 13. Sept. Heste og Kreaturer.
Vejrup, 18. April og 27. Sept. Heste og Kreaturer.
Vorbasse, 8. April, 3. Aug. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
Ølgod, Torvedag hver Onsdag. 22. April, 23. Aug. og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

De sønderjydske Landsdele.

Haderslev Amt.

- Agerskov**, 2. Maj og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
Branderup, 22. April og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Christiansfeld, 29. April, 6. Maj, 21. og 28. Okt. Heste og Kreaturer.
Gram, 10. Maj og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Haderslev, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. Hver Mandag Marked med Heste og Kreaturer samt Tirsdagene 25. April, 18. Juli og 26. Sept. 9. Jan., 27. Febr. og 13. Marts stort Hestemarked; 24. April (Foraarsmarked), 17. Juni (Sommermarked) og 25. Sept. (Efteraarsmarked).
Jels, 19. April og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
Over Jersdal, 12. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.
Rødding, 28. April og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
Sommersted, 22. April og 23. Sept. Heste og Kreaturer.
Toftlund, 2. Maj og 17. Okt. Heste og Kreaturer.
Vojens, ugentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Aabenraa Amt.

- Aabenraa**, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 28. Febr., 18. Juli og 17. Okt. Heste og Kreaturer. 25. April, 2. og 9. Maj, 24. Okt. og 7. Nov. Kreaturer; 15. Dec. Heste.
Bolderslev, 26. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.
Bov (v. Padborg) 25. April og 26. Sept. Heste og Kreaturer. Hver Fredag med Grise.

Graasten, 4. Maj og 5. Okt. Heste og Kreaturer. Hver Mandag Grisatorv.

Hellevad, 3. Maj og 11. Okt. Heste og Kreaturer.

Kliplev, 11. April og 12. Sept. Heste og Kreaturer.

Redekro, 27. April og 19. Okt. Heste og Kreaturer.

Øster Løgum, 22. April og 30. Sept. Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

Bro, 6. Maj Heste og Kreaturer.

Broager, 18. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Dyndved, 10. Juni Heste og Kreaturer.

Nordborg, 18. April 7. Sept. og 17. Okt. Heste og Kreaturer.

Skovby (Als), 25. Sept. Heste og Kreaturer.

Sønderborg, hver Onsdag Eksportmarked og Marked med Kreaturer. Første og tredje Fredag hver Maaned Levekæg. 19. Jan., 27. April og 19. Akt. Heste.

Ullerup (Sundeved), 13. Sept. Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

Arnum, 1. Maj og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Bredebro, 24. April og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Bylderup-Bov, 20. April, 3. Aug. og 12. Okt. Heste og Kreaturer.

Højer, 20. April, 7. og 14. Okt. Heste og Kreaturer.

Løgumkloster, 21. Marts, 2. Maj, 20. Juni, 15. Aug. og 24. Okt. Heste og Kreaturer.

Ravsted, 1. Maj og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Skærbæk, 20. April, 4. Maj, 5. og 18. Okt. Heste og Kreaturer.

Tinglev, 19. April, 3. Maj, 23. Aug. og 18. Okt. Heste og Kreaturer.

Tønder, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 10. Marts, 21. og 28. April, 5., 11. og 19. Maj, 7. Juli, 4. Aug., 1. og 15. Sept., 6., 13., 20. og 27. Okt., 3. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.

Torvedage.

Haderslev: Mandag og Fredag.

Aabenraa: Tirsdag og Lørdag.

Sønderborg: Onsdag og Lørdag.

Tønder: Tirsdag og Fredag.*)

Vojens: Onsdag.

Rødding: Onsdag.

Skærbæk: Lørdag.

Toftlund: Lørdag.

Tinglev: Lørdag.

Jels: Lørdag.

Christiansfeld: Lørdag.

Løgumkloster: Torsdag.

Skodborg: Torsdag.

Gråmby: Onsdag (Grise).

Arnum: Fredag (Grise).

Branderup: Fredag (Grise).

---

*) Falder Fredagen paa en Helligdag, afholdes Markedet Torsdag før Markedsdagen.

Vejen til Rigdom

gaar gennem Reklamen!

Læs Almanakkens Annoncer!

Fra Aabenraa By og Amt

„CERES“

kontrollerede

46% Foderblanding til Malkekvæg

Garanteret Indhold
(1% Spillerum)

Protein og Fedt 46%	Renæggehvide 34%	Foder-Enheder 114—118
-------------------------------	----------------------------	---------------------------------

Fremstillet under effektiv uafhængig Kontrol.

Alle Analyser ved Ladelund Landbrugsskoles analytisk-kemiske Laboratorium i Vintersæsonen 1931-1932 garanteres af hele det udleverede Kvantum ved automatisk Frøvetagning af hver enkelt Sæk.

Ingen Forandring i S sammensætningen hele Vinteren.
Original-Analyserne ligger til Eftersyn paa vort Kontor.
Enhver Foderstofhandler kan levere vor Foderblanding.

Prøve af Blanding	Raaprotein	Fordøjelig	Skandinaviske
	og Fedt	Renæggehvide	Foder-Enheder
fra 1/ 9. til 30/ 9. 31	46,99 pCt.	35,50 pCt.	117
- 1 10. - 20/10. 31	47,79 -	35,00 -	118
- 21/10. - 10/11. 31	46,93 -	35,38 -	117
- 11/11. - 30/11. 31	47,72 -	36,19 -	118
- 1/12. - 20/12. 31	47,53 -	36,06 -	119
- 21/12. - 10/ 1. 32	47,20 -	37,31 -	118
- 11/ 1. - 31/ 1. 32	47,69 -	35,56 -	118
- 1/ 2. - 20/ 2. 32	47,38 -	35,75 -	118
- 21/ 2. - 10/ 3. 32	47,66 -	35,88 -	119
- 11/ 3. - 31/ 3. 32	48,53 -	36,50 -	119
- 1/ 4. - 20/ 4. 32	48,64 -	36,81 -	119
- 21/ 4. - 20/ 5. 32	48,31 -	37,94 -	119

„CERES“

Korn- og Foderstofforretning

Aktieselskab

A a b e n r a a

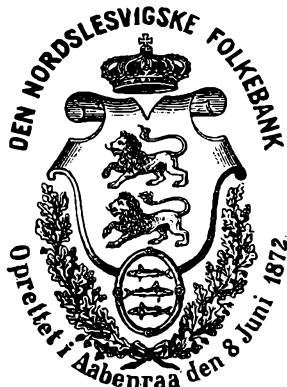
Den Nordslesvigske Folkebank, Aabenraa

Aktieselskab

Stiftet 1872

—
Telefon

Nr. 6 - 7 - 53

Telegram-
Adresse:
„Folkebanken“

Udfører alle Bankforretninger paa kulante Vilkaar

Indskud modtages til Forrentning.

Diskontering af Veksler.

Udlaan paa Kassekredit.

Ordning af Krediforeningslaan.

Køb og Salg af Værdipapirer og fremmed Valuta.

Inkasso — Boxafdeling.

Afdelinger:

Bolderslev....	Telefon 4	Hellevad	Telefon 13
Bovrup.....	Varnæs 6	Hjordkær.....	„ 21
Felsted	29	Røde Kro....	„ 16
		Varnæs.....	„ 45

A/S Sønderjydsk Frøforsyning

Frøavl og Frøhandel

Klingbjerg 1   **Aabenraa**   Telefon 47

Kontor - - Lager - - Renseri

Antager **Avlere af Røe- og Græsfrø**

Fordelaglige Vilkaar.

Sælger **Markfrø** af de bedste i Forsøgene
fastslaaede Sorter og Stammer.

Samtlige Leveringer underkastes

Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol.

J. Thorsmark - Urmager - Aabenraa

||||| Storegade 10 |||||

anbefaler et stort og smukt Lager i alle Sorter

**Lomme- og Stueure, Brillor
og andre Optikartikler**

Reparationer udføres nøjagtigt.

Anton Nielsen - Aabenraa

Søndergade 7

Telefon 327

Eneste Special-Hvidevare- og
Udstyrsforretning paa Pladsen.

Det største Udvalg i moderne

Konfektion til Damer og Herrer

samt alle

Manufakturvarer

bydes Dem til absolut fordelagtige Priser
hos

Peter Jessen

Aabenraa

Telefon 76 - 598

H. Weber sen., Mekaniker

Telefon 108 **Ramsherred 38, Aabenraa** Telefon 108

Symaskiner, Vaaben, Ammunition, Staalvarer

Grammofoner og Plader i prima Fabrikator og med sikker Garanti

---

Stempler

C. BOLDT

STORETORV 2 - AABENRAA

C. C. RODE - AABENRAA

Juvelér og Guldsmed - Aabenraa

Grundlagt 1855

Storegade 28

Telefon 260

Stort Lager i

Guld-, Sølv-, Tin- og Nikkelvarer.

Castenskjold Rasmussens Møbellager i Aabenraa,

*Storetorv, overfor Biografen, er nu absolut det fordelagtigste
Indkøbssted og har størst Udvalg. Enkelte Møbler eller fuld-
stændig Montering udføres efter egne originale Tegninger i
alle Stilarter til billigste Priser.*

*Min ny indrettede Møbeludstilling er forsynet med svag Cen-
tralvarme, hvorved alle Møbler oplagres paa bedste Maade.
Begrundet paa den store Tilfredshed med mine Møbler er min
Omsætning i de senere Aar steget med det dobbelte, saa jeg
stadig har foretaget Udvidelser, en Fremgang intet andet Fi-
rma kan opvise; dette skyldes udelukkende, at jeg som Fag-
mand kun fører første Klasses Møbler.*

Motto: Bedst er billigst. Besøg mit Lager, indhent Tilbud hos

Castenskjold Rasmussen, Storetorv, Aabenraa.

Telf. 227. vis a vis Biografen. Telf. 227.

I. Afdeling:
Smør-Eksport-Forretning

II. Afdeling:
Teknisk Forretning

Er stedse Køber af Mejeriernes
aarlige Smørproduktioner mod
ugentlig Afregning og Kasse

STØRSTE DECIDEREDE LAGER I LANDSDELEN

Komplet Udvalg i Mejeriartikler
Speciallager i alle Slags Olier
Komplet Brandværens-Udrustning
„FRIGIDAIRE“ Køle-Anlæg
Frysevædsken „KÜHLSOLEEN“

Sønderjydsk Mejeriforretning

Telefon 87

A a b e n r a a

Telefon 87

„CIMBRIA“

TRÆLAST
BYGNINGSARTIKLER
STØBEGODS

A A B E N R A A

NR. CHAUSSÉ 2

TELEFON 26 - 119

Væn Dem til at bruge
J. P. Junggreen's Skraatobakker

Naar De ønsker 1. Kl.s Maskiner, henvend Dem
saa til Sønderjyllands største Maskinfirma

Dansk Maskinoplæg A/s

Jørgen M. Hansen

Telefon 244 - Aabenraa - Nørreport 3

Billigste Priser

Bedste Betalingsbetingelser. - Største Garanti.

Største Lager i det sydlige Jylland af Reservedele
til alle Slags Landbrugsmaskiner

„Folkehjem“ er det billigste Hotel — — „Folkehjem er Danskhedens Hotel

„Folkehjem“ er Landboernes Hotel — — — „Folkehjem“ er Byens Hotel

„FOLKEHJEM“ — — AABENRAA

Telefon 257

*
HOTEL - - RESTAURANT

*
*Hyggelige Lokaler for Selskaber paa indtil 400 Personer
I. Klasses Køkken*

C. F. Rosenvold .: Aabenraa

Største Sadelmagerforretning i Aabenraa.

Telefon 116

Søndergade 6

Aabenraa Jens Frost's Boghandel Storetorv

(forh. F. Sørensen) · Byens ældste Boghandel · Telefon 69

Bøger - Billeder - Fyldepenne - Papirvarer

Moderne Boghandel **Forretningsbøger** Eget Bogbinderi

Enhver Landmand

bør i egen Interesse kun bruge

„Union“^s
kontrollerede
Foderblanding
til
Malkekvæg.

Tilvirket under Forsøgslaboratoriets Foderstofkontrol.
(Prof. Lars Frederiksen) København.

„UNION“ Korn- og Foderstofimport A/s
Aabenraa — Haderslev

Direkte Indkøb og Import

fra de største inden- og udenlandske Specialfabriker
af kun fineste verdensberømte **Original-Fabrikater** :

ALFA-LAVAL „Deering“, „Holbæk“

„Fragde“

„Skjold“

*Dette Varemærke
byder Garanti
for fineste
Originalfabrikater*

„Rud. Sack“

B. J. Kværne

O. S. U.

*Derfor ved direkte
Salg billigste
Priser. Gunstige
Betalingsvilkår*

Hans Beyer - Aabenraa

Tlf. 73

Maskiner for Landbrug og Industri

Telf. 73

Lorenz Hansen jr.

Telefon 138 - 139

Aabenraa

Telefon 138 - 139

Isenkram - Køkkenudstyr - Galanteri

Komfurer - Vaskekedler

.....

Hejmdal - Aabenraa

Telefoner 32 - 33

Hejmdal er udbredt over
hele Landsdelen .....

Fra vore Lokalredaktioner
i alle fire sønderjydske
Amter bringer vi lokale
Nyheder fra hele Lands-
delen .....

Paa Grund af Bladets
Udbredelse over hele
Landsdelen er Hejmdal
det bedste Annoncøorgan

Deres lille Annonce har
altid en god Virkning i
Bladet.....

Abonnér paa Hejmdal.

Avertér i Hejmdal.

Læser De

de nordslesvigske Land-
boforeningers Organ

„Nordslesvigsk Landbrugs- og Mejeri-Tidende“?

Ellers bestil det hos Posten eller
gennem Deres Landboforening

Landbrugets bedste Annonceorgan!

Husk, at alt i
Herre-Konfektion, Arbejdstøj og
Skotøj til Damer, Herrer og Børn
køber De bedst og billigst hos

Christian Jacobsen

Herre Garderobe & Skoter

SØNDERTORV
TELF. 356 - AABENRAA

GRAASTEN

Niels A. Nielsen, Malermester

Telefon 258   Aabenraa   Ramsherred 10
udfører alt til Faget henhørende Arbejde akkurat og smagfuldt
til moderate Priser,

Alt udføres kun af bedste Materiale. - Stuk føres paa Lager,
leveres efter Tegning og opsættes. Forlang Tilbud og Beregning.

Farve- og Tapethandelen bringes i velvillig Erindring.
Bedste Fabrikater af Gulvolie, Lak og Bonevoks føres.

Graasten

Handelsbanken i Graasten

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank

Kontortid 9—12 og 2—5, Lørdag 9—1

Alle Bankforretninger udføres

Hjørnet af Nygade og A. D. Jørgensensgade

GRAASTEN BOGTRYKKERI

Telefon 43

A. RITSCHER

Telefon 43

*anbefaler sig med alt til Faget henhørende i
smuk og korrekt Udførelse til moderate Priser*

GRAASTEN BANK

Telefon 125 og 225

med Afdelinger i Bov ved Nørre Smedeby, Padborg,
Bovrup, Kliplev, Holbøl, Ullerup, Felsted og Varnæs.
udfører alle almindelige Bankforretninger

N. C. Bock

Graasten Bog-
og Papirhandel

Bogbinderi - Indramning af Billeder. :-

Holger Riegels

Herman Johansen's Eftflg.

Telefon 19

Graasten

Telefon 19

Største Udvalg i Kolonial, Vin og Konserver
Eget Kaffe-Risteri - Døglig friskbrændt.

Sønderborg.

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst!

Største Udvalg i Festgaver, Billeder, Kunstgenstande i Porcellæn
Keramik og Fajance. — Kgl. Porcellæn. — Nyheder i gode Bøger.
Salmebøger. Skrivemaskiner. Kontormøbler

Agentur for Kgl. Pianofabrik Hornung & Møller, København

Andreas Clausens Bog- og Kunsthandel

Sønderborg

Telefon 387

Køb kun det bedste Frø!

Roe-, Kløverfrø, Græsfrø og Sædekorn

faas til moderate Priser hos

ALSISK FRØAVL

Aktieselskab

SØNDERBORG

Telefon 18

Telefon 18

Alle vore Forsendelser til Forzaret staar under selv-
virkende Kontrol af Statsfrøkontrollen i København.

Paalidelige Avlere antages.

J. Lauritzen

SØNDERBORG

TELEFON 540

Cykler, Symaskiner, Skrivemaskiner, Barnevogne, Reparationsværksted

Jørgen Otsen's Bogtrykkeri

Kastanieallé 17

Sønderborg

Telefon Nr. 69

J. H. Kock - Sønderborg

anbefaler det bedste til billigste Pris

Manufaktur - Senge - Uldvarer - Tricotage
Haandarbejde - Herre-Artikler - Fjerrensning

! Solid og reel Betjening !
Firmaet er oprettet i 1867. !

Optiker Møller

Sønderborg

Stedet, hvor den sagkyndige Brilletteilpasning forefindes.

Als Husholdningsskole ved Sønderborg

5 og 3 Maaneders Kursus Sommer og Vinter.
Amtsunderstøttelse kan søges.

Korte Kursus i September og Marts. - Forlang Prospekt.

Holdbare Habitter

Herre Hus

Holger Hollensen

Helmer & Jørgensen

Sønderborg

— — — —

Nordborg

bedste og billigste Indkøbssted for Manufakturvarer,
Konfektion, Udstyr. — Herre og Drengbeklædning.

Største Udvalg!

Største Udvalg!

Folkebanken for Als og Sundeved

S ø n d e r b o r g

Aktiekapital og Reserve Kr. 1.200,000

Sønderjydske Landmænds Andels Smøreksporforening,

Sønderborg.

(Grundlagt 1803)

Telefon 738 - 939 — Telegramadresse: „Ambrosia“.

*Mejerier, der ønsker at tiltræde Foreningen, bedes hen-
vende sig til Formanden: Gdr. Kr. Iversen. Langagergaard
pr. Aavnøl eller til Kontoret i Sønderborg.*

*S. Røygaard-Petersen,
Direktør.*

Hurtigste og bekvemmeste Færge- Forbindelse til og fra Sønderjylland og det sydlige Udland.

Ekspeditionen:

i Mommark

Telefon
Tandslet 89

i Faaborg

Telefon
Faaborg 11 - 97

Plads til 25 Automobileer.

4 Gange daglig Forbindelse i hver Retning med direkte
Tilslutning til Togene.

Fortrinlig Automobilvej til Sønderborg og videre sydpaa.

Axel Helmer

Tlf. 77

Sønderborg

Tlf. 777

Isenkram - Husholdningsartikler

Værktøj - Vejle Støbegods

en gros

en detail

---

^A/_S Brock & Co. :- Sønderborg

Telefon 176 og 177

Byggematerialer og Støbegods

Hovedforhandler for Asbest og Bølgeplader.

J. N. Mailand - Vinhandel

Telefon 11

SØNDERBORG

Telefon 11

Forlang overalt den gode velsmagende Mailands
„Gammel Rom“

Det største Udvalg!

Den bedste Vare!

Den billigste Pris!

**MAGASIN
DU
NORD**

**Jørgen Andersen
S Ø N D E R B O R G**

Haderslev

K. Fahrendorff

Haderslev - Søndertorv 7

Telefon 748

Konditori & Kafé

Paul Christiansen & Søn

Bygningsartikler

Haderslev

Tlf. 70 og 71

CARL NIELSEN - BOGHANDEL

Telefon 371

Haderslev

Nørregade 25

Grundlagt 1765

Chr. Nicolajsen's Herre- og Dame-Skræderi
anbefales.

Færdige Habitter og Frakker
Herre-Lingeri i stort Udvalg

Gravene 13

Haderslev

Telefon 764

Waldemar Schmidt, Haderslev

Nørregade 1 - Telefon 16

Byens ældste og største Specialforretning i Herre- og Drengkonfektion.

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

(Hjørnet Nørregade—Gravene)

modtager Spareindskud til højeste Rente paa Folio (hvortil Checkhæfter udleveres gratis) paa alm. Sparekasselvilkår og paa Opsigelse. »Afdeling for Oprettelse af egne Hjem« og Skole-Spareafdeling

Sparekassebøger i Prægtbind til Konfirmation, Fødselsdag og Faddergave :: Hjemmesparebøger udlånes gratis. Prioritetslaan, Konto-Kurant.

Depot og Forvaltning. Boxer udlejes.

Modtager Skatter og Indbetalinger til Kommune Amt og Stat.

Modtager Rentebetalinger til alle Kreditforeninger.

Telefon 133 og 134. Postkonto 8956.

A/s NICOLAJ OUTZEN

HADERSLEV

Telefon 73 & 74

Korn og Foderstoffer
og Gødningstoffer

en gros

MICHELSEN & JACOBI

Haderslev

(Peter Orbesen)

Telefon 221

MANUFAKTUR

Dame- og Børne-Konfektion

Herre- og Dreng-Konfektion

Tæpper - Gardiner - Sengeudstyr

:- SKOTØJ :-

O. P. Olling ^{Haderslev} Glarmester

Storegade 23 - Telefon 389

EGET GLASSLIBERI :: BILLEDINDRAMNING

C. J. ØRUM :- Haderslev

- Telefon 30 -

Kolonialvarer - Kaffe - Cigarer - (Fineste Kvalitet)

Eget Kaffebrænderi - - Billigst mulige Priser.

Hansen & Christiansen

Haderslev

Kolonialvarer en gros

Cigarer, Cigaretter og alle Slags Tobak.

fra Brødr. Braun, København.

Telegr.-Adr.: „Armo“

Telefoner 329 & 330

Vare-

Mærke

Naar De vil spare Penge

bør De købe Deres
Manufakturvarer
Konfektion, Triko-
tage samt Skotøj hos

A. Hundevadt :: Haderslev

Henrik Sørensen - Haderslev

Jomfrustien - Telefon 271

Kolonial - Kaffe - Konserves - Sydfrugter

Bedste Varer!

Billigste Priser!

HARMONIEN
HADERSLEV

P. H A N S E N :-
anbefaler sine hyggelige Sel-
skabslokaler til større og
mindre Selskaber.
1. Kl s Køkken og Betjening.

Wind's Bogtrykkeri

(Redaktør Wind)

Storeg. 23

Haderslev

Flerfarvetryk - - Bogarbejde - - Kataloger

Den overalt meget yndede

DAN-Margarine

bør spises af alle.

Margarinefabrikken „Nordslesvig“
Haderslev - Telefon 744.

Sønderjyllands største Lager af

== **Radiomateriale** ==

en gros

en detail

RADIOMAGASINET

Haderslev

Jomfrustien 8

Telefon 1083

Rø d d i n g

M. Gundersen's Kolonial- og Delikatessforretning

Stort Udvalg i Vine og Spirituoser

Vellagrede Cigarer i alle Prislæg. Telefon 10, Rødding

Amerikansk Benzin, billigst paa Pladsen.

Sagfører W. Ohsten

Rødding

Telf. 56

Kontordage:

Gramby Kro hver Fredag Kl. 3—5

Jels Jernbanehotel hver Lørdag Kl. 10—12

Skodborg Vesterkro 1. og 3. Onsdag i Maanednen, Kl. 3—5.

.....

Landsretssagfører Jepsen,

Rødning

Telefon Nr. 16

KONTORDAGE:

Hver Tirsdag fra 3—5 i Gramby (Andersens Hotel)

Hver Lørdag fra 3—5 i Jels (Jernbanehotel)

Hver 2. og 4. Onsdag i Maaneden i Skodborg (Vesterkro)

.....

CAFÉ „VESTA“ - Rødning

Telefon 79

Store og hyggelige Lokaler. Eget Konditori.
Bese Røddings smukke Omegn og drik Kaffe i
Café „Vesta“. - Madkurve kan medbringes.

.....

A/S RØDDING BANK

Rødning — Telefon 75
udfører alle Bankforretninger.

Indlaan
forrentes med
højeste Rente.

- Kreditforeningslaan ordnes. -

SPARE- OG LAANEKASSEN
FOR FRØS OG KALVSLUND HERREDER
STIFTEI 1872 RØDDING TELEFON 36

Alle Sparekasseforretninger udføres

Sikreste Pengeanbringelse!

Jydsk Brandforsikringsforening
for Løsøre.

Gensidig.

Stiftet 1851

Forsikringssum ca. 550 Mill. Kr.

Medlemsantal ca. 55.000

Formue ca. 1 Mill. Kr.

Jydsk Brandforsikringsforening
for Bygninger.

Gensidig.

Stiftet 1855

Forsikringssum ca. 225 Mill. Kr.

Medlemsantal ca. 17000

Reservefond ca. 200.000 Kr.

**Repræsentation i samtlige Jyllands Byer
og Sogne.**

Hovedkontor : Søndergade Nr. 11, Aarhus, Tlf. 657

Rødning Højskole.

Rødning St.

Sønderjylland

Karleskole: November—Marts. Pigeskole Maj—Juli.
Delingsførerruddannelse ved Frede Hansen.

Skoleplan sendes.

HANS LUND.

A. J. Marcussen - Rødning

Urmager- og Guldsmedeforretning

- Grundlagt 1844 -

N. P. Andersen, Rødning, Telef. 42

Byggeforretning

Forlang Tegning og Tilbud.

H. Chr. Andersen - Rødning

Bog- og Papirhandel - Bogbinderi

Stort Udvalg i Billeder - Fotoartikler :- Tlf. 68

Skodborg

Skodborg

Korn- og Foderstofforretning^A/_S

Telefon Nr. 4

Korn - Foderstoffer

Kunstgødning

Skodborg Kommunes Sparekasse.

Sikreste Kapitalanbringelse.

— Kommunens hæfter for Indskud —

Gram - Gramby og Jels

GRAMBY HOTEL

GRAMBY

TELEF. 20

Hyggelige Lokaler. - God Staldplads. - God Betjening.

Moderate Priser. — — Luksusbil til Leje.

Rasmus Andersen.

Gramby Bank A/s - Gramby

(Aktiekapital Kr. 275.000)

anbefaler sig med alle Bankforretninger.

GRAM TEGLVÆRK

anbefaler sine

Drænsrør og Mursten

Gram Uldvarefabrik

Chr. Andersen. Telefon 28.

Præstegaardstæpper - Herre- og Damestoffer i ren Uld.

J E L S A P O T H E K

Jels Telefon 5

O. Kragh Petersen

Telf. 6 **Friis L. Ehlers, Gramby** Telf. 6
Aut. Installatør for Gramby og Hygum E. V., I. A. S. V. og M. S.
Lys - Kraft - Kogeartikler samt Pumpeanlæg
og alt indenfor Radiobranchen.

N. TIMMERMANN - Gramby
Træløst og Savværk. Bygningsartikler. Kul.
Telefon: Kontor Gram 26. Privat Gram 61.
Postkonto 9479 - Bankkonto: Gramby Bank.

Barlund & Rosenberg
Telefon 38 Gramby Telefon 38
Veje Støbogslager
Specialforretning for Centralvarmeanlæg.

☐☐ ☐☐	Toftlund	☐☐ ☐☐
----------	-----------------	----------

Før De køber Møbler

bør De i egen Interesse aflægge et Besøg i min Møbelforretning.
Her finder De netop det, De har Brug for.
Moderne, solide Møbler i alle Stilarter og Træsorter.
Mathias P. Høeg, Toftlund, Telefon 59.

HANS POULSEN :- Toftlund

TELEFON 117

SPECIAL KAFFE- OG KOLONIALFORRETNING
BYENS BEDSTE KAFFE!

Telf. 116 **P. Lautrup - Toftlund** Telf. 116
anbefaler sin
Skrædderforretning

Stort Lager af danske og engelske Stoffer
Altid det billigste i Herreklæder.

Toftlund Korn- og Foderstofforretning

Telefon 46

anbefaler alt i Korn, Foderstoffer, Gødning og statskontroll. Markfrø.
Køber alle Sorter Hjemmekorn. - Højeste Dagspris.

Niels Hansen -: :- Toftlund

Bog- og Papirhandel - Bogbinderi
Fotografiapparater og Tilbehør. Værksted for Indramning af Billeder.

Handelsbanken i Toftlund.

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank.

Kontortid 9—12 og 2—5

Telefon 1 og 32

Alle Bankforretninger udføres.

Kontor i Arnum og Agerskov.

☐☐ ☐☐	Løgumkloster	☐☐ ☐☐
----------	---------------------	----------

Hotel Løgumkloster

(St. Hamborg)

Telefon 26
Stor Sal

BYENS STØRSTE HOTEL
Hyggelige Værelser

Telefon 26
God Staldplads

**Kolonial - Konserves - Vin - Spirituoser
Cigarer og Tobak**

købes hos

Telefon 95

H. Blaabjerg

Telefon 95

KONRAD HVID - TØMRERMESTER

Telefon 177

Allégade 57

Telefon 177

Løgumkloster Boghandel

Telefon 78

(Gunder Nissen)

Telefon 78

Stort Udvalg i Salmebøger Bibler og Testamenter
Sidste nye Litteratur. - - Mont Blanc Fyldepenne.

Johs. P. Michelsen - Løgumkloster Centralvarme- og Sanitetsanlæg.

Automatisk Pumpeanlæg. Koldt og Varmtvandsforsyning. Over 30 Aars
Erfaring. — Ia. Referencer. — Forlang Tilbud uden Forbindende.

Løgumkloster Kvægrensningsmidler

Løgumkloster Kvægrensningspulver
Vaskepulver (Strøpulver) Vaskeessens

Løgumkloster Apotek. J. Kjems.

Altid frisk Slagteriaffald

Fru Dahl. Møllegade. Telefon 154. Løgumkloster.

V. IVERSEN

BAGERI & KONDITORI

Jenny Evardsens Boghandel,

Telefon 57

LØGUMKLOSTER

Telefon 57

Alt i Skøn- og Faglitteratur — Billeder — Keramik — Fotoartikler
FYLDEPENNE I STORT UDVALG

Gravmonumenter

i alle Størrelser. Marmorplader med Inskription

Telefon 46

Johs. Gebhardt

Telefon 46

Møbel- og Bygningssnedker

Markledgade

Løgumkloster

Tønder

Tønder Amts Centraltrykkeri

Østergade 40

ved Th. Laursen

Telefon 141

ALLE ARTER BOGTRYK
UDFØRES SMUKT OG BILLIGT!

H. P. LORENTZEN'S BOGBINDERI

ØSTERGADE 40

TELEFON 106

TØNDER

*Bøger indbindes smagfuldt og billigt.
Protokoller leveres hurtigt og solidt.*

Anbefaler min

Cykleforretning - Reparationsværksted for
Biler og Motorcykler ::

SKOLEKØRSEL (2 Skolevogne til Raadighed)

C. F. DELA - TØNDER

Telefon 396

Hans Becks Boghandel

(J. N. Jepsen)

Storegade 5

T Ø N D E R

Telefon 341

anbefaler all i **Skøn- og Faglitteratur.**

Thorvald Petersens Café

Tønder

er

Telefon 14

Landboernes Café

Hans Matthiesen - Tønder

Vestergade 7

Telefon 334

Kolonial og Delikatesseforretning

Rutebil Tønder-Flensborg.

Gyldig fra 1. Oktober 1930

<i>Sen- og Helligdage</i>	8,00	<i>Hverdage</i>	8,00	<i>Afg. Tønder . . . . .</i>	<i>Ank.</i>	<i>Hverdage</i>	18,45	<i>Sen- og Helligdage</i>	21,45
	8,35		8,35	<i>Rens . . . . .</i>			18,10		21,10
	8,45		8,45	<i>Jydevad . . . . .</i>			18,00		21,00
	9,00		9,00	<i>Broderup . . . . .</i>			17,50		20,50
	9,20		9,20	<i>Krusaa . . . . .</i>			17,30		20,30
	9,45		9,45	<i>Ank. Flensborg . . . . .</i>	<i>Afg.</i>		17,00		20,00

Køb Kvalitetsvarer

hos

Ehm Christensen - Tønder

Magasin du Nord : Storegade

P. SØNNIKSEN
Bødkerforretning og Røgeri
MØGELTØNDER

Asmus Matthiesen

Vestergade - Tønder - Telefon 466

Kolonialvarer, Delikatesser, Tobak og Cigarer.

Brede Sogns Spare- og Laanekasse

— Bredebro Telefon 41 —

Modtager Indskud med Opsigelse, Foliokonto og Checkkonto til højeste Rentefod

Bredebro Rebslageri — Telefon 24 — anbefaler

Forbrugere og Forhandlere alt til Faget henhørende. Forhandles med Plombe „HB Br.“ af mere end 40 Købmænd i Sønderjylland. Plomben garanterer for prima Hamp, haandspunden. Samme Pris overalt. — Tovværk for Baade, :- :- Mølleries, Kirker o. s. v. efter Bestilling. :- :-

RADIO RASMUSSEN - TØNDER

Besøg Strandpavillonen

„Sommerlyst“ : Emmerlev Klev

Tel. Højer 94 v.

M. A. HANSEN.

Højskolehjemmet Storegade 55 - Tell. 282

*Billige og pæne Værelser — Større og mindre
Selskaber modtager. — Stor, smuk Have ned til
Dammen. — Pensionær modtages.*

BILLIGE PRISER!

A. C. PAASKESEN.

J. H. Hyldtoft - Højer

— Telefon 69 —

Urmager - Guldsmed - Optiske Varer

H. OUTZEN :- Tønder

Vestergade 57 - Telefon 81 :-

*Ligkister og Ligtøj i stort Udvalg.
Stort Møbellager - Billige Priser.*

Ernst Fischer :- Guldsmed og Gravør.

Telefon 158 — Tønder — Vestergade 33.

Stort Udvalg i Guld-, Sølvvarer og
Uhre, Eget Værksted, Antikviteter.

H. K. CHRISTENSEN - BREDEBRO

Dampfarveri og kemisk Tøjrensning

Prima Udførelse - Moderate Priser.

Den dygtige, økonomiske Landmand

anser Indkøb af Kunstgødning, Foderstoffer, Sædekorn m. m. paa Basis af indhentet Kvalitetsanalyse, saavel som Salg af sine Produkter paa Basis af indhentet Handelsanalyse som

EN HOVEDFAKTOR FOR DRIFTENS RENTABILITET

Laboratoriet udfører alle Analyser vedrørende Land- og Mejeribrug, indbefattet alle Driftsstoffer, Jordundersøgelser, Kunstgødning m. m. Bakteriekulturer til Podning af Lucerne og Humlesneglebælg (garant. Renkulturer i kraftigste Udvikling)

Laboratoriet „VISBY“ i Tønder

Statsautoriseretkem.-biol og. analyt. Laboratorium
Telefon Nr. 42   Telegr.-Adr. Buscht

Hans Hansens Skotøjsforretning

Telefon 11

BREDEBRO

Telefon 11

Stort Udvalg i al Slags Fodtøj - Reparationer
hurtigt og billigt.

— Alt til rimelige Priser. —

BREDEBRO CYKLEFORRETNING

TELEFON 62

Mekanisk Værkted - Reparationer af enhver Art udføres.
Benzin - Olie og Gummi.
Nye Cykler til billigste Dagspriser.

Virk for
Udbredelsen af
Sprogforeningens Almanak
derved støtter De
Sprogforeningens
Arbejde

Jydsk Kontoretablering

vød TH. MORTENSEN

TORPEDO

Skrivemaskiner.

TAYLORIX

Bogholderisystem.

TRIUMPHATOR

Kalkulationsmaskiner.

CORONA Additionsmaskiner

**Farvebaand, Carbonpapir, Stencil,
dansk Fabrikat — Specialværsted for
Rensning og Reparation af Kontormaskiner.**

ORLA LEHMANNSGADE 5

TELF.
1887

VEJLE

TELF.
1887

SØNDERJYDSK BLØDFODER OG SØNDERJYDSK MALKEFODER

ER UNDERKASTET

DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLES
LANDØKONOMISKE FØRSGSLABORATORIUMS
FODERSTOFKONTROL

EN MERE BETRYGGENDE KONTROL
FINDES IKKE

VED BRUG AF VORE
FODERBLANDINGER
OPNAAS
FULD SIKKERHED
OG
VIRKELIG GARANTI
FOR FODERETS SAMMEN-
SÆTNING OG INDHOLD

SØNDERJYDSK FODERBLANDINGSFABRIK

TELF. 381 - 391

AABENRAA

TELF. 381 - 391

